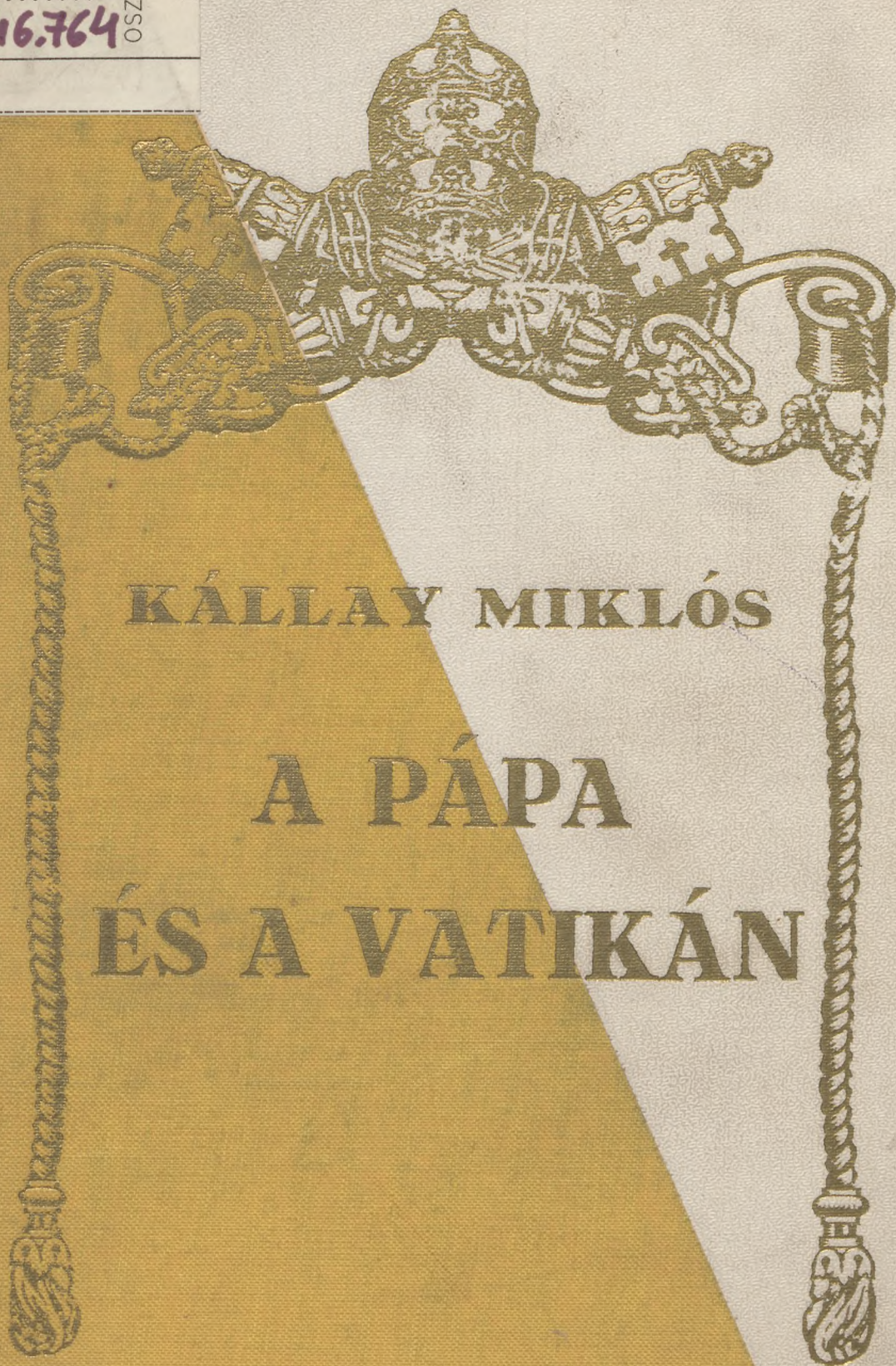
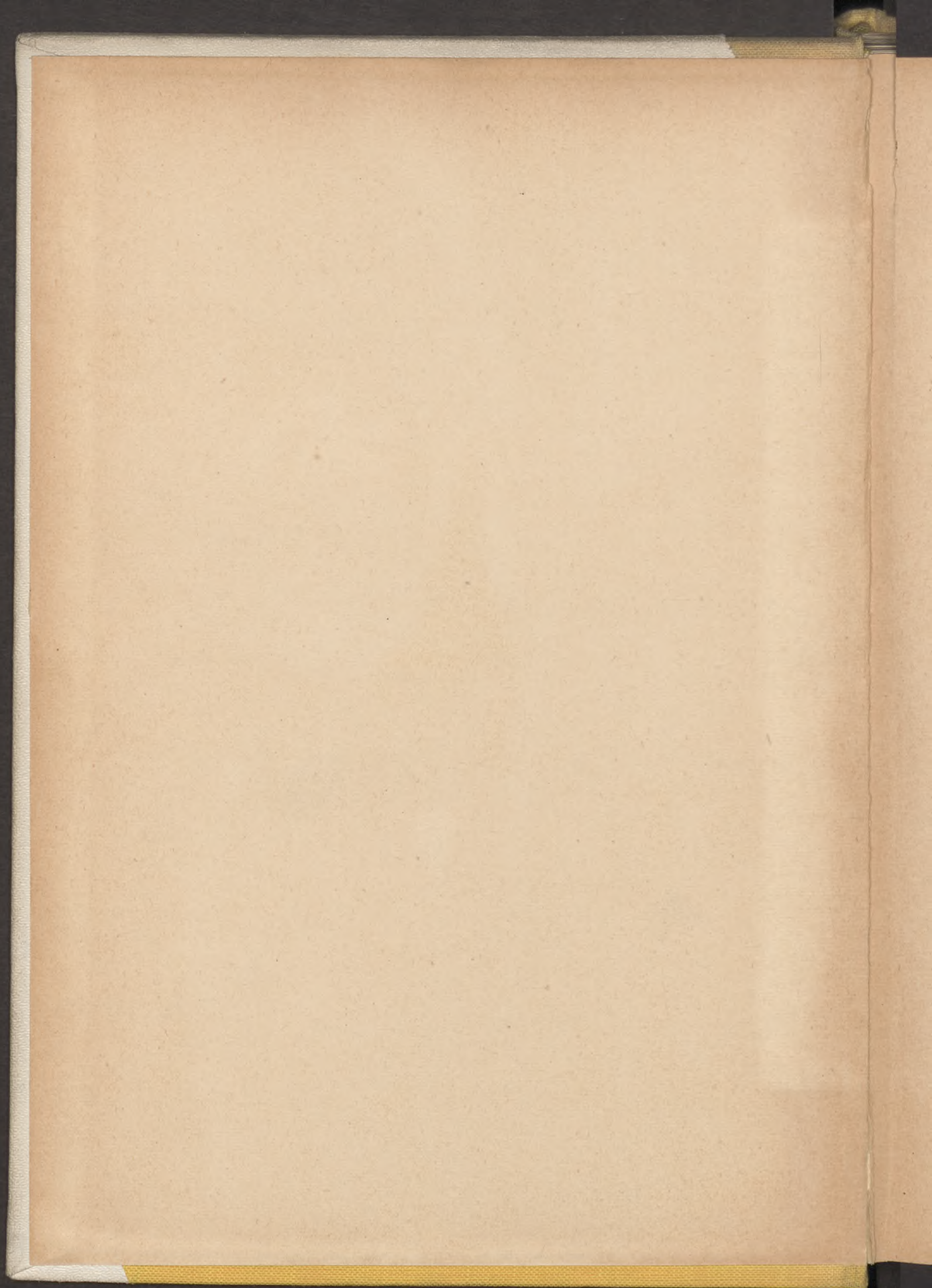

46.764 OSZK

KÁLLAY MIKLÓS

A PÁPA
ÉS A VATIKÁN

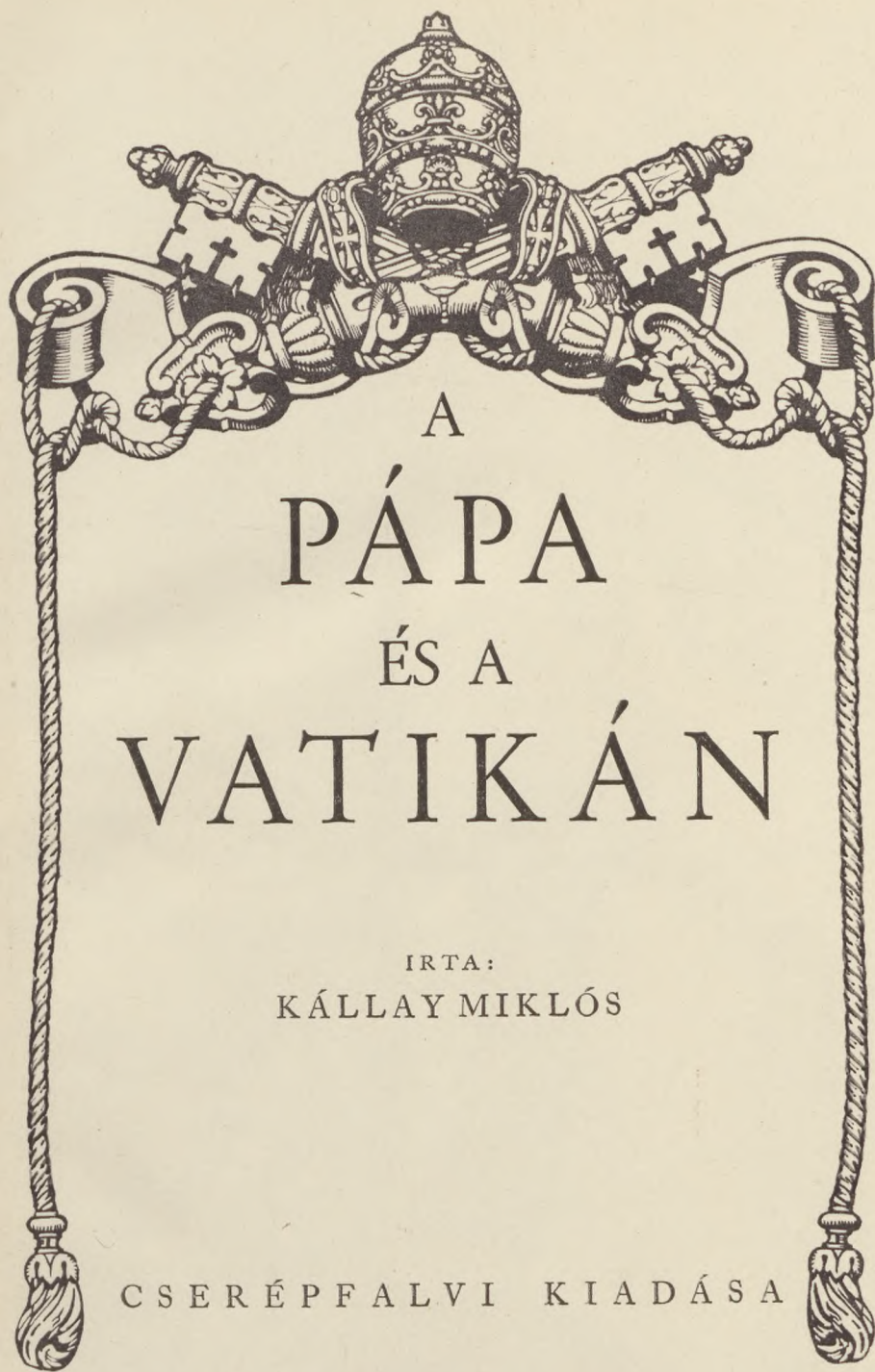

46

46.764

MUSEO DE HISTORIA NATURAL	
BIBLIOTECA	
193 6	av 705
SZ.	

A
PÁPA
ÉS A
VATIKÁN

IRTA:
KÁLLAY MIKLÓS

CSERÉPFALVI KIADÁSA

XI. Pius pápa arcképe

(Szegedi József festménye)

XI. Pius pápa arcképe

(Senyei József festménye)

Nihil obstat

Dr. Nicolaus Töttössy
ensor dioecesanus

No. 3914/1935

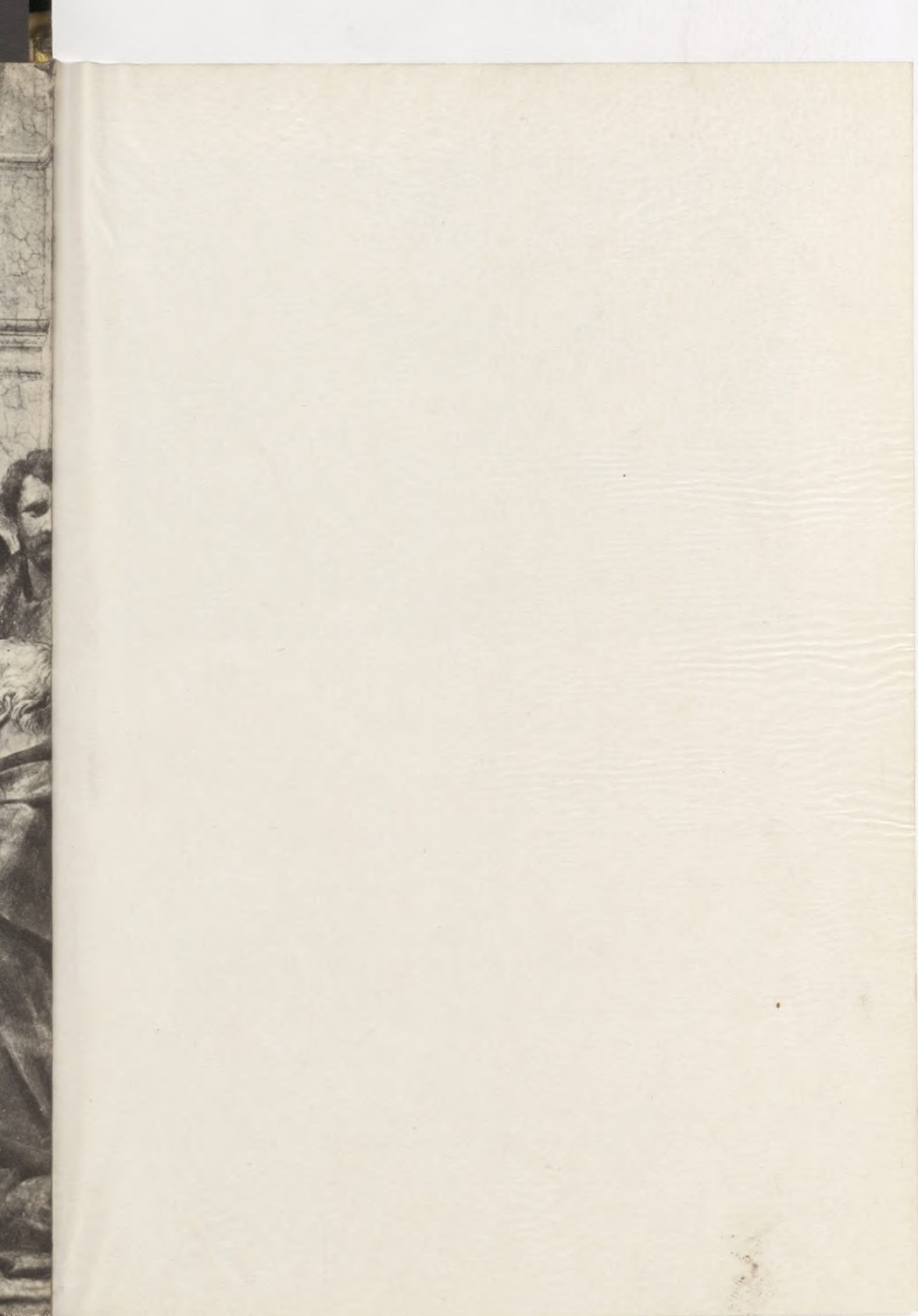
Imprimatur

Strigonii, die 3. decembris 1935.

Dr. Julius Machovich
vicarius generalis

IX. Gergely pápa átadja a decretálisokat egy consistorialis ügyvédnek.
Raffaell festménye a Vatikánban (Anderson felvétele)

A Vatikánváros panorámája

(Felici felvétele)

RÓMA. VATIKÁNVÁROS.

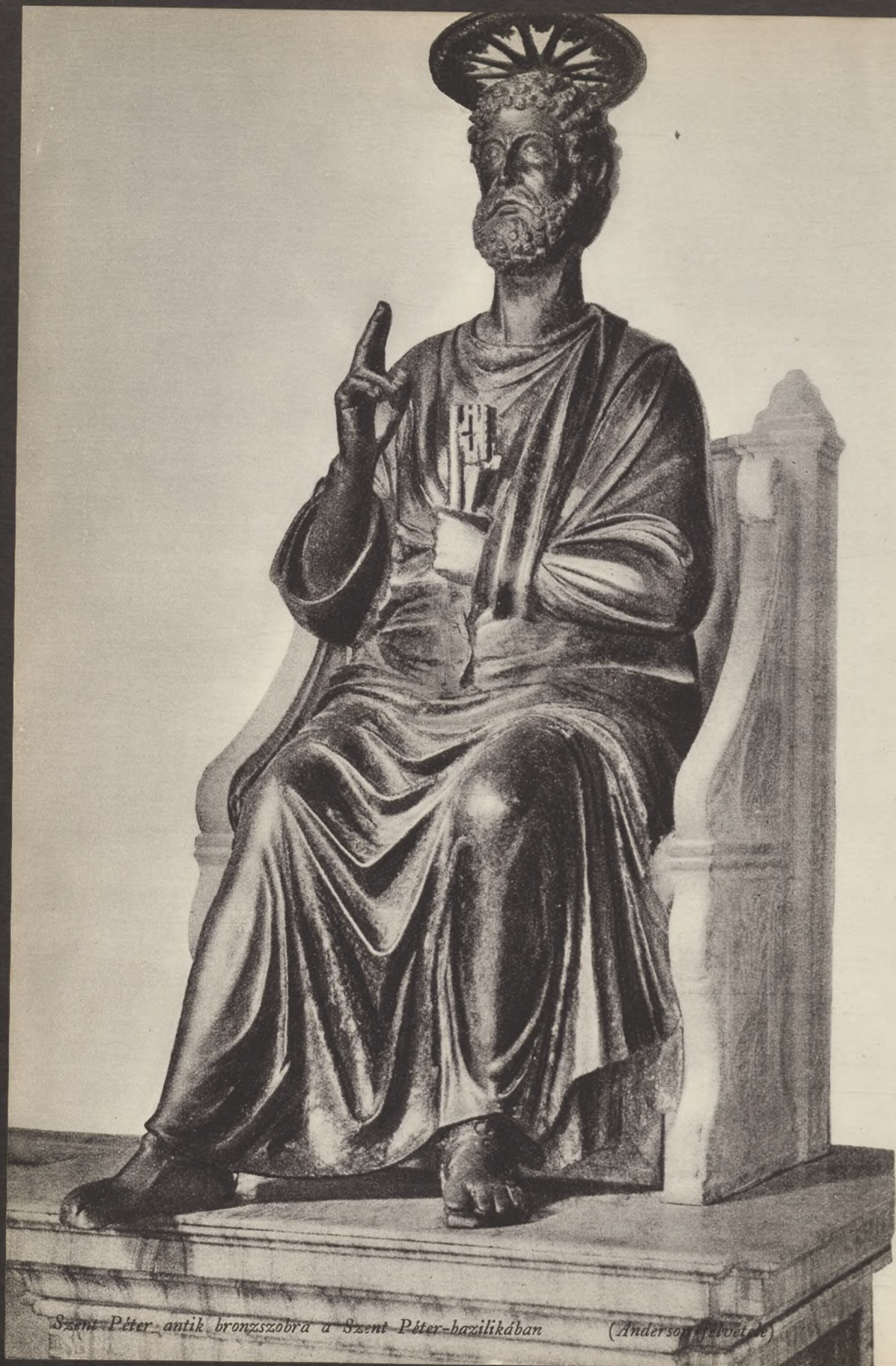
A világ kereszténységének központja és benne az egész kereszténység élő szíve.

Csodálatos szív, amelyben nemcsak a jelen lüktető valósága, hanem rég letűnt századok eleven nagysága dobog. Csodálatos szív, amelynek izzó bíbora egyetemes eszméket és örök gondolatokat sugároz szét. Roppant szív, amely az egész emberiségben, évezredek át löveli szét az éltető vérkeringést.

Világ szíve az örökvárosban a Szent Péter-bazilika és mellette a Vatikán.

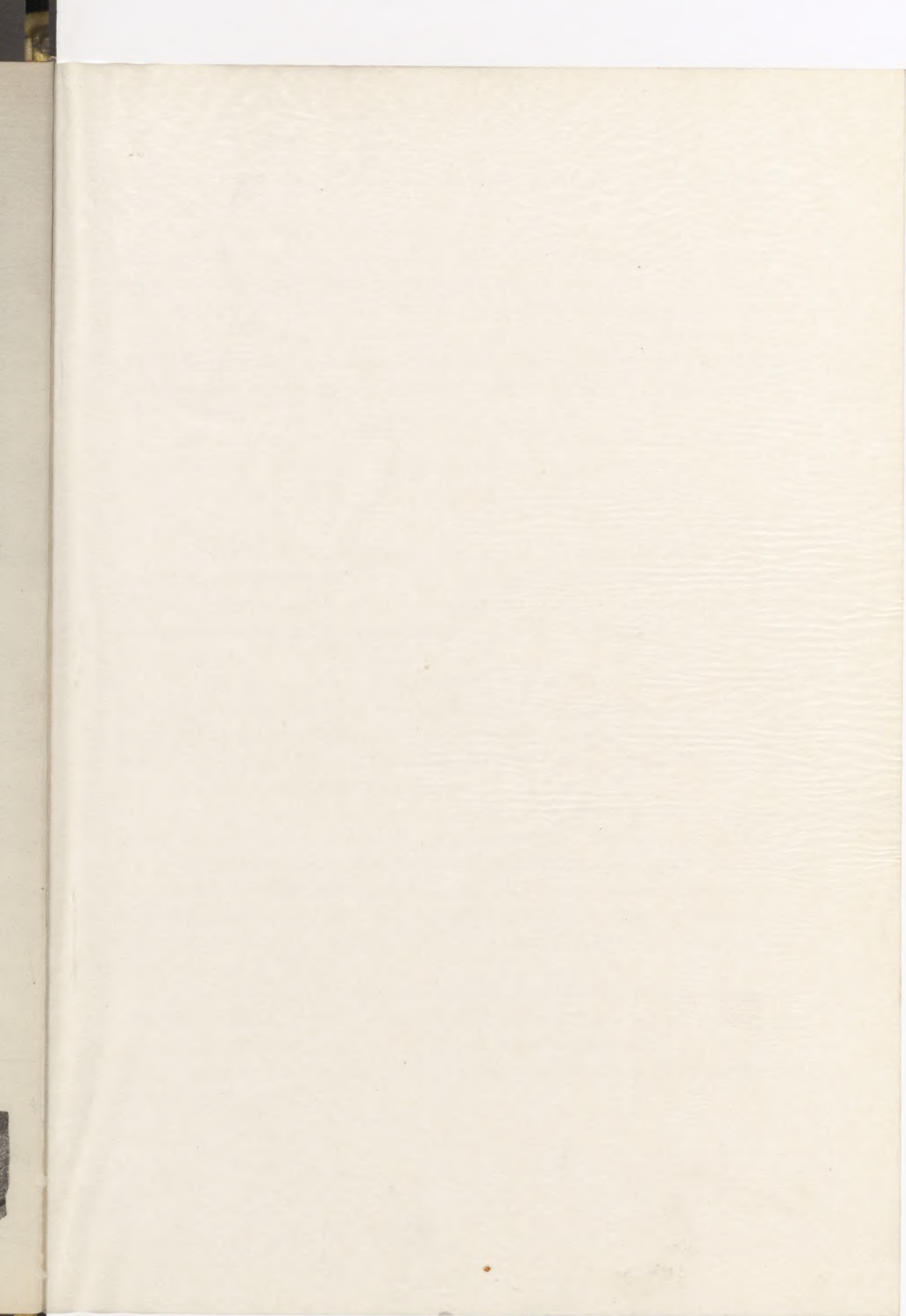
*

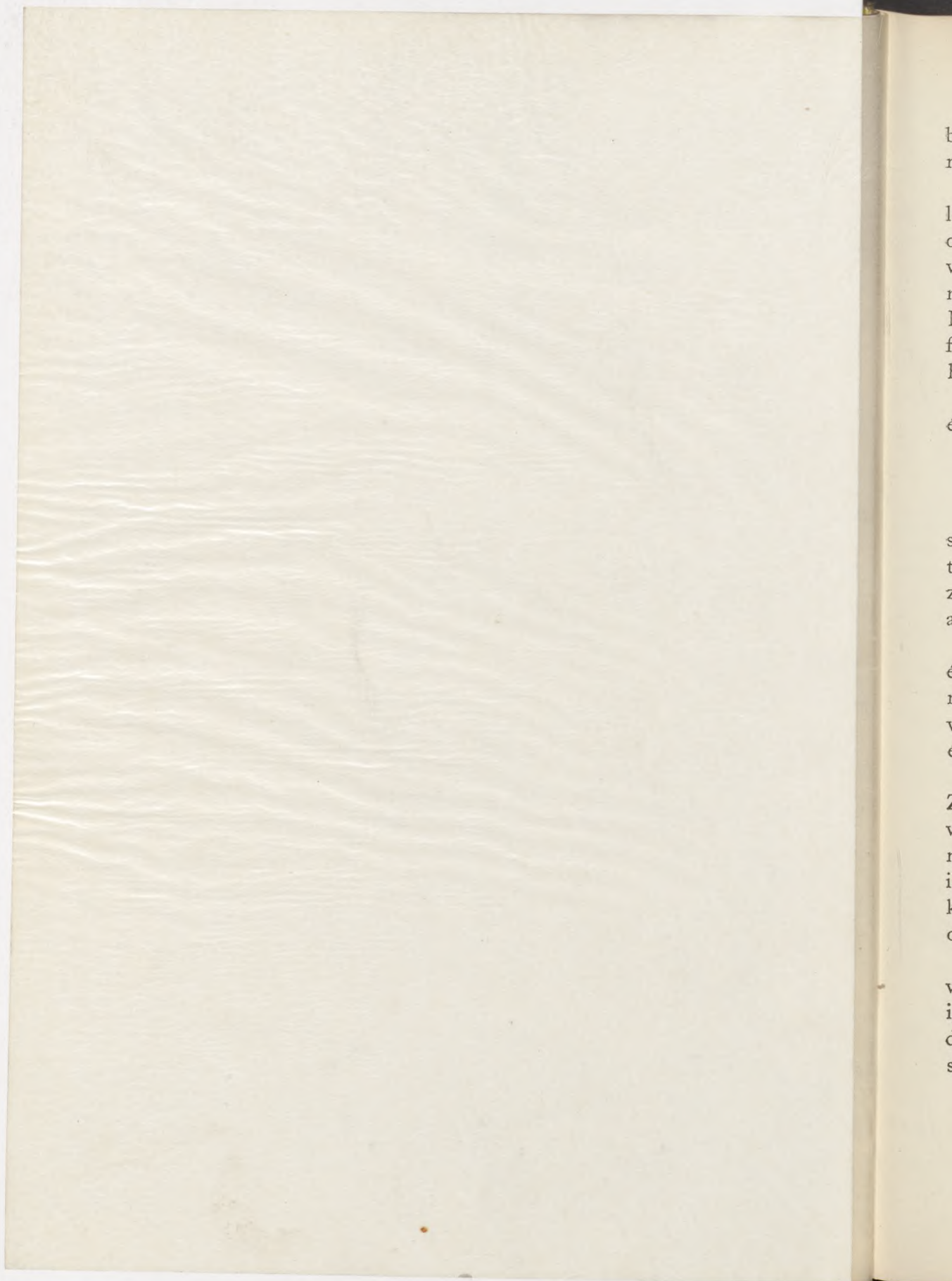
És itt áll a legősibb és leghatalmasabb trón. Igazi világtrón, a lelkek láthatatlan világbirodalmának trónusa. Mennyei és földi trónus egy-

Szent Péter antik bronzszobra a Szent Péter-bazilikában

(Anderson felvétele)

ben, hiszen ezen a trónon maga Krisztus ül földi helytartójának személyében.

Közel kétezredév rakott alája roppant alapokat. Szent Péter kolosszális Bazilikájának, a kereszténység leghatalmasabb templomának oszlopai támasztó pillérei. Az öröklét ígéretén nyugszik s az örök egek végtelensége felé tör ez a Bazilika. Az apostolfejedelmek alapfalai közt nyugvó teste tartja. Az emberi művészet legcsodálatosabb alkotása, Michelangelo Kupolája égbe domboruló hant e fölött az örök szív fölött, amely Bernini kettős ívű kolonnádjával az egész világ felé kitarja hívó karjait.

Szent hely ez, amelyet Péter keresztrefeszítése óta, a nérói kertek égő keresztény fákliai óta mártírok ezreinek vére öntözött.

*

Az építészet, a szobrászat és festészet leghatalmasabb alkotó szellemei, Bramante, Michelangelo, Raffael fogtak kezét, hogy a palotáknak, a számlálatlan termeknek, csarnokoknak, kápolnáknak, múzeumoknak, könyvtártermeknek azt a bámulatos együttesét létrehozzák, amelynek gyűjtőneve Vatikán.

A világ leghatalmasabb kormányzata székel itt. Mélyebb gyökerű és messzebb terjedő, mint a világ bármely kormányzata. Hatalmasabb, mint az augusztusi impérium volt. Határai mellett összezsugorodik valamennyi világhódítóé. Szertelen birodalom — Óceánokon ível át és egymáshoz ölel minden kontinenst.

A világ legősibb és legmodernebb demokráciájának trónja ez. Zsámolyához együtt járulnak a legfélelmesebb hatalmak követői s a világ legelhagyottabb zugának koldus zarándokai. Századok óta csaknem minden évben szózatok szállnak szét innen a szélrózsa minden irányába, pápai enciklikák, pápai bullák, amelyek a világ legkiélezettebb kérdéseiben hoznak döntést. Örök problémákat és mai problémákat oldanak meg.

A világ forgandó változatosságában, születő és elmúló hatalmak viharos óceánján, harcok és tusák dúló örvényében, az állandóság, az igazság és béke trónja ez, az oldó és kötő hatalomé, mely a földön áll, de az egek erején nyugszik; az időben dolgozik, de az örökkévalóságnak épít.

*

A Vatikánváros képe. Rajdás medáljairól
(L'illustrazione Vaticana féléle)

*A Vatikánváros képe. Rajzolás madártávlatból
(L'Illustrazione Vaticana felvétele)*

VI. Orbán pápa
(1378—1389)

II. Gyula pápa
(1503—1513)

De túl a kereszténységen összefut itt minden, ami az emberiség nagy, egyetemes érdekeit érinti. Az emberi irgalom, könyörület, jótékonyság innen küldi szét legfőbb mozgató áramait. Az emberi téboly tombolásában, az indulatok véres viharában itt harsan fel a szeretet angyali szózata.

És nemcsak a jelen egyetemes foglalata a Vatikán. Itt van az emberiség multja is. Mióta Krisztus földre szállt, sőt az azt megelőző koroké is. Szent Ágoston csodálatos megérzése a profán Róma történetében a keresztény Róma előkészítését látja, az antik világ először megvalósított egységében a keresztény civilizáció piedesztálját.

A legrégebb mult és a legmaibb jelen ölelkezik itt. Róma templomai, palotái, a legkülönbözőbb korok élő tanuiként állnak itt. A Szent Péter-bazilika a renaissance monumentális nagyságának kővé vált költeménye. A kereszténység első ősi századainak emlékei mellett a legmodernebb stílusban emelt épületek adnak helyet a legújabb tudás és technika bámulatos alkotásainak.

Az egész világ megrendült, hitevesztett. Csak itt áll szilárdan és fényben szétáradón az alázat tekintélye, amelyet évszázadok futásában változatlanul jelképez az apostol fejedelmek sírja fölött az áhítat és imádás föntségében térdreboruló pápa.

X. Leo pápa
(1513—1521)

V. Szent Pius
(1566—1572)

TIZENKILENC SZÁZAD VIHARA ÉS VERŐFÉNYE.

A Szent Péter-bazilika hatalmas hujójában magas talapzaton ősi, időktől feketült bronzszobor áll. A jámbor zarándokok s a Bazilika megállás nélkül özönlő látogatói mély tiszteletadással hajtanak előtte fejet és térdet. A bronzképmás az első apostol-fejedelmet, Pétert ábrázolja, kezében az Egyház kötő és oldó hatalmának jelképével, a kulccsal. Ez a kulcs s a századokkal dacoló bronz töretlen ereje lelkünkbe idézi a péteri sziklát, amelyre Krisztus egyházát alapította.

Láthatatlan szellemorgona zúgja fülünkbe a Megváltó halhatatlan szavát. *Tu es Petrus*. Te vagy a kőszikla, hirdette ki az isteni végzés Péter primátusát s ezzel maga az Ur alapította meg a pápaságot, amelynek története szakadatlan tanubizonyság a mellett, hogy Krisztus helytartósága nem emberi, hanem isteni intézmény, amelyet nem természetes, történelmi erők hoztak létre és alakítottak ki, hanem félreismerhetetlenül természetfölötti küldetése van.

Közel kétezer év zúgott el azóta, hogy a *Tu es Petrus* elhangzott. Azóta népek semmisültek meg, trónok omlottak össze, világhatalmak zuhantak bele soha vissza nem térőn a történelem süllyesztőjébe. Kormányzatok, világnézetek, dinasztiák váltogatták egymást. A pápaság rendületlenül és változatlanul áll a helyén. Világi hatalma, amelyre a pápaságnak csak azért van szüksége, hogy az Egyház szabadságát annál hathatósan védelmezhesse, hol megnőtt, hol összezsugorodott. De lelki hatalma csorbíthatatlanul áll.

A pápákat a vértanúság minden kínjával gyilkolhatták sorra, fogásba hurcolhatták, elűzhették őket, hajuknál fogva vonszolhatták a vérmámortól tébolyult utcák tombolásában, a pápaság, az Egyház sziklája maga meg nem rendült. Halál, vér, ármány és üldöztetés zivataraitól verve a pápák meg nem szűntek uralkodni. Soha ilyen dinasztiát,

III. Ince pápa
(1198—1216)

VI. Sándor pápa
(1492—1503)

amelynek 32 első tagja szakadatlan egymásutánban vértanuhalált halt s Péter apostoltól fel egészen az ötvenötödikig valamennyit szentként tisztelik.

S ezek a vérben elomló mártírok, a példaadó életnek, az istenfélelemnek s a testi és lelki irgalmasságnak ezek a szentjei nem félelmes hódítok. A lélek láthatatlan ereje és nem a fegyverek hatalma épített új csodálatos kultúrát az antik civilizáció romjaiból. Töretlen erejű barbárok szilaj rohama alatt az erkölcsi fertő posványába roskadt Rómát ez a csodálatos erő mentette meg s ez gyújtotta ki a katakombák éjszakájában az emberi méltóság és az emberi szolidaritás tudatának kiolthatatlan fáklyáját, a római impériumban kifejezett állami egység után a sokkal átfogóbb lelki egységet, a katolicizmust. És azután századok folyamán mindig ott állt az Egyház, ahol az emberiséget és szabadságot s a teremtő és építő kultúrát kellett a rombolás szellemével szemben védelmezni. Ebben van az Egyháznak és a pápaságnak isteni küldetése mellett magasztos történelmi hivatása, amelyet sem egyes pápák emberi gyöngesége, sem a rászórt rágalmak szakadatlan áradata nem tud elhomályosítani.

És minden kor és minden század megtalálta azt a méltó szellemű pápát, akire leginkább szüksége volt. Alarich Attila és Genzerich hadainak elsöprő viharát a pápák tekintélye állítja meg Róma falainál. Nagy Szent Leó, de még inkább Nagy Szent Gergely hatalmas szelleme teszi Rómát a művelt világ lelki egységének középpontjává. A szertartások reformjával, a mise kánonjának megállapításával s a minden oldalról feltámadó, romboló és széthúzó eretnekségek leküzdésével alapozza meg ezt az egységet. A germán törzsek megtérnek ebbe az egységbe s a keresztény civilizáció gondozóivá válnak. Betetőzi ezt a nyugat-római császárság megalapítása. III. Leó Nagy Károlyt megkoronázza s a császárságban hatalmas világi védőt szerez az Egyháznak a keleti törekvések ellensúlyozására.

A császári hatalom azonban hamarosan versenytársává lesz az Egyháznak. Világi hatalmát lelki zsarnoksággá akarja növelni. VII. Gergely törhetetlen egyénisége diadalra viszi az Egyház szabadságát. Az ő szellemében folytatja ezt a lelki szabadságharcot a Hohenstauf császárok és a társadalom- és civilizáció-romboló kathar eretnekek ellen III. Ince. Az avignoni fogság sem tudta letépni a dícsfényt Róma homlokáról. Ellenben az avignoni kastély, mint a pápaság kultúraszeretetének beszédes monumentuma marad fenn messze jövődők számára.

A nagy renaissance-pápák: V. Miklós, II. Gyula, X. Leó, XIII. Gergely fejedelmi bőkezűséggel istápolták az új életerőre serkent tudományt és művészeteket. Voltaire századában egy anglikán azt mondotta XIV. Benedekről, hogy egész Anglia pápistává válna, ha eljönne Londonba. Napoleon minden hatalma sem tudott erőt venni a minden pápák között legtörekenyebb és legszelídebb VII. Piuson.

IX. Pius alatt súlyos megrázkódtatás éri az Egyházat. Megszűnik a pápa világi hatalma. De töretlenül áll a tekintélye. És XIII. Leó, minden pápák egyik legnagyobbika, megindítja a világ katolikus restaurációját s Krisztus eszméivel szelídíti meg a forradalmi csírákat érlelő szociális tanokat. XI. Pius új valláserkölcsei megújódás-szellemé munkál már a világban. Alatta, ha részben jelképesen is, újra helyreáll az Egyház világi hatalma. A pápa nem a Vatikán rabja többé, s a Vatikán világtrónusán ma újra nemcsak az Egyház legfőbb papja, hanem Krisztus király nevében uralkodó szuverén fejedelem ül.

A Piazza Rusticucci a Szent Péter-bazilika felől

(Document felvétele)

A DIADALOSZLOP ÉS A PÁPAI SZÉK.

A Gianicolo lejtőjéről legjobban kibontakozik a Szent Péter-bazilika s az apostolok gigantikus szobraival koronázott előcsarnokának impozáns látványa. Jobbra tőle a Sixtina háromszögbe futó homlokzata emelkedik. Azután a hatalmas pápai palota, amely három szárnyával a Damasus udvart öleli körül. A kettős ívű kolonnád közepén karcsú obeliszkszúrja a kék égbe hegyes tűjét. V. Sixtus pápa rózsaszínű gránitból faragott monolitja ez, amely mai helyétől alig pár lépésnyire Neró cirkuszának spináján állott és tanuja volt az első pápa szegényhalálának. 1586-ban Sixtus pápa a kereszt jelével koronázta a monolitot és négy koszorús oroszlán tartotta talapzatára odavésztette :

*IME AZ UR KERESZTJE. ELLENSÉGEI MENEKÜLJETEK.
JUDA OROSZLÁNJA GYŐZÖTT.*

Ezt a helyet az első keresztények családja mindjárt kezdetben az első vértanu püspököt megillető tisztelettel vette körül és mikor az üldözés szünetelt, kápolnát is emeltek itt, diadalmi trofeumot az el-

omlott hős hamvai fölé, mint ahogy a katakombákban is együtt volt a templom és a temető.

Egy csodálatos gyógyulás, amely ebben a kis vatikáni szentélyben történt, arra ösztönözte Nagy Konstantin császárt, hogy nagyszabású bazilikát emeljen az apostol fejedelem tiszteletére. Hogy a bazilika felépülhessen, le kellett rombolni Caligula és Neró cirkuszát, a Gaianumot. De meghagyták a spina obeliszkjét, mert a hagyomány szerint Péter apostolt az egyik meta előtt feszítették meg.

Csaknem ugyanebben az időben épült fel a lateráni bazilika és itt volt ekkor a pápai szék is. Azért nem az első pápa sírja mellett, mert a Vatikán akkor még kívülesett a városkerületen. De főképpen azért is, mert ezzel a kettősséggel akarták szorosan kettéválasztani a világi és az egyházi hatalmat, megkülönböztetni a pápát a püspöktől.

Eleinte csak hevenyészett kis épületek csatlakoztak az Apostol szentélyéhez a szertartást végző papság számára. Csak az ötödik század végén emelt Simmacus pápa a bazilikától jobbra és balra két püspöki lakot, mikor az egyházszakadás elűzte a Lateránból. Ekkor költözött a pápai szék először a Vatikánba. De csak rövid időre. A szakadás megszűntével még maga Simmacus pápa visszaköltözött régi székhelyére. Azután itt is maradt a pápai szék egészen az avignoni fogságig. Állandó székházát III. Jenő pápa (1145—1153) kezdett itt építtetni. Folytatta III. Coelestin, III. Ince, de legfőképpen III. Miklós, aki Gregorovius szerint a vatikáni rezidencia történelmi képének igazi megalapítója. De a pápák csak IX. Bonifác óta laktak itt állandóan. Előtte XI. Gergely már itt halt meg és a conclave a Vatikánban ült össze. De a megválasztott VI. Orbán visszatért a Lateránba. V. Miklós pápa (1447—1455) nagyszerű tervet dolgozott ki a bazilikának, a pápai palotának s az egész Vatikánnak átépítésére. A terveket a renaissance egyik legnagyobb szellemen, Leon Battista Alberti készítette. V. Miklós megkezdett munkálatait II. Pál folytatta és a következő pápák is mind bővítették és páratlan művészi alkotásokkal ékesítették a Vatikánt, amely lassanként a kereszténység szellemének igazi hatalmas várává nőtt.

II. Gyula pápa lelkében született meg a nagy gondolat, hogy Konstantin császár óriási, azóta is sokszor javított, kiegészített, de alapjában már roskatag bazilikáját egészen lerombolják s helyébe az egész kereszténység új, páratlan monumentális bazilikáját építsék fel, mégpedig az egész keresztény világ adományaiból. Bramante és San Gallo, a cinquecento legkiválóbb építészei készítik el az új bazilika terveit. Ez tetszik Michelangelonak is. És 1506 április 18-án a pápa egész udvara kíséretében ünnepélyesen leteszi és megszenteli az új Szent Péter-bazilika alapkövét.

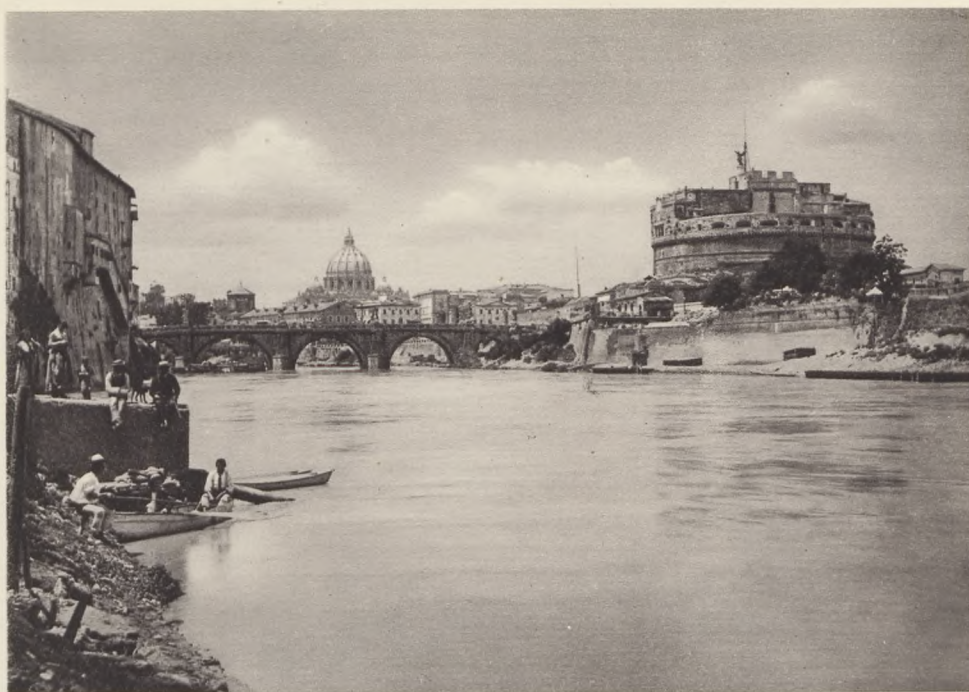
Bramante azonban meghalt, mielőtt az építkezést befejezhette volna. X. Leó pápa ekkor Raffaellot bízta meg az építkezés vezetésével és Giuliano da Sangallo építész adta mellé segítőtársul. Az építkezés

*A Szent Péter-bazilika homlokzata
(Felici felvétele)*

őket is túlélte. Most a pápa Baldassare Perussit hívta meg a bazilika építéséhez, ez azonban még VII. Kelemen alatt sem nyert befejezést.

Mikor III. Pál pápa trónra lépett, Antonio Sangallóra bízta a továbbépítkezést. A halál őt is elragadta s ekkor esett a pápa választása Michelangelo Buonarottira, aki már Bramante eredeti terveit is fölülvizsgálta. Közben a bazilika egyre változtatta alakját. A görögkereszt-alaptól áttértek a római keresztre és megint vissza. Michelangelo a görög kereszt-nél állapodott meg, kiépítette az oldalhajókat. Új kupolát tervezett s meg is kezdte annak építését. De a csodálatos mívű kupola csak halála után nyert befejezést s azóta mai alakjában díszíti a világ leghatalmasabb templomát. A bazilika azonban még mindig nem volt kész. Előcsarnokát és homlokzatát V. Pál alatt Maderno építette fel. A sekrestyét és a két óratornyot pedig VI. Pius ragasztatta hozzá. Ötvenegy pápa bölcsesége és szüntelen gondja, a renaissance legnevesebb művészeinek teremtménye és úgyszólván az egész katolikus világ adományfillérei közel öt századon át építették az egyházművészetnek ezt a csodálatos remekét.

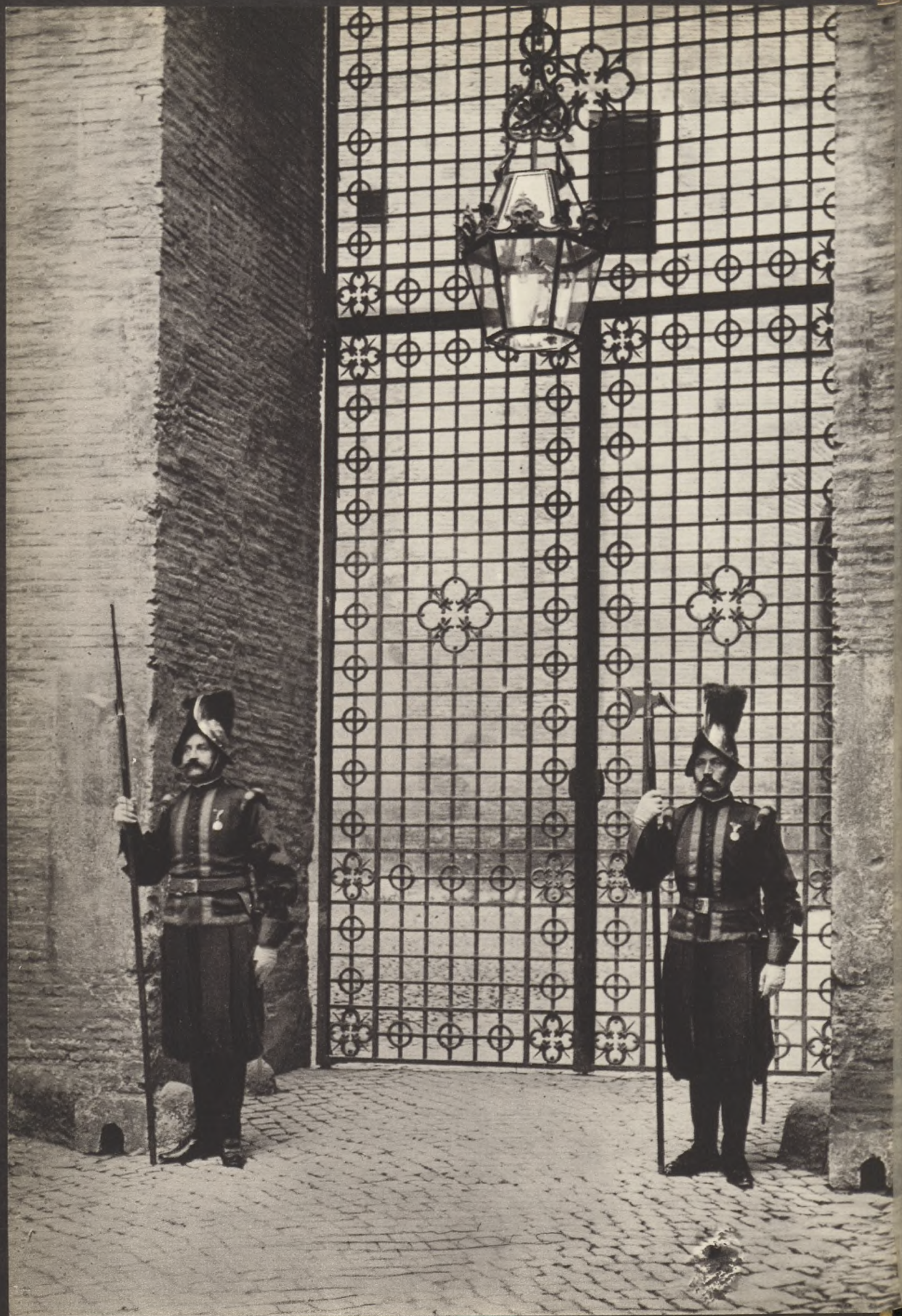
Az Angyalvár és az Angyalok hídja a Tiberis felől

(Felici felvétele)

AZ EGYHÁZI ÁLLAM ÉS Vatikánváros.

A pápa nemcsak Krisztus Egyházának látható feje, nemcsak a katolikusok lelki közösségének legfőbb földi kormányzója, hanem szuverén világi fejedelem is. Ez a világi szuverenitás legfőbb biztosítója a pápa és az Egyház függetlenségének. Ahol szuverén van, ott államnak is kell lenni. A Vatikánváros tehát független állam, amit az olasz királysággal kötött diplomáciai szerződés teljes mértékben el is ismer.

A pápaságnak különben szigorúan bizonyítható történelmi jogai vannak az Egyházi Államra. Nagy Konstantin császár a pápára ruházta Szent Péter örökségének teljes kormányzását. Ebből a magból adományokkal gyarapítva, nemzetközi szerződésekkel biztosítva megszületett az Egyházi Állam és hosszú századokon át fennállott egészen 1870-ig. Ekkor valami egészen furcsa, nemzetközileg lehetetlen állapot kezdődött. Az olasz királyi dekrétum megfosztotta a pápát világi birtokától, de meghagyta szuverenitását. Megszületett volna tehát a fából vaskarika: az uralkodó állam nélkül. A pápa ünnepélyesen tiltakozott. Visszautasította a felajánlott haszonélvezeteket és ettől a pillanattól a Vatikán foglyának tekintette magát. Ez a képtelen állapot egészen 1929-ig tartott.

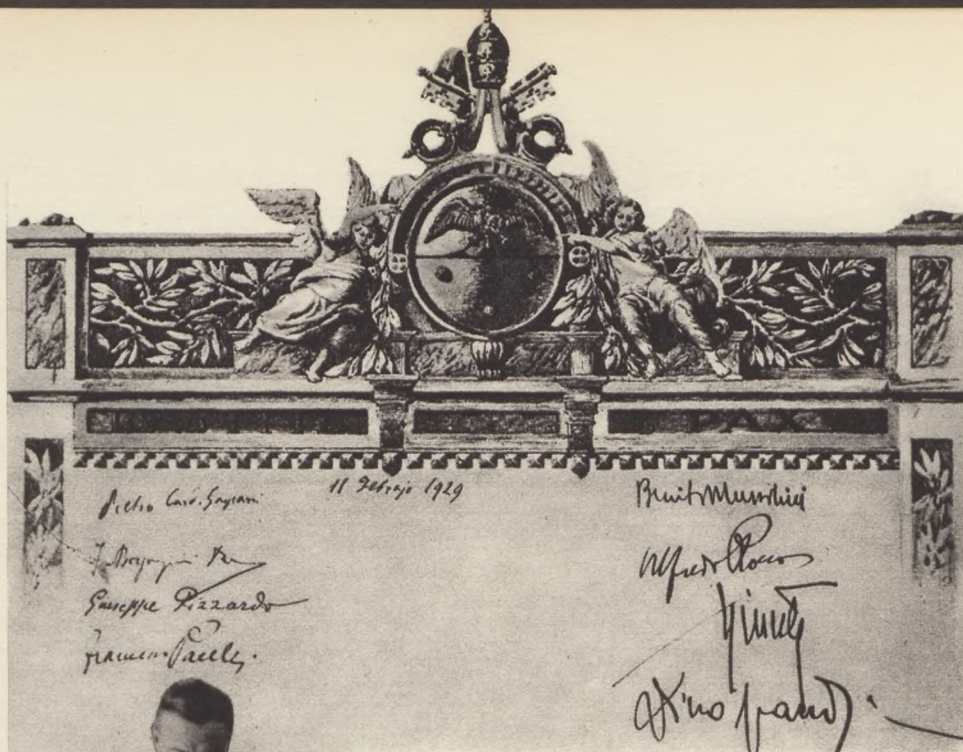

Svájci gárdisták őrségén egy kaputács előtt

(Felici felvétele)

Svájci gárdisták őrészen egy kapurács előtt

(Felici felvétele)

*A lateráni szerződés facsimiléje
Mussolini és Gasparri aláírásával*

Mussolini aláírja a lateráni szerződést

A LATERÁNI EGYEZMÉNY.

1929-ben három éven át folytatott tárgyalások után, amelyekben az olasz királyság részéről Barone professzor, a Szentszék képviselőjében Pacelli tanácsos vett részt, amelyekre azonban úgy maga

XI. Pius pápa, mint Mussolini állandóan személyes befolyást gyakorolt, létrejött a lateráni szerződés. Ezt a szerződést, amely újra helyreállította az Egyházi Államot és a pápa csorbíthatlan szuverenitását, a pápák lateráni palotájában ünnepélyesen alá is írták Gasparri bíbornok államtitkár és Mussolini miniszterelnök, s a pápa és az olasz király még aznap üdvözlő táviratokat váltottak egymással.

Leírhatatlan volt az öröm egész Itáliában. Róma szeszélyes, lázadó kedvű, féktelen hajlamú népe, amely azonban századok folyamán át a legrajongóbb szeretettel vette körül pápáit és ezt a hódoló vonzalmát mindvégig megőrizte, örömujjongásban tört ki. Gyermekein egyszerű

és keresetlen volt ez az öröm. Nagy kő esett le az Örök Város szívéből. A Borgo fellélekzett és határtalan megkönnyebbülés érzése járta át az egész keresztény világot.

Ma tehát újra áll, létező valóság az Egyházi Állam. Igaz, hogy nem nagy. Terjedelme akkora, mint Andorra köztársaságé. De az államok tekintélye nem mindig területük nagyságától függ. Érdekes különben, hogy a Lateráni Egyezmény minden más nemzetközi szerződéstől eltérően ezekkel a szavakkal kezdődik:

»A Mindenható Szent Háromság nevében.«

És ezt a szerződést nemcsak a pápa megbízottja írta alá, hanem az olasz államminiszter, Mussolini is. Ezzel Olaszország lényegileg elismerte azt is, hogy a római katolikus vallás a királyság kizárólagos államvallása.

Az egyezmény megkötésének emlékét gyönyörű két plakettel örökítették meg. Az egyiket a pápa, a másikat az olasz király verette. A pápa emlékérmének egyik oldalát Őszentségének mesteri metszésű profilja díszíti, a másik oldalon Vatikánváros panorámájának aprólékos gonddal készült reliefje látható. És fölötte ez a jelentőségteles mondat: »*A Civitate Vaticana Condita anno I.*« A plakett Mistruzzi kivételes szépségű remeke.

A fascista olasz állam által veretett emléklakett felső lapja rendkívül dekoratív és kifejező. Egyfelől a pápai tiara látható rajta, másfelől az olasz királyi korona. A kettőt egymástól a vesszőnyalábba erősített balta, az ú. n. fascio választja el. E fölött a római sas terjeszti ki szárnyait. Alul pedig az elmaradhatatlan nőstényfarkas szoptatja Róma alapítóit, Romulust és Remust. Az érem köriratán, babérágakkal elválasztva, háromszor ez olvasható: *Pax nostra*, a mi békénk. Az érem hátsó lapjára a lateráni egyezmény megkötésének napja van bevésve.

Elismerte a szerződés a pápa birtokjogát és teljesen szuverén jurisdikcióját a Vatikán fölött s a pápa személyét mint uralkodót szent és sérthetetlennek nyilvánította. De a Vatikánváros szorosán vett területén kívül pápai birtoknak és exterritoriális területnek ismerte el: a lateráni bazilikát és a pápai palotát is. Továbbá a Santa Maria Maggiora bazilikát és tartozékait s a falakon kívülálló Szent Pál bazilikát, a Castelfandolfo kastélyt és a Villa Barberinit, a javadalmi hivatalok s a Kancelária palotáját, a Palazzo dei Convertendit és végül a szent Officium és a Vikariatus palotáját s ezenkívül még számos pápai tudományos és kulturális intézmény épületét.

Sőt a Quirinállal kötött konkordátum még messzebb kitolta az Egyházi Állam határait és kiterjesztette jogkörét Szent Ferenc bazilikájára Assisiban, Szent Antal bazilikájára Páduában és a lorettói Szent Házra.

Van legvégül az Egyházi Államnak egy földalatti része is. A katakombákról van itt szó, amelyeket a lateráni szerződés szintén a Szent-

Vatikánváros kapuja a bazilika harangtornya alatt

(Felici felvétele)

szék rendelkezése alá helyez. Ez a roppant nekropolis különben monumentális tanubizonysága, hogy az Egyház legősibb kora óta érintetlen és szakadatlan a hívők benső lelki kapcsolata. Innen indul ki az élő tradíció töretlen folyamatossága, amely a mártírok poraiból csírázott ki. Ezért is tulajdonít a pápa olyan rendkívüli fontosságot a katakombák-nak, hogy Mgr. Belvederi vezetése alatt külön bizottságot és régészeti intézetet tart fenn a katakombák kincseinek felkutatására és megőrzésére. A *Città del Vaticano* tehát egészen különleges, minden mai alakulattól eltérő, egészen a középkor szellemében vett állam.

Kicsi ez a Vatikánváros, inkább csak jelképe az államnak, de mégis független állam és szuverén trónja az egész földkerekségére, urbi et orbi szétsugározza fényét. A Vatikánban a szószeros értelmében és elvitathatatlanul világtrónon ül nemcsak önnálló államának, hanem egyben az egyetemes katolicizmus nagy lelki közösségének feje, a pápa.

II. Szent Sixtus pápa aki Valerian császár alatt szenvedett vértanúságot.
három nappal diákonusa. Szent Lőrinc elött (a képen térdel). Balról a
kaput dőngette a katonák, akik a pápát elfogani jöttek.
(Fra Angelico remeke a Vatikánban)

*II. Szent Sixtus pápa aki Valerián császár alatt szenvedett vértanubalált,
három nappal diakonusa, Szent Lőrinc előtt (a képen térdepel). Balról a
kaput dőngetik a katonák, akik a pápát elfogni jöttek.*

(Fra Angelico remeke a Vatikánban)

XI. Pius pápa magánkihallgatást ad

(Felici felvétele)

A BIBORNOKOK SZENT KOLLÉGIUMA.

A pápa mint a Città del Vaticano uralkodója és mint a világ katolikusainak legfőbb papja, kétféle kormányzat élén áll. Az egyik a világi, politikai kormányzat, ezt a pápa az államtitkárság és az alárendelt diplomácia-testület útján végzi. Mindaz, ami az egész egyház lelki kormányzatát illeti, a szent kongregációk egyeteme a Szent Kollégium elé tartozik, ez az ú. n. római kúria, amely a legszorosabban ellenőrzi az egész egyházi adminisztrációt.

A Szent Kollégium tagjai a bíbornokok. Minden bíbornok a vérbeli hercegekkel egyenrangú, sőt több annál: trónvárományos, *principe creditario*. Mikor a Szentszék üres, valamennyi quasi pápa, hiszen közülök választják meg Krisztus földi helytartóját, a világ egész kerektségén élő sokszázmilliónyi lélek főpapját, a katolikus hit csalhatatlan őrét, a legnagyobb hierarchia fejét, mely nem ismer sem határokat, sem nemzeteket.

A pápa már a kereszténység első századaiban tanácsosokkal vette magát körül, akiknek kiváltságuk volt az is, hogy ők választották meg

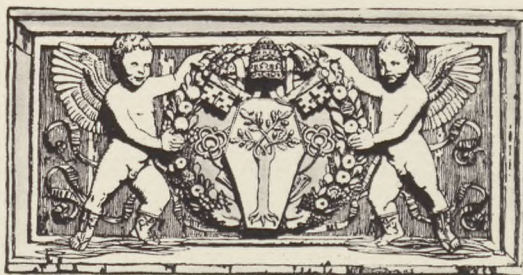
*A Szent Péter-templom lépcsőzete
(Document felvétele)*

Péter utódát. Szent Kelemen pápa idejében, tehát Péter harmadik utóda alatt Róma 25 parochiára volt felosztva. Minden parochia élén egy presbyter állott, aki mellett egy diaconus segédkezett. Kezdetben ezek választották a pápát s innen a hagyomány, hogy ma is minden bíboros egy-egy templomtól kapja címét.

A bíbornokok száma 25—30-ra, majd később V. Sixtus alkotmánya értelmében 70-re emelkedett. Ennyi ma is a bíbornoktestület hivatalos létszáma. Ez a szám azonban soha sincs teljesen betöltve.

A bíbornokok együtt alkotják a Szent Kollégiumot, amely három rendre szakad: a bíbornok-püspökök, a bíbornok-áldozárok és a bí-

bornok-szerpapok rendjére. Az első rendnek hat tagja van. Ezek a suburbicarius püspökök. Az áldozár-rend 50 tagot számlál s a szerpapi 14-et.

Nyilvános consistorium a Sala dei Beatificacioneban. Az új prelátusok

A BIBORNOKI KINEVEZÉS.

A bíbornokokat a pápa nevezi ki: »kreálja«. Ez a kreáció egyike a legünnepélyesebb aktusoknak. Nem történhetik csak szent konzisztóriumban, vagyis az egybegyűlt bíbornokok jelenlétében. Ha a pápa egy ilyen konzisztóriumban kihirdeti azoknak a nevét, akiket bíbornokká kreálni szándékozik, akkor ezek kinevezett és kihirdetett bíbornokok (*creati e publicati*). Néha azonban megtörténik, hogy a pápa egy vagy több bíbornokot úgy nevez ki, hogy csak a számukat jelenti ki, de nevüket még elhallgatja, ezek az úgynevezett titokban tartott bíbornokok (*riservati in petto*). Ha a pápa esetleg meghal anélkül, hogy nevüket kihirdette volna, akkor ezeket nem tekintik bíbornokoknak. A konzisztóriumot, amelyben a bíbornokokat kreálják, titkosnak nevezik (*consistorio segreto*), mert azon kizárólag csak a bíbornokok jönnek össze.

Ha az újonnan kinevezett bíbornok Rómában van, még aznap reggel megkapja kinevezési jegyét, amelyet egy, a pápával rokonságban levő bíbornok udvari papja visz el hozzá, ha ilyen nincs, akkor az államtitkárság egyik udvari papja. Erre rögtön fogadhatja az úgynevezett baráti

látogatásokat (*visite di calore*), vagyis legközelebbi hozzátartozóinak, bizalmasainak, tisztelőinek szerencsekívánatait. Délután vagy a következő napon a pápához megy, aki sajátkezűleg teszi fejére a vörös biretumot és adja rá a bíbornoki gallért. A pápától kijövet az egyik dignitárius nyújtja át neki a tonzura lefödésére használt kis bíborszínű sapkát (*zucchetto*). Hazatérve saját székhelyére, most már ünnepélyesen fogadja a követek, a főpapok és a világi előkelőségek hódoló tisztelgését.

Ha ellenben az új bíbornok nem lakik Rómában vagy Olaszországban, saját székhelyén a választás napján a nemesi testőrség egy tagjától kapja meg a bíbor zucchetot és később a pápa ablegátusával küldi el neki a biretumot, a bíbornoki kalapot pedig Rómába a legközelebbi konzisztóriumban, vagy legkésőbb kinevezésétől számított egy éven belül kell átvennie.

A bíbornokok bíborszín ruhát viselnek, bizonyosságul annak, hogy Krisztus egyházának igazságát és jogait vérük hullásával is készek védeni. Ezt a bíborruhát csak Advent s a Nagyböjt idején és gyászszertartások alkalmával cserélik fel violaszínnel. Azok a bíbornokok, akik valamely régi szabályzatú rend tagjai, csak a vörös zucchetot és biretumot viselik, egyébként rendjük előírt ruhájában járnak.

A bíbornoki jelvényeket a kalap, a címer és a püspöki kereszt teszi teljessé. A bíbornoki kalapot az újonnan kinevezettek nyilvános konzisztóriumban ünnepélyesen kapják meg. Ezen ünnepi díszükben vesznek részt a bíbornokok, a hatalmak képviselői, a főpapok és prelátusok, a szerzetesrendek főnökei s más előkelő meghívott közönség, elsősorban a pápai főnemesség tagjai.

A bíbornokoknak az *eminentissimo* cím jár, amely rajtuk kívül csak a Máltai Lovagrend nagymesterét illeti meg. Rangjukat tekintve a Szent-szék hercegei s ugyanazokra a tiszteletadásokra van joguk, mint a vé-

beli királyi hercegeknek. A bíbornokok lakosztályának berendezése bizonyos etikett szerint van előírva. Régente úgy kellett élniök, mint grand seigneuröknek, fényes palotában, külön udvartartással, legalább tizenkét szolga volt számukra az előírás. Ma ezek a követelmények már nem állnak fenn. De ma sem szabad gyalog járniök a városban s vagy fekete lovashintóban, vagy autóban közlekednek.

Vatikánváros első bélyegei

A pápa különvonatának mozdonya

(Felici felvétele)

A VATIKÁN HAJDAN ÉS MA.

A régi Vatikán valamivel eltért a mai Vatikánvárostól, amelynek határait az 1929-i vatikáni szerződés határozta meg. A régi Vatikán főépülettömbje a pápák régi palotáján kívül az a hatalmas téglalap alakú palota, amelyet Bramante, a renaissance egyik legnagyobb építő lángelméje tervezett, s amely a régi palotához és a Belvedere gyönyörű nyitott apszisához csatlakozik, amely előtt magas talapzaton a híres óriási bronz *spina* (fenyőtoboz) áll. Tulajdonképpen a pápák szellősebb nyári palotájának épült. VIII. Ince építette mintegy 300 méternyire V. Miklós régi palotájától, hogy a római campagnara nyíló pompás kilátásban gyönyörködhessen. Innen kapta nevét is. A Belvedere vonalát V. Sixtus pápa a könyvtár harántszárnyával vágta el s ehhez a XIX. században egy párhuzamos szárny, a *braccio nuovo* épült.

Bramante remeke a háromemeletes körlépcső a Belvedere loggiája mellett. A Belvedere gyönyörű udvarán helyezték el a pápák első szoborgyűjteményét. Valóságos diadalmenetben vitték ide az 1506-ban megtalált világhírű Laokoon-csoportot is.

A paloták belső díszének nagyrészt Raffael Santi készítette. Raffael Sodomával 1508-ban kezdte meg a pápa magánkönyvtárának dekorálását. Egy másik csoport, amelyben Perugino és Pinturicchio dolgozott, készítette el azt a Stanzát, amely *Incendio di Borgo* néven ismeretes. Mások is készítettek falfestményeket, de mikor Gyula pápa Raffael művét látta, nem habozott az egész épület belső dekorációját ő rá bízni. Raffael meghagyta Peruginonak egy mennyezet díszét, társának, Sodomának néhány alkotását, egyébként az egész tervet maga készítette el. A kivitel természetesen csak részben az övé. Halála után még ötven évvel is festették a stanzákat, sőt már életében is sokat át kellett engednie tanítványainak.

A Vatikán épületei közül magasan kiemelkedik a csipkés bástyafal fölött a *Sixtina*. Ebben vannak Michelangelo világhírű freskói, melyek az utolsó ítéletet ábrázolják. A nagy művész 1511-ben vállalta el ezt a munkát s a kápolna hátsó falának s a mennyezetnek hatalmas falfestményeit készítette el. Az oldalfalakat pedig Ghirlandajo, ez a nagy freskófestő, akinek csak az fájt, hogy Firenze valamennyi falát be nem freskózhatta, továbbá Perugino és Pinturicchio meg Boticelli dekorálták.

A lateráni szerződés azután a Szent Péter-bazilikától keletre eső területekkel kerekítette ki a régi Vatikánt, úgy, hogy az új Vatikánváros határa északon, nyugaton és délen a régi leoninus-bástyafal lett. Keleten pedig a Szent Péter-tértől keletre húzódik el a határ. A Vatikánvárost teljesen körülveszik a bástyafalak s ezek lábánál visz el a széles *Viale Vaticano*. Nagyobbrészt annak a falnak maradványai ezek, amelyet IV. Leó pápa emelt a barbárok folytonos fosztogatásai ellen s amelyet V. Sándor az Angyalvárhoz vezető bástyafolyosóval egészített ki.

A Vatikán bejáratai: a Bronzkapu, amely 1929 óta zárva van és svájci gárdisták őrzik. Ez a Damazusz-udvarra vezet, a pápa lakosztályához. A másik oldalon a bazilika harangtornya alatt kapu visz be a Protomartirok terére s innen jut a látogató magába a Vatikánvárosba.

Az új Vatikánváros középpontja a Szent Márta-tér. Itt emelkedik s egész homlokzatával a gyepes és bővízű szökőkúttal ékes térre néz az Igazságügyi Palota. Bizony elég ritkán van itt tárgyalás és Pericoli elnök ritkán hirdet Szent Péter nevében ítéletet. Végrehajtásra még ritkábban kerül a sor, mert a Szentatya szeret megkegyelmezni a bűnösöknek.

Innen nyugatra nagy fehér épülettömb emelkedik, ez a kormányzó palotája, kőből és téglából épült két előreugró oldalszárnnyal. A palota balszárnnya gazdagon és egészen modernül van berendezve, mert itt szállnak meg azok a külföldi uralkodók és államfők, akik a pápánál látogatást tesznek.

De egy másik épület is tüstént magára vonja itt a figyelmet világos

falaival. A vasúti állomás ez. Hatalmas boltív vezet át innen Rómának lüktető életű, üzemekkel, gyártelepekkel tele részébe. Maga az állomásépület hatalmas díszteremből áll, amelyhez kétoldalt két kisebb váróterem csatlakozik; egyik a pápai udvar, másik a diplomáciai kar részére. Vatikánváros felől elegáns oszlopos előcsarnok vezet be az állomásra, amelynek díszé egy monumentális szökőkút. Az épület homlokzatát XI. Pius pápa címere díszíti. A díszes nagy váróterem csakugyan királyi. Falait hatalmas pillérek tartják és a legdrágább márvány borítja. Este négy óriási legújabb szerkezetű reflektor árasztja el káprázatos fényvel. Egyfelől széles erkély szegélyezi, amelyen a zenekar helyezkedik el. Közvetlenül az állomáshoz csatlakozik az autógarázsok teljesen modern vasbetonépülete. Az autók rendszámtábláján a S. C. V. betűk állanak (Stato della Città del Vaticano).

A Vatikánváros legkimagaslóbb pontja az obszervatórium. IV. Leó két tornyát alakították át erre a célra és a pápák bőkezűsége a leg-gazdagabban felszerelte őket szükséges műszerekkel. Az obszervatóriumot XIII. Gergely alapította és XIII. Leó hozta új életre. Tulajdonképpen két obszervatórium is van, az egyik a Gergely- s a másik a Leó-toronyban. A Gergely-torony obszervatóriuma egyben meteorológiai állomás, a nap járását figyeli s időméréssel foglalkozik. A Leoninus-torony obszervatóriuma az igazi csillagvizsgáló. Ugyancsak itt foglalkoznak a föld mágnességével s itt van a seizmográf is. Az obszervatóriumokhoz érdekes meteorológiai múzeum és körülbelül 10.000 kötetet számláló gazdag szakkönyvtár is csatlakozik.

*Római utca, a Vatikán régi falmaradványával
(Document felvétele)*

A vatikáni rádióállomás

(Felici felvétele)

A PÁPAI RÁDIÓ S A TECHNIKA FEJLŐDÉSE A VATIKÁNBAN.

XI. Pius pápa a missziók révén közvetve csakugyan összeköttetésben áll a világ minden részével. De közvetlenül is megvan ez az érintkezése a tudományos technika csodálatos új vívmánya, a rádió révén. A pápa rendkívül érdeklődik a rádió iránt és bekapcsolta ezt a nagyszerű találmányt az egyházi intézmények szolgálatába. A Vatikán rövidhullámú rádióállomása a világ legmodernebb és legtökéletesebb rádióberendezése. Maga a rádió feltalálója, Marconi tervezte. Marconinak különben kísérleti laboratóriuma is van itt, ahol találmányának további fejlesztésén és már eddig is fantasztikus tökéletesítésén dolgozik. A rádió vezetője különben páter Gianfranceschi, aki egyike a legkiválóbb rádiószakértőknek. Az állomást 1933 február 11-én a pápa maga nyitotta meg s azóta is a legnagyobb érdeklődéssel kíséri az állomás működésének és fejlesztésének minden mozzanatát. 4000 HP-s és 6000 voltos dinamói kitűnően működnek és az állomás képtávíratózásra is be van rendezve.

A pápa különben egyike a legmodernebb szellemeknek. Csodálatos érzéke van a technika nagy vívmányai iránt, amelyeknek gyakorlati felhasználásánál a legkisebb maradiság sem tapasztalható nála. A tudományok fejlődésével is lépést tart, sőt maga is tevékeny részt vesz abban. Esténként rendszeren ellátogat a vatikáni obszervatóriumba, amely egyike a legmodernebb csillagászati intézeteknek és ma is méltó régi hírnevéhez.

Egész sereg tudományos intézetet és iskolát is tart fenn a pápa. Legfontosabb ezek közt a III. Gyula pápa által alapított Gergely-Egyetem, amelyet számos pápa, köztük maga XI. Pius is bővített s amelynek filozófiai, teológiai, jogi, egyháztörténeti és missziós fakultása van. Hozzá tartoznak a pápai Keleti Intézet, a Biblikus Intézet és a Felsőbb Vallásos Kultúra Intézete az Actio Catholica számára.

Idecsatlakozik a különböző magasabbfokú tanulmányi intézetek egész sora, közöttük az egyházi zene és a keresztény archeológia intézete.

Ezenkívül tizenkét akadémiát, két szemináriumot s a különböző nemzetek számára 29 kollégiumot tart fenn a pápa, ezekhez járul a Congregatiók által fenntartott másik 29 kollégium. Éppen ezeknek a szemináriumoknak és kollégiumoknak növendékei adnak olyan eleven és tarka képet a Vatikánvárosnak és egész Rómának. Mert minden intézet növendékei más-más ruhát viselnek. A skót intézet növendékei például violásbarna reverendát hordanak vörös övvel. Az írek reverendája fekete, de vörössel van szegve. A rutének reverendája kék és a cingulusuk narancssárga. Az amerikaiaknak az övük vörössávós. A Germanicum magyar növendékei pedig vörös reverendát hordanak. Alig is van érdekesebb, színesebb látvány, mint mikor a Gergely-Egyetem hallgatói a Piazza Pilottára kitódulnak.

KÖZÉPKOR ÉS MODERN TECHNIKA.

Kövessük most a vatikáni domb hajlatát és a régi leoninus-falat, akkor a lourdesi barlang előtt elhaladva, szép terraszon álló egyszerű épülethez érünk. Ez a Vatikánváros rádióállomása. De az egyszerű külső senkit se tévesszen meg. Ez a rádióállomás a modern technika remeke. Általában van abban valami meglepő ellentét, hogy itt a középkor áhítatos remekművei mellett a gyakorlati technika legmodernebb vívmányait találjuk meg. A Vatikán rádióállomása a világ legerősebb adója.

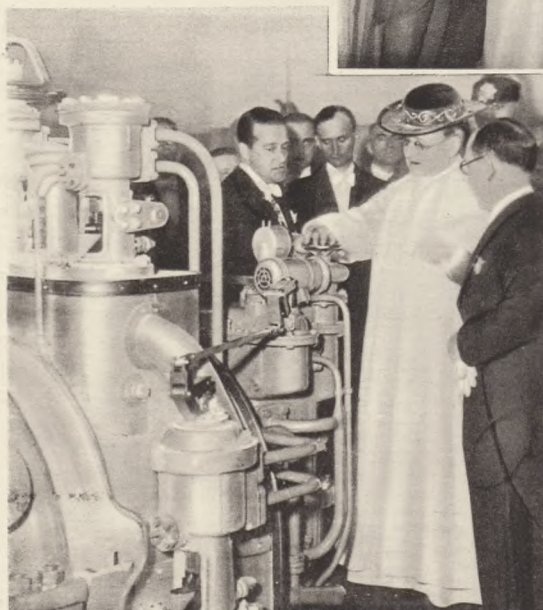
A Vatikán külön telefonközpontja a római hálózatba van bekapcsolva. Ha valaki a Vatikánnal akar beszélni, Róma a *Centralino del Vaticano*-t kapcsolja. Magának a pápának külön száma van, a százkettes. Hallgatója színaranyból készült, maga XI. Pius pápa áldotta meg s először Pacelli államtitkár és Serafini marquese kíséretében maga próbálta ki. Ezt a számot azonban különleges felhatalmazás nélkül kérni

nem lehet. A postahivatal különösebb jelentőséggel nem bír, de szép bélyegei a gyűjtők körében igen népszerűek és az egész világon keresettek.

A Vatikán egyéb technikai berendezései, elektrifikálása a legmodernebbek. Ha-

A pápai nyomda

*A pápa az elektromos központ géptermeben
(Illustrazione Vaticana)*

talmas földalatti elektromos központja is van. Szintén valószínű csodája a modern technikának s fölötte Bramante remek kiképzésű ősi várfala emelkedik. Sziklába vágott lépcsőkön lehet bejutni ebbe a centráléba, amelynek falait kúszónövények futják be. Az első benyomás olyan, mintha valami elvarázsolt mesevár titkos folyosójára került volna az érdeklődő.

Egészen exotikus pont az elektromos centrálé tözsomszédságában a kopt szertartású katolikusok kollégiuma. Ka-

pucinusok vezetik ezt a kollégiumot és abesszíniai szemináristák tanulnak itt, akiknek arca csaknem olyan fekete, mint a reverendájuk.

Ez az Aetiop Seminarium egészen úgy, mint a Vatikán számos új épülete, valami egységes stílust mutat. Csupa derű és egyszerű báj ez a stílus, van benne valami a modern építkezések nyugodt, egyenes vonalaiból, de nincs semmi annak túlzó szögletességéből, inkább a román stílus kecsesebbé tett félkörívei kölcsönöznek neki kedves, megnyerő báj. Az új itáliai *novecento* stílusnak szakrális formája ez, van benne bizonyos emelkedett előkelőség, anélkül, hogy merevségbe csapna, sőt az egész inkább könnyed és derűs.

Részlet a vatikáni kertekből

(Felici felvétele)

KERTEK ÉS KÁPOLNÁK.

Róma híres szép kertjeiről. De talán egyik híres római kert sem vetekedik a Vatikán kertjeivel. Maga a domb is, amelyet ezek a kertek borítanak, magával ragadó bájú úgy, hogy a pápákat az avignoni fogság után nemcsak tűzvészről és rombolástól elpusztított lateráni palotájuk siralmas állapota készítette ide, hanem vonzotta ez a behízelgő báj is. Ez a félreeső domb nem is volt annyira útjában a középkorban nagyon is zavargásra hajló római utcának s a latiumi nyár hévségében szellős, árnyas berkeivel üdítő hűvösséget is árasztott.

A pápák, akik a kőmesterművek csodáit emelték hatalmas márvány-palotáikban, nem feledkeztek meg erről a zöld pompáról sem. Századokon át szépítették, gyarapították a vatikáni kerteket. Gyönyörű teraszokkal ékesítették, gyöngyöző, hűsvízű szökőkutakkal tették élénkebbé és a remekbe készült szobrok seregével népesítették be. Maga XI. Pius pápa is jelentékenyen megnagyobbította a kerteket és még teljesebbé tette az előfának és a nemes kőnek azt a csodálatos szövet-ségét, amely egyik megkapó vonása Vatikánvárosnak.

Ciprusok és pineák Castelgandolfóban

Régi római, pogány emlékeket is őriznek a vatikáni kertek, de szomszédságukból nem hiányoznak a jámbor hit emlékművei sem. Ott van mindjárt Szent Terézke kápolnája. Fehéren és rózsaszínűen rajzolódik az időrozsdás fal komor hátterére. A kápolna a lisieuxi Carmel és XI. Pius pápa ajándéka, aki mindig megáll itt, mikor az *ambulatorioba*, a fődött sétányra megy. Egészen egyszerű ez a fődött sétány. Esős időben használja a pápa. Előtte áll II. Orbán szobra, amint keresztes hadat prédikál a Szent Sír felszabadítására. Közel hozzá, csaknem a falak tőszomszédságában van már a Szűz Anya kegyképe, a genovaiak ajándéka.

Sokkal gazdagabb emlékművekben a vatikáni kertek régi északi része. Ezek közül egyik legcsodálatosabb IV. Pius gyö-

nyörű Palastinája. Valóságos kis ékszer ez, amelyet remekbe épített a fényűző Medici pápa. Nem messze van tőle a kertészeti iskola, bájos, egyszerű, falusi hangulatú majorság.

Két kis kápolna következik ezután : egyik a svájci Szent Márton, a másik abessyniai Szent István kápolnája. Ez a kápolna igen régi. Eredetileg még a XI. században épült. 1933-ban restaurálták. Egyre sűrűbb, egyre elragadóbb zöld pompában bontakozik ki már itt az ősi park. A *viale della Zitella* (a Hajadon útja), a *Pinacoteca* mögött föl kanyargó széles allé visz a vatikáni kert legszebb részébe, amelyet minden pápa rendkívül kedvelt. XI. Pius pápa gyökeresen átrendeztette. Ősrégi fák váltakoznak itt új ültetvényekkel. Itt is, ott is kedves kioszkokat emeltek, ahonnét a Szent Péter bazilika kupolája körül gyönyörű kilátások nyílnak a városra. A kanyarulatokat antik márványszobrok díszítik. Hellyel-közzel egy-egy márványpad kínál pihenőt. Sziklaalakulatok közt források, szökőkutak vize csillan. A bokrok sűrűjét szerte ezüstsálakkal szövik be ezek a csörgedező kutak, apró zuhatagok. A szökőkutaknak a legszeszélyesebb formájuk van. Az egyik vörös medencéjéből felszökő fehér sugaraival olyan, mint sokágú kandelaber. Másutt sziklabarlang előtt delfinek szájából szökik a víz, vagy pompás vonalú medencében csobog, esetleg gyermekek játszanak a szí-

várványos gyöngyökké porló sugárral. Elragadó a növényzet is. Észak-Amerikából és Dél-Afrikából telepítettek ide különös dúsan tenyésző növényeket. Általában a kertek a Vatikán legszebb látványosságai közé tartoznak.

A pápa legszívesebben a sziklás, szökőkutas *boschetto*-ban sétál, amely kanyargós, hol felkapaszkodó, hol lágyan lejtő ösvényeivel bujósdi játszik a lugasok, bozótok, antik oszlopmaradványok és romok között. Zöld lombkárpit választja el a széles Viale Vaticano forgalmas útjától. Itt van az a csodálatos szépségű útkereszteződés is, ahol a pápa szívesen szakítja félbe élénk ütemű lép-teit, hogy pihenőt tartson.

Ciprusok közt és öreg fák zöld kupolája alatt a Filozófus felmagaszló szobra áll itt, kisebb mellszobrok néma gyülekezetében. A csöndben csak a lombsuttogás és a szökőkutak tompa csobogása zenél. A Szentatya letéve néhány percre a lélekmilliók kormányzásának nagy terhét, igazi békét és nyugalmat talál itt.

A vatikáni kertekre nyílik az Új Pinacoteca hatalmas, hosszúkás négyzetalakú épülete is. *Beltrami*, a Vatikán nagytehetségű építésze tervezte ezt a palotát, amelynek tökéletes világítási hatásai a legjobban juttatják érvényre a vatikáni képgyűjtemény csodálatos kincseit s ezek között, hogy csak a legnevezetesebbeket említsük: Giotto, Fra Angelico, Melozzo da Forlì, Leonardo da Vinci, Titian, de legfőképpen Raffael nem egy remekét. Az alsó helyiségekben van a *restauráló és mozaikműhely*, ahol Beccari tanár vezetésével új eljárások állítják helyre és mentik meg a romlástól a művészet régi mesterműveit.

Miniatűr gálya a vatikáni kertek egyik medencéjében

A sixtusi kápolna (Baccio Pinelli építész műve) Michelangelo monumentális freskójával, az Utolsó ítélettel
(Felici felvétel)

*A sixtusi kápolna (Baccio Pinelli építész műve) Michelangelo monumen-
tális freskójával, az Utolsó ítélettel (Felici felvétele)*

IV. Pius Palazzinája, a Medici pápa megbízásából P. Ligorio építette (Felici felvétele)

A PÁPAI UDVAR ÉS A NAGYVILÁG.

A Vatikán legfényesebb fogadótermének, a Sala Regiának falait csodálatos freskók díszítik, amelyek az Egyháznak a nemzetekhez való viszonyát ábrázolják. Szuggesztív hatású képek ezek. Valósággal a történelem lép ki ezekből a falakból a mába és hangosan hirdeti, hogy Róma volt az a hely, ahol a világ politikájának szálai összefutottak. Ma is az, de a politikát nem szabad a szó köznapi értelmében venni, amely a népek túlekedését, diplomaták cselfogásait, a nemzetek egymást kijátszó mesterkedéseit jelenti, hanem abban a legmagasabb értelemben, amely népek és nemzetek fölött egy tisztultabb erkölcsi fel-fogás zsinórmértékével igyekszik a világot egyensúlyban tartani.

Róma valóban a világ erőinek, vágyainak, egyensúlyt kereső nyugtalanságának történelmi keresztútja. Tódul ide a földkereksége: koronás fők hozták és hozzák ide hódolatukat egyszerű szörkámzsás zárándokokkal együtt. Hatalmak aranya és hermelinje együtt ragyog itt szegény szívek szeretetének forró bíborával. Az egész világon páratlanul álló udvartartás kellett és kell ennek a pápai szív köré sereglő

világérdeklődésnek befogadásához. El sem tudjuk ma már képzelni, milyen csodálatos gazdagságú és fényű volt a pápai udvar élete tündöklő szertartásaival, káprázatos ünnepségeivel, az istentiszteletek minden képzeletet felülmúló fönségével, 600 fogatból álló felvonulásaival. És ez egészen természetes is, hiszen mennél magasabb és mennél megközelíthetlenebb a pápa lelki hatalma, annál impozánsabb fénnel és pompával kell kifejezésre jutni, hogy ennek a hatalomnak birtokosa csakugyan király a királyok közt is, s a királyok királyának földi helytartója, aki csak így tudja méltóképpen jelképezni az isteni fönséget.

A külső látványosságnak ez a világi ragyogása ma már a múlté. De amit a szertartások külső fényükből veszítettek, annyit nyertek lelki bensőségben.

A Vatikánban első látszatra minden igen bonyolult, mégis végtelen egyszerű, olyan tökéletesen működik az a gépezet, amely a szertartások pontos előírásának hibátlan betartását intézi. Századok hosszú során alakultak ki, fejlődtek, érték meg ezek a külső formák, s ma már a szó igaz értelmében vett tökéletes mestermű a pápai udvartartás. Igaz, hogy olyan külső keret is veszi körül, amely az egész világon páratlanul áll. Olyan csodálatos és mesészerű ez az egész udvartartás, mintha a termék falait díszítő freskók elevenedtek volna meg s a ragyogó parketteken elmúlt századok fenséges színjátéka ismétlődne.

Kapucinus atyák magánkihallgatásra mennek

Ma a római udvar ismét az egész világ találkozó helye. A háború alatt természetesen nagyon megcsappantak a zarándoklatok, de alig pár nappal a fegyverszünet megkötése után már a világ minden részéből összesereglett, változatos embertípusoktól tarkáltak a pápai palota szalónjai. A legkülönbözőbb fajok és nyelvek, a legkülönbözőbb tradíciók és meggyőződések, nemrég talán még egymásra fenekedő ellenségek várták a legbékésebb egyetértésben a pápa áldását maguk, családtagjaik, hazájuk számára.

A pápa megjelenésének csodálatos, megmagyarázhatatlan hatása sohasem marad el. A legkülönbözőbb fajok testvéreknek érzik magukat előtte. És ez alól a hatás alól, a nem katolikusok sem tudnak szabadulni.

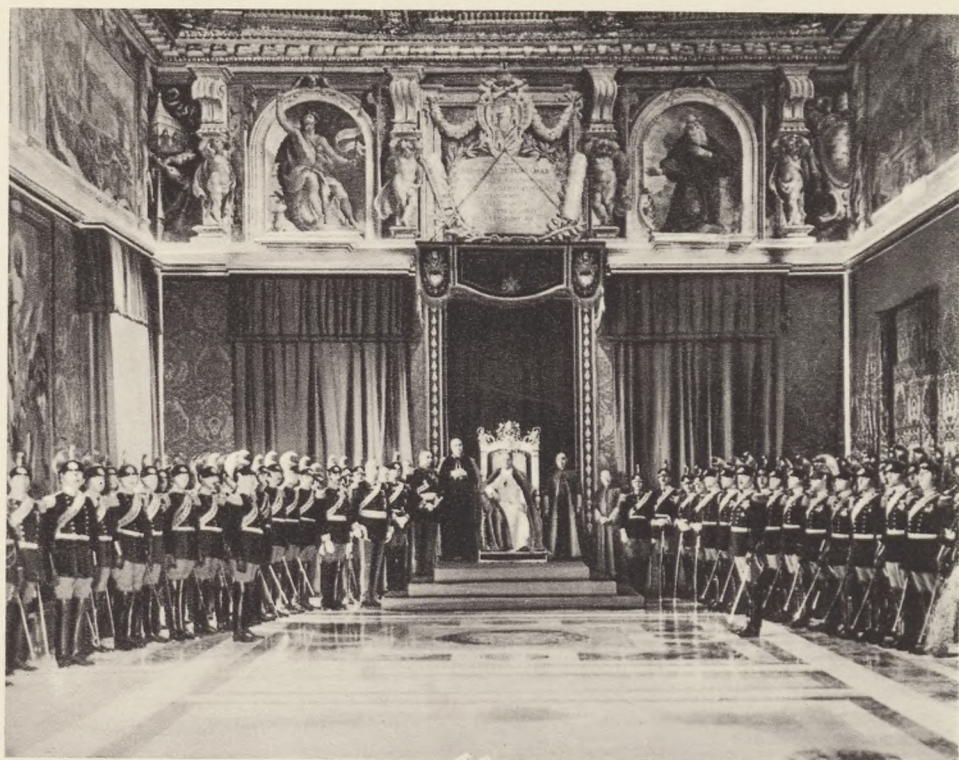

III. Sándor pápa kibékül Barbarossa Frigyessel, Salviati festménye a Sala Regiában

A PÁPAI UDVARTARTÁS.

Régezte mindazokat, akik bármilyen vonatkozásban a pápai udvartartás részesei voltak, s a pápa kíséretében résztvettek, — a legmagasabb méltóságtól a legjelentéktelenebbig — *familiari del Papa* névvel különböztették meg. A XV. század óta azonban ez az elnevezés megtisztelő címmé vált és csak azokat illeti meg, akik szorosan valamelyik palotai hivatalhoz tartoznak.

A történelmi időkben az udvartartás élén a pápa majordomusa, a maggiordomo di Sua Santità állott, aki igazi prefektusa volt az Apostoli Palotának. Ma az udvari szertartások vezetője a Maestro di Camera di Sua Santità. A pápai főszertartásmester jelenleg gróf Caccia Domnioni. Ez szintén régi történelmi tisztség s eredete egészen V. Sixtus pápáig nyúlik vissza. Szintén prelátus volt s ő vezette az udvari szer-

XI. Pius pápa nemesi testőrségével

(Felici felvétele)

tartásokat a pápai anticamerában, míg azon kívül a Maggiordomo dirigált más prelátusok segédkezésével, akiknek címe camerieri segreti partecipanti (valóságos titkos kamarások) volt. Ma mindent a főszertartásmester intéz, úgy az anticamerán kívül, mint azon belül s kétségkívül ő az egész udvartartás feje.

Ennek a nemesi udvartartásnak tagjai: a *camerieri segreti partecipanti*, akik részben egyháziak, részben világiak, a *camerieri segreti sopranumerari* (számfeletti titkos kamarások, egyháziak), a *camerieri segreti di spada e cappa* (titkos kamarások, köpennyel és karddal, — világiak), *camerieri d'onore* (tisztetlebeli kamarások — egyháziak), és *camerieri d'onore di spada e cappa* (világiak). A közreműködő titkos kamarás prelátusok száma 11. Ezek között van a Főalamizsnameszter, jelenleg Monsignore Cremonesi nicomediai püspök, továbbá a fejedelmekhez intézett levelek titkára, a chiffre-üzenetek titkára, a pápai datáriák igazgatója, a Főpohárnokmester és a Fősekrestyész. A 11 egyházi méltóságon kívül három világi is van a titkos kamarások közt. Ezek az Apostoli Szék Főkvártélymestere (jelenleg marchese don Gio-

vanni Battista Sacchetti), a pápai Főistállómester (jelenleg marchese don Giacomo Serlupi Crescenzi) s a pápai posta főintendánsa (jelenleg don Camillo Francesco Massimo herceg). Ideszámítják azonban a nemesi testőrség hadnagyát, a svájci gárda parancsnokát, a Szent Hospicium mesterét, jelenleg Ruspoli herceget, — az ő tiszte, hogy a lépcső alján fogadja a pápa látogatására érkező uralkodókat. Idetartozik végül az aranyrózsa viselője. Ez az aranyrózsa a legmagasabb kitüntetés, amelyet a pápa csak igen ritkán adományoz uralkodó fejedelmeknek, vagy más egészen magasállású személyiségeknek.

Az itt említett méltóságokon kívül a Vatikán még két egészen különleges természetű tisztséget ismer, amelyet mindig egy személyre szoktak ruházni és pedig mindig egy sienai eredetű hatalmas család fejére, amely családfáját 1200-ig viszi föl: ez Chigi Albani de la Rovere herceg. Ő örökös jogon a *Szent Szék tábornagya* és a *Conclave* őre. Ez az utóbbi cím természetesen csak akkor lép érvénybe, ha a pápai szék üres és a conclave tart.

Természetesen mindezekhez a méltóságokhoz és rangokhoz történelmi időkből való festői szépségű öltözék is jár. A Vatikán udvartartásában nagy szerepet játszanak ezek a festői kosztümök. A bársony, a selyem, az aranypaszománt, a láncok és spádék, barettek és tollas kalapok, csatos cipők, vállvetők nagy szerepet játszanak ebben a díszes parádében. Lehetetlen volna minden dignitárius öltözetet pontosan leírni. Csak néhány öltöztékre utalunk itt. A világi titkos kamarások cinquecento kosztümöt

*Serafini marchese,
Vatikánváros kormányzója*

Nemesi testőr díszben

A pápai csendőrség tisztje

viselnek barettel, rövid fekete bársonyköpenyt és hosszú, egyenes kardot. Mellükön aranyláncon a pápai hatalom jelvénye, a kulcs függ. Megjelenésük lenyűgözőn előkelő. Az úgynevezett résztvevő titkos kamarások (camerieri segreti partecipanti) ruhája skarlátszövetből készült tunika, bársonykihajtóval és aranyhímzéssel. Az elől nyitott ruhából fehér selyemmellény látszik. Ez díszesebb és pompásabb öltözk a világi kamarásokénál. Egy bizonyos, hogy Rómának sikerült az, ami ma már a leghatalmasabb udvarok sem érnek el, hogy sokban megőrizte régi történelmi pompáját és tiszteletet is tud parancsolni számára, hiszen századok hagyományát élteti benne.

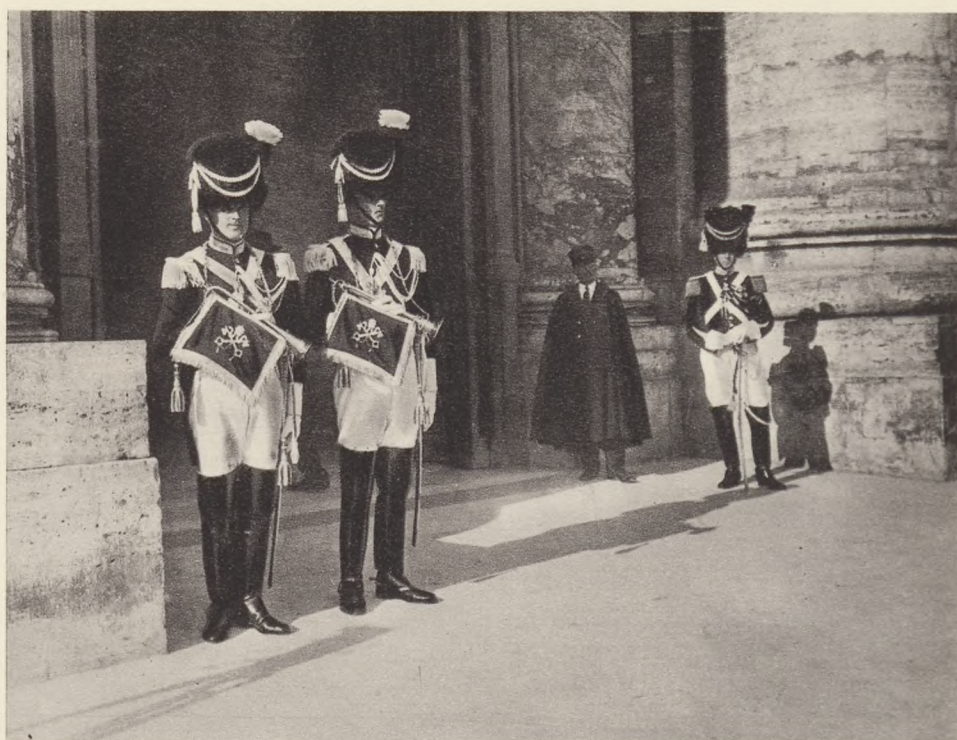

XI. Pius pápa a Szent kapu megnyitásának szertartásánál — (Felici felvétele)

A PÁPAI DISZKISÉRET.

Leírhatatlan pompájú a pápa ragyogó díszkisérete, amelyben nemcsak az udvartartás tagjai vesznek részt, hanem az egész *Capella pontificia* is. Idetartoznak a bíbornoki testület tagjai, a patriárchák, a pápai trónálló érsekek és püspökök, a trónálló hercegek, a régi római báróság reprezentánsai, a Szentatya uditoréi, az apostoli protonotáriusok, a házi prelátusok, a Maestro del Sacro Palazzo — mindig egy dominikánus — a Commendatore di Santo Spirito és a titkos klerikusok.

A menetben mindenkinek az előírt ruhát kell viselnie és szigorúan előírt helyen és sorrendben kell felállnia. A menet szintén pontosan előírt, jelképes értelmű szertartások szerint vonul fel. Leírás nem tudja méltóképpen ecsetelni ennek a menetnek csodálatos fényét és lenyűgöző ünnepélyességét. Egy bizonyos, hogy az, aki látta, olyan felejthetetlen benyomást visz magával, amely egész életének egyik legkáprázatosabb emléke marad.

Pápai csendőrök teljes díszben

(Felici felvétele)

HA A BRONZKAPU KITÁRUL.

Lépjünk be most a porta bronzán. A svájci testőrök tisztelgésre emelik alabárdjukat. A város zaja elhalkul mögöttünk s a méltóság-teljes boltívek alatt úgy érezzük, hogy régi ünnepélyesebb századokba, egy egészen más világba léptünk.

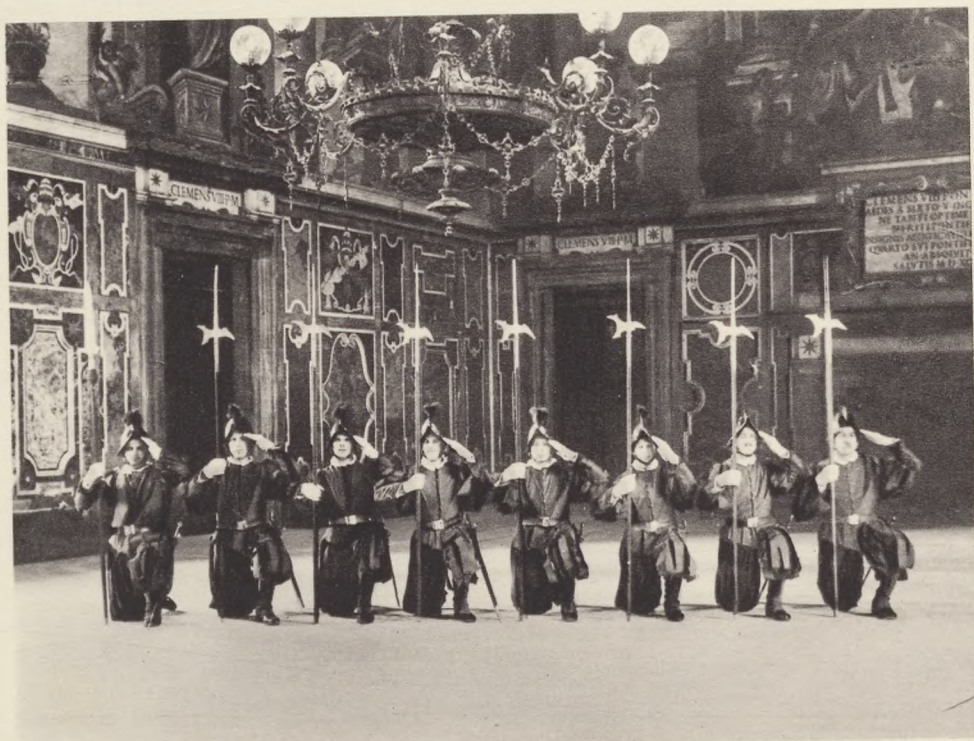
A kapuőrseget a svájci gárdisták látják el. Ha az érkezőt megpillantják, különösen, ha még valami pápai kitüntetést is észrevesznek rajta, azonnal vigyázz-állásba vágják magukat és pontosan, mikor az érkező eléjük ér, vállukhoz emelik csillogó alabárdjukat, azután hangos koppanással ütik a földhöz. Akik már ismerik itt a dörgést, könnyed fejbólintással s egy diszkrét mosollyal viszonzozzák a köszöntést. A Vatikánban egy néma mosoly soha nem vész kárba.

Akinek pápai kihallgatásra szóló meghívója van, bátran mehet fel a lépcsőkön és haladhat a folyosókon. Mindenütt lekötelező udvariasság fogadja. Fel lehet menni különben liften is. Régimódi kötélhúzó lift visz itt fel, tekintettel a rajta közlekedő magaskorú papokra, méltóság-

teljes lassúsággal. Innen kapta a nevét is. Valentinonak hívják. Ezt a nevet azonban tévedés volna a magyar Bálinttal helyettesíteni. Etimologizálni kell. Va-lentino, olasz mondat, magyarul annyit jelent, mint lassan megy. Dehogy megy, inkább csak mendegél. Olyan lassan halad ez a tiszteletreméltó alkalmatosság, hogy az élelmes ujságíró, ha valami nevezetes személyiséggel akad össze benne, közben az interjút is megcsinálhatja.

Egészen különös levegő vesz itt körül. Ünnepléses csönd mindenfelé. Még a lépések se vernek zajt. Olykor egy-egy papiruhás alak, lehet hogy egyszerű szerzetes, lehet hogy bíbornok vagy püspök suhan el mellettünk. Nem is jár, szinte ellebeg. A Szent Damasus-udvaron kihallgatásra váró zarándokok serege gyülekezik. A felvonóból véletlenül éppen szertartásos díszbe öltözött követ lép ki, akit magánkihallgatásra várnak.

A fogadóterembe belépőket az ajtónállók (bussolanti) fogadják. Ezek már az udvari szolgálatszemélyzethez tartoznak. Festői vörös egyenruhájuk rövidnadrágos, selyemharisnyás, csatoscipős livré. Udvariisan veszik el a felsőruhát s egészen az ajtóig kísérnek. A kihallgatási terembe

Sisakos svájci gárdisták tisztelegnek a pápa előtt

(Felici felvétele)

azonban nem léphetnek be. Sokkal díszesebb a székvivők (sediarii) egyenruhája. Fényes nehéz damasztból készült és terveit még a világhírű Raffaello készítette. Ők viszik az ünnepi körmenetekben a Szentatya magas trónszékét, másképp palefrenieroknak is hívják őket.

Az ajtónállók, miután átvették a kalapot és a felsőruhát, bebocsátják a látogatókat. Az első terem, amely megnyílik előttük, a *Sala Clementina* s ez ad ízelítőt a belső termék csodálatos pompájából. Innen a *Consistorialis terembe* lehet belépni. Falait gazdag redőzetű kárpitok borítják, mennyezete a legművészebb kazetta-kiképzésű. A terem végében a nehéz vörös damasztal leterített trón áll. Ezen szokta fogadni a Szentatya a nagy kihallgatásokat. Ezután nyolc más szalon következik, mind vörös és arany színben tartva. Ezek egyikében a kihallgatások alatt a palotaőrség egy szakasza áll készenlétben és két ragyogó lakkcsizmás, fényes egyenruhájú pápai csendőr. A Trónteremben egy nemesi kamarás tartózkodik, a Sala di San Giovanniban egy titkos kamarás. A következő terem a Sala di Tronetto, ahol a pápa azoknak ad audienciát, akiket bizalmasan és mégis ünnepélyesen akar fogadni. Itt fogadta például a katolikus újságírók nemzetközi irodájának küldöttségét. Ilyen kihallgatások alkalmával valami kis emléktárgyat, rendszeren egy megszentelt érmet is ad azoknak, akik a kihallgatáson megjelentek. A Sala di Tronettóból lehet bejutni a pápa magánkönyvtárába. Ebben a teremben történnek a magánkihallgatások. Bámulatos szépségű termék ezek. Ahová a szem pillant, mindenütt fény, pompa, művészi tökély. Csakugyan egy egész világ hódolatát élvező uralkodóhoz méltó külső dísz ragyog itt. Annál élénkebb ellentétben áll ezzel szemben maguknak a pápáknak egyszerű, csaknem aszketikus élete, amely rendszeren csak a személyes kényelem elemeire szorítkozik.

Pápai diszkivonulás a vatikáni fogság előtt

(Anderson felvétele)

Pápai csendőrség díszgyakorlatot végez

(Felici felvétele)

KATONASÁG FEGYVEREK NÉLKÜL.

A pápának mint szuverénnek katonasága van. Ez a katonaság azonban különbözik a világ minden más katonaságától. Ennek a katonaságnak nincsen sem támadó, sem védő rendeltetése. Tulajdonképpen fegyvere sincs. Fegyvere csak a külső díszet szolgálja és ez a rendeltetése magának a katonaságnak is.

A pápai milícia első vonalában a nemesi testőrség áll, amelynek legfőbb parancsnoka egy ezredes, akinek hivatalos neve *esente delle guardie nobilie*. Esente annyit jelent, mint *mentes* valamitől. Ezzel akarják jelezni a nemesi gárda ezredesének kiváltságos helyzetét, azt, hogy nincs senkinek alárendelve. Közvetlen alattasa egy alezredes, akinek hivatalos neve *cadetto*. Létszámuk ma 50-re rúg. Ha a pápa lakosztályát elhagyja, előtte mindig a nemesi gárdának egy szakasza halad. Kétféle egyenruhájuk van: aranypaszomántos sötétkék köznapokon és mély vörös, ha például a biretumot viszik el valamelyik külföldi bíbornoknak. A nemesi testőrség tagjait régebben a római nemesség soraiból válogatták. Még ma is csaknem kivétel nélkül mind rómaiak. 1913 óta olyan nemességből is származhatnak, amely nem tartozik a szorosán vett Egyházi Államhoz, sőt 1914 óta nem olaszországi nemesek is lehetnek

a gárda tagjai. Annyi azonban bizonyos, hogy származásuknál, nevük-nél, nevelésük-nél és magatartásuk-nál fogva a világ egyik legarisztokratikusabb és legválasztékosabb körét alkotják. A nemesi gárda eredete szintén a régi időkbe nyúlik vissza. Őseik azok a hűséges lovagok, »*cavallieri fedeli*» voltak, akik 1555-től kezdve önkéntesen vállaltak szolgálatot a pápa személye körül.

A nemesi testőrségen kívül van a Vatikánban palotaőrség is. Ez a palotaőrség ünnepélyes menetekben szintén a pápa kíséretében van, de sorrendben mindig a nemesi gárda után következnek.

Legfestőibb katonasága a Vatikánvárosnak a svájci gárda. Sárga-, kék- és vörössávós egyenruhájukban, amelynek tervét a hagyomány szerint Raffaello és Michelangelo együtt készítette, tündöklő vértjükben, tollbokrétás ércsisakjukkal és hosszúnyelű fényes alabárdjukkal egy darab megelevenedett középkor illúzióját keltik.

Svájciaknak azért hívják őket, mert valóban svájciak. A gárda tagjait a cantonok ifjú rátermett katolikusai közül sorozzák. Természetesen sorozóhivatal nincsen Svájcban, hiszen a Köztársaság tiltakoznék az ellen, hogy idegen szuverén sorozzon az állam területén. Aki tagja akar lenni a Szentatya testőrségének, annak egyenesen Rómába kell mennie. Ahhoz, hogy a gárdába felvegyék, katolikusnak, törvényes születésűnek, nőtlennek, egészségesnek s legalább 174 cm magasnak kell lenni. A korhatár katonai szolgálatot nem teljesítettek-nél 24 év, azoknál pedig, akik katonai szolgálatot teljesítettek, 30. A gárda újoncai minden évben ünnepélyes esküt tesznek. Ez az eskütétel a Vatikán látványos ünnepségei közé tartozik. Sokszázados intézmény a svájci gárda. Eredete még 1506-ba nyúlik vissza. Tehát

ugyanabba az évbe, amelyben az új Szent Péter bazilika alapkövét letették. Európa legkiválóbb katonái voltak akkor a svájciak és II. Gyula pápa belőlük szervezte meg közvetlen testőrségét. A svájci testőrség létszáma jelenleg 110 főnyi. A gárda élén egy főparancsnok, ezredes és kapitány áll, akik szintén valamennyien svájciak. Rómában külön kápolnájuk van s ők a Vatikánváros határőrei.

A pápai csendőrség a régi pápai karabélyos ezredből (carabinieri pontifici) alakult. Egyidőben veli volt a nevük. Feladatuk a rend fenntartása a Città del Vaticano területén. Egyenruhájuk szintén

Hirschbühl, a svájci gárda ezredese díszben

A svájci gárda felelősködik a pápai zászlóra

(Felici felvétele)

igen festői. Hosszúszárnyú díszkabátjuk feszes nadrágra símul. Mellükön széles átalvető fut keresztbe. Magasszárú lakkcsizmájuk sarkán fényes sarkantyú peng. Oldalukon hosszú szablya. Fejükön a tipikus háromszögletű Napoleon-kalap ékeskedik. Ha ünnepi díszbe öltöznek, ezt a Napoleon-kalapot hatalmas, prémes csákövel cserélik fel, amely a régi francia gárda medvebőrös süvegeire emlékeztet.

A pápai csendőrség XV. Benedek alatt, 1916-ban ünnepelte alapításának centenáriumát. Ekkor, mint a Vatikán életének más fontosabb mozzanatai alkalmával, emlékérmek vertek és a pápa úgy döntött, hogy a csendőrség zászlóját ez az emlékérem, valamint a *Bene Merenti* kitüntetés-érme díszítse, mert a csendőrség zászlója nem egyszer becsülettel lengett a harcmezőkön is, így Castelfiderdónál és Mentánánál is.

A nemesi testőrség mellett, amely a pápaság arisztokratikus csapatteste, a csendőrség a demokratikus pápai csapattest. A pápai csendőrség tagjai az olaszok közül rekrutálódnak.

Sisakos, vitéz svájci gárdista

Granfrancesco Romanelli: Mathilda grófnő fogadja II. Orbán pápát Canossában.
Freskó a Mathilda teremben (Illustrazione Vaticana)

EZÜST HARSONÁK ÉS ÉNEKKAR.

A pápai udvartartáshoz, főképpen a templomi ünnepségek fényéhez hozzátartoznak az ezüst harsonák és az énekkar is. Jubileumi években a szentté avatási ünnepségeken, vagy a Szent Péter bazilika nagy

szertartásai alkalmával a pápai miséken a Szentatya fényes bevonulása előtt zendülnek meg a bazilika bejárata fölött ezek az ezüst harsonák. Tisztán csengő hangjuknak éteri zengésű himnuszában van valami földöntúli s a zsúfolásig telt óriási templom roppant hajója mély megilletődöttség halálos csendjében hallgatja. A harsonák jelzik a pápa belépését a bazilikába és mindaddig zengnek, míg a Szentatya a Confessiohoz nem érkezik. Ugyancsak az ezüst trombiták angyali éneke zendül fel az Ürfelmutatás áhítatos csendjében is.

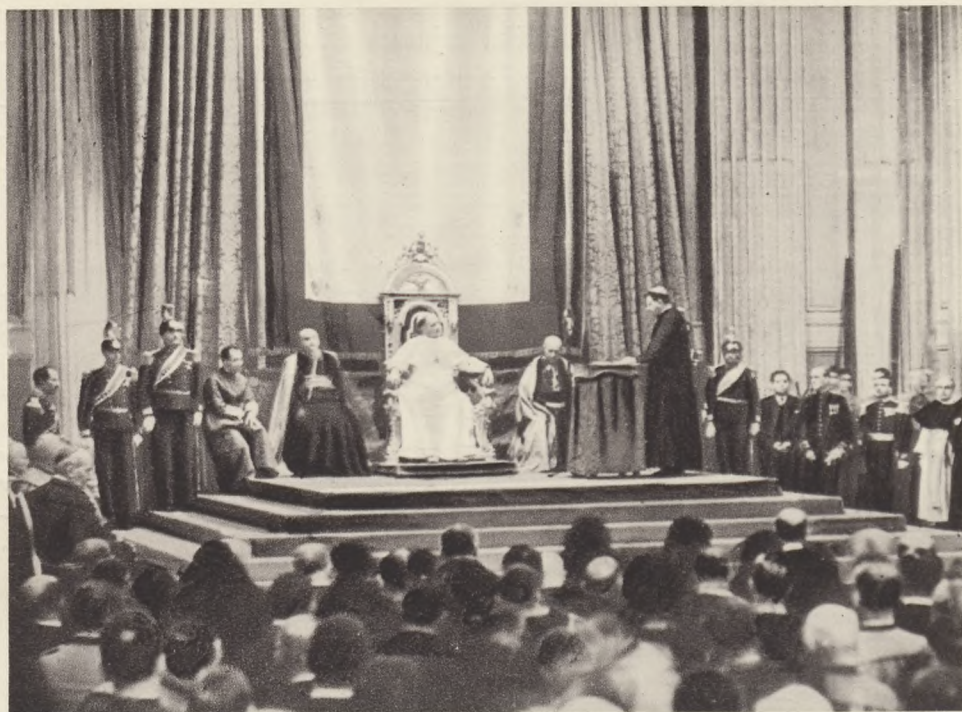
A harsonák maguk igen régi eredetűek, már Avignonban szerepeltek a pápai udvartartásban, de már ide is sokkal régibb keletű szertartásokból kerültek át. VIII. Imre pápa alatt a könnyű lovastestőrség kiváltsága volt az ezüstharsonák megszólaltatása. Tőlük a nemesi gárda vette át a kiváltságot. Ma hivatásos kürtösök fújják a harsonákat, de a tiszteletdíjakat a nemesi gárda számolja el.

Felejthetetlen és páratlan művészi élménytől maradt el, aki nem hallotta még a »Capella Sixtina« énekkarát Monsignore Perosi karmester vagy Mgr. Rella helyettes karmester vezényletével. Hatalmas összhangzatoktól, harsogó és dörgedelmes fortéktól a legfinomabb árnyalatokig és sutogó pianókig minden szín és hatás képviselve van ezeknek a karoknak tökéletes kivitelű előadásában. Jártak már európai körúton és ellátogattak hozzánk Budapestre is, ahol nagy sikerrel hangversenyeztek.

A Capella Sixtina helyreállításán és kifejlesztésén igen sokat fáradozott X. Pius pápa, aki nagy zenekedvelő hírében állott. A muzikális pápa, aki eredetileg Velence érseke volt, állítólag maga mondta volna, hogy benne egy szerenata-kedvelő velencei gondolás lelke lakik, mire barátja, Camillo Bellaigue megjegyezte, hogy Szent Péter sem volt más, mint isteni »barcaiolo«.

Melozzo da Forlì: Hegedülő angyal (Vatikáni képtár)

*Serédi Jusztnián előterjesztést tesz XI. Pius pápának az egyházi kongresszusról
(Felici felvétele)*

A SZENTSZÉK ÉS AZ IDEGEN HATALMAK.

Mint valamennyi uralkodóhoz, a pápához is elküldik követeiket az idegen hatalmak és a pápa is tart követeket az idegen uralkodóknál és államfőknél. Jóllehet a Szentszék lelki és katolikus hatalom is, nemcsak a kifejezetten katolikus államokkal tart fenn diplomáciai összeköttetést, hiszen ezekben az államokban is élnek katolikusok, akiknek lelki szabadságát kellő védelemben kell részesíteni.

A pápai diplomácia legfőbb célja az, hogy olyan *modus vivendi* találjon a különböző kormányzatokkal, amelyre támaszkodva biztosítani tudja az Egyház szabadságát. A Szentszék előtt mindig örök hivatásának messze jövőbe nyíló kilátásai lebegnek. Ebben a szellemben, bár megalkuvást nem tűrően őrökdi szent jogai fölött, igyekszik lehetőleg kiküszöbölni minden surlódási felületet. Az elvek szigorú betartása tehát sohasem akadályozta meg a gyakorlati békülékenységet. Ez alapozta meg azután a római diplomáciának azt a legtöbb külügyi hivatalnál elismert jóhíret, hogy a legügyesebb a világon.

III. Viktor Emánuel olasz király és felesége Raffael loggiájában a pápai fogadás előtt

CONCORDATUMOK.

Azokat a nemzetközi szerződéseket, amelyeket a pápa az idegen hatalmak kormányaival köt, concordatumoknak hívják. XI. Pius pápa rendkívül élénk politikai tevékenysége a concordatumok egész sorával szaporította a már eddig is fennállókat. Alig foglalta el a pápai trónt, rögtön diplomáciai tárgyalást kezdett Lettországgal és csakhamar létre is hozta a concordatumot olyan állammal, amelynek lakói alig negyed-részen katolikusok és a legteljesebb mértékben sikerült megóvnia az Egyház jogait és szabadságát egy teljesen protestáns államban. Két évvel később, 1924-ben, Pacelli bíbornok megkötötte Münchenben a bajor concordatumot. 1925-ben megszületett a harmadik concordatum is, mégpedig ezúttal Lengyelországgal. Bár a lengyelek csaknem százszázalékgig katolikusok, az újonnan alakult államban mégis számos nehézség tornyosult akadályul a megegyezés elé. Ez azonban mégis hamarosan létrejött, amit legnagyobb részben XI. Pius pápa személyes találékonyságának és körültekintő ügyességének lehetett köszönni. Sőt még Litvániá-

val is sikerült concordatumot kötni, pedig ebben az országban nem egyszer fajult már a dolog embertelen katolikus üldözésig.

Ma már konvenciót kötött az Egyház Portugalliával is, amelynek létrejövetele körül Augusto de Castro portugál rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter szerzett nagy érdemeket. A megegyezés igen nehéz volt különösen a keletindiai Egyházmegyétek tekintetében, mert az angol és portugál egyházi kerületek egészen össze voltak gabalyodva. Azonban de Castronak, aki kitűnő író, hazájában tekintélyes lapszerkesztő, sikerült olyan leleményesen és tapintatosan intézni a tárgyalásokat, hogy minden nehézséget biztosan hidalta át. 1928-ban jött létre a konvenció, amelyet azután az 1929-i paktum egészített ki.

Sikerült *modus vivendi* találni Csehszlovákiával is. Sőt újabban concordatumot is kötöttek. Ugyancsak 1929-ben kötötték meg a concordatumot Romániával. Ez is igen kényes kérdés volt, hiszen a trianoni békével Romániához csatolt Erdélyben, amely a magyar apostoli királyságnak részét alkotta, ezer éven át egészen sajátosan voltak rendezve az Egyház és a korona jogviszonyai.

A protestáns Poroszországgal 1929 augusztus 13-án kötötte meg a Vatikán az ünnepélyes konvenciót. Ezt Pacelli bíbornok, a porosz állam részéről pedig dr. Braun miniszterelnök írta alá. Azután egymást követték a megegyezések. Baden követte Poroszország példáját. Ausztria 1933 július 20-án írta alá a megegyezést. Sőt megegyezés jött létre Németországgal is. Itt azonban az új nemzeti szocialista rezsim egyház- és keresztényellenes irányzata következtében ma igen súlyos a helyzet. A berlini nunciatura egyike a legnyugtalanabbaknak a világ valamennyi diplomáciai képviselője közt. Talán még a madridin is túl tesz, pedig a forradalom óta a radikális és baloldali elemek igen súlyos helyzetet teremtettek itt a katolicizmus számára. Legújában, mióta a konzervatív keresztény elemek kezdik ismét erősen megvetni a lábukat, remény van rá, hogy legközelebb olyan megegyezés jöhet létre, amely a katolikusok helyzetének jelentékeny javulására fog vezetni.

Tárgyalásokat kezdtek Görögországgal is. Ezek azonban eddig még végleges eredményre nem vezettek. Ezidőszereint szünetelnek, de végleg még nem szakadtak meg. Tény mindenestre, hogy a pápai diplomácia egész Európában élénk és legtöbbször igen eredményes tevékenységet fejt ki. Különösen a házasságjog terén ért el az Egyház nagy sikereket, amikor Litvániában, egy határozottan antikatolikus államban, Ausztriában és Olaszországban is hatalmas politikai újjászületése idején elismertette az egyházi házasságkötés törvényes érvényét s erre vonatkozólag a házassági egyházjog hatályosságát.

A Szent Péter-bazilika kolonnádja

(Document felvétele)

AZ APOKRISIARIUSOKTÓL A NUNCIUSOKIG.

Az egyházi állam a külföldi hatalmakkal követi útján tárgyal. Ezek a követek lehetnek állandó képviselők vagy rendkívüli megbízottak. Ma nunciusoknak hívják a Szentszék követeit. De a régi történeti fejlődés folyamán a diplomáciai megbízottak neve állandóan változott. A Szentszék első diplomáciai jellegű követeit Bizáncba küldötte, mikor a római császárok ide tették át székhelyüket. Természetesen a pápának és a császároknak ezután is akadt számos elintézésre váró ügyük, amelyeknek intézésére eleinte ideiglenes, később mindig állandóbb megbízottakat tartottak. Ez a megbízatás aztán lassanként teljesen állandó jelleget vett föl s így született meg az apokrisiariusok intézménye. Ezek voltak az első követek. Később ilyen apokrisiariusok útján érintkeztek a pápák a Meroving és Karoling uralkodókkal is.

Később szokásba jött, hogy a pápák igen fontos ügyekben legátusokat küldtek ki különös megbízatással és teljes egyházi és világi jogkörrel. Ilyen legátus ment a német-római császárokhoz, akiknek akkor joguk volt a pápaválasztást megerősíteni, ennek a megerősítésnek a

kieszközlésére. VII. Gergely, mikor pápává választották, szintén legátus volt a császárnál. VII. Gergely később Richard albániai püspököt küldötte legátusként Spanyolországba. Pápai legátusként járt nálunk is Fülöp fermói püspök Kun László király idejében. A legátusnak igen széles jogköre volt. Püspököket exkommunikálhatott, országokat sujtathatott interdiktummal. Hivatalos címük *legati a latere* volt, ami szintén rendkívüli hatalmukat jelezte.

A XIV. század óta jelennek meg a legátusok mellett a nunciusok. Eleinte ezeknek a nunciusoknak részben pénzügyi küldetésük volt. Diplomáciai jellegük csak a nagy nyugati egyházszakadás idején kezdett kidomborodni, amikor a pápák és ellenpápák azért küldték ezeket a nunciusokat a különböző udvarokhoz, hogy azokat a maguk számára kedvezően hangolják. Ezekből a már kifejezetten diplomáciai jellegű küldetésekből fejlődtek ki a mai nunciatúrák.

Ezidőszerint a Szentszék nunciusokat, internunciusokat és ügyvivőket küld Közép-Amerika öt köztársaságába, Argentínába, Ausztriába, Bajorországba, Belgiumba, Bolíviába, Brazíliába, Chilébe, Columbiába, Csehszlovákiába, Ecuadorba, Esztországba, Franciaországba, Haitiba, Hollandiába, Írországba, Jugoszláviába, Lengyelországba, Lettországba, Libériába, Litvániába, Luxemburgba, Magyarországra, Németországba, Olaszországba, Paraguayba, Poroszországba, Portugáliába, Romániába, San-Domingóba, San-Salvadorba, Svájcba, Uruguayba és Venezuelába. A nunciusok hatásköre különben kiterjedtebb, mint a közönséges követeké, mert a követségnek kijáró kivételes helyzeten kívül még lelki természetű előjogokat is élveznek. Egy ország egyházi hatóságai soha nem tekinthetik a nunciust idegennek, IX. Pius alatt a Vatikáni zsinat kimondotta, hogy a pápa kettős küldetéssel ruháztatja fel nunciusait, egyrészt az idegen kormányzatok fejeivel, másrészt a püspökökkel és a hívekkel szemben. Ez a kettős küldetése ma is megvan a nunciusoknak. A nunciusok maguk mindig egyházi emberek. Legtöbbször püspökök, de a nunciatúrák tisztviselői közt lehetnek laikusok is és a történelem folyamán fontos pozíciókat is töltöttek be világiakkal.

Másrésről nem kifejezetten diplomáciai küldetéssel bíró apostoli delegátusok képviselik a pápai kormányt Bulgáriában, Kanadában, a Belga-Kongóban, Abesszíniában, az Egyesült Államokban, Görögországban, Indo-Kínában, Törökországban, Perzsiában, Mexikóban, Szíriában, Palesztinában és még más kevésbé jelentős pozíciókban is.

A pápai diplomáciai testület a világtörténelem folyamán mindig kitűnő volt. Jelenleg is az. Az óriási hierarchia legkiválóbb szellemi képességű, legmélyebb tudású, legszélesebb műveltségű egyéniségeit a legrátermettebb prelátusokat válogatják ki erre a célra. Van is közöttük számos olyan kimagasló egyéniség, akire az egész világ diplomáciája tisztelettel tekint fel, mint Mgr. Orsenigo, aki sokáig budapesti

IX. Gergely pápa kiátkozza Barbarossa Frigyeszt (Vasari festménye a Vatikánban)

nuncius volt, jelenleg pedig a Szentszék egyik legfontosabb és legkényesebb külügyi küldetésében a berlini nunciaturát tölti be, vagy Mgr. Maglione párizsi nuncius, Mgr. Ciriaci lisszaboni nuncius, továbbá Mgr. Micara brüsszeli és Mgr. Valeri bukaresti nuncius. Valamennyiöket lankadatlan tevékenységük és a legkényesebb körülmények közt is helytálló egészen kivételes diplomáciai tapintatuk és találékonyságuk jellemzi. Budapesten ezidőszert szintén kiváló egyéniség képviseli mint nuncius a Szentszék, *Angelo Rotta*, c. thébai érsek, akinek előző állomáshelye Konstantinápoly volt.

Amint látható tehát, a Szentszéknek az egész föld kerektségét behálózó, nagyszerűen kiépített és egyénileg is a leggondosabban megválogatott külképviseleti testülete van. Csak a legtermészetesebb tehát, hogy a Vatikán, amely a világ eseményeiről nyomban és a legalaposabban tájékoztatást kap, valóban ott tartja kezét az egész emberiség életének főúterén.

Bár a Szentszék csaknem a világ minden hatalmával nemzetközi érintkezést tart fenn, diplomáciai helyzete mégis egészen kivételes. A lateráni szerződés 24-ik cikkében a pápa kifejezetten lemond minden

Dr. Serédi Jusztinián, bíboros-hercegprímás (Koller tanár utóda, Szenes felv.)

közeljárásról az államok közt felmerülő bármely politikai illetékességű vagy világi természetű ügyben és kijelenti, hogy távol tartja magát minden ilyen kérdésben összehívott nemzetközi értekezlettől, hacsak az érdekelt hatalmak nem fordulnak kifejezetten békéltető missziójához és nem fellebbeznek kivételes erkölcsi és szellemi tekintélyéhez. Külön rendelkezések állapítják meg, hogy a Népszövetséggel is együtt működhet minden olyan kérdés megoldásában, amelynek erkölcsi, lelki vagy társadalmi és jótékonyági jellege van. A pápa kivételes lelki hatalma tehát itt is kifejezésre jut. Világi kérdésekbe nem szól bele, de ami a társadalom és erkölcs egyetemes kérdéseit illeti, ezekben tekintélyével ma is mintegy a nemzetek fölött áll.

Gasparri bíboros államtitkár a Szentszéknél akkreditált diplomáciai karral

A VATIKÁN AKKREDITÁLT DIPLOMÁCIAI TESTÜLETE.

Még élénkebb világot vet a Vatikán külügyi jelentőségére, ha rövid pillantást vetünk a Szentszéknél akkreditált diplomáciai karra. A Rómában székelő diplomáciai testület jelenleg tizenkét nagykövetből s számos meghatalmazott miniszterből és rendkívüli megbízottból áll.

Argentina, Belgium, Brazília, Chile, Columbia, Franciaország, a Németbirodalom, Lengyelország, Olaszország, Peru és Spanyolország nagyköveteit küldenek a pápai udvarba.

Követek és meghatalmazott miniszterek képviselik a Szentszéknél Angliát, Ausztriát, Bajorországot, Bolíviát, Csehszlovákiát, Costa-Ricát, az Egyesült Államokat, Esztországot, Haitit, Hondurast, Írországot, Jugoszláviát, Lettországot, Szibériát, Litvániát, Magyarországot, Monacót, Nicaraguát, Portugalliát, Romániát, San-Domingót, San-Salvadort, San-Marinót és Venezuelát, és a Máltai Lovagrendet. Hollandia nemrégiben megszüntette követségét a Szentszéknél, de helyét elfoglalta Panama. Portugallia ma csak követet küld a Vatikánba, de míg a monarchia fennállott, nagykövetet tartott a Szentszéknél, aminek megfelelően a Vatikán ma is elsőosztályú nunciatúrát tart fenn Lissabonban.

Equador, Görögország, Luxemburg, Paraguay és Uruguay rendkívüli megbízottak út-
székkal. 1922-ig Orosz-

Érdekes, hogy csak-
széknél akkreditált kö-
kök, bíbornokok, világi
házi emberek voltak. Kez-
nem voltak állandóak, még
követeknek kettős helyze-
a mellett, hogy idegen ha-
sáltak, egyben mint pre-
zottabb függésben voltak at-
től is, amelynél a másikat

Sőt ez gyakran a pápaság-
nyára volt, mert ha például
bíbornok volt a követ, ez, mint
ilyen, közvetlenül részt vehe-
tett az Egyház kormányzatá-
ban s így annak minden szán-
dékát és tervét ismerhette.
Ezért lassanként a Vatikán ma-
ga akadályozta meg, hogy ma-
gasállású egyházi férfiakat nevez-
zenek ki követekké.

Ennek a diplomáciai testületnek
egészen a lateráni szerződés meg-
kötéséig rendkívül kényelmetlen
volt a helyzete. De ennek ellenére
is a legnagyobb tapintattal őrizte
meg teljesen kifogástalan és méltó
magatartását, amennyiben a keresz-
ténység Feje iránt tartozó minden
kötelességét sikerült összeegyeztetnie
azokkal a tekintetekkel, amellyel ven-
déglátó gazdájának, az olasz kormány-
zatnak tartozott. Általában mindkét
részről olyan finom érzékkel kezelték
ezt a rendkívül kényes kérdést, hogy
ötvennyolc esztendő alatt, míg a pápák
vatikáni rabsága tartott, soha sem for-
dult elő egyetlen szóra érdemes inci-
dens. Rómában ezek a diplomaták igye-
keztek egyszerű magánemberekké szür-
külni, mintha hivatalos jellegük teljesen

ján tartják fenn az összeköttetést a Szent-
országnak is volt ilyen megbízottja.

nem a mult század közepéig a Szent-
vetek csaknem kizárólag apátok, püspö-
vagy szerzetes papok, tehát mind egy-
detben, mikor még a követi megbízások
nem tűnt fel annyira ezeknek a papi

te. Ezek t. i.
talmat képvi-
látusok foko-
tól a hatalom-
képviselték.
nak is hátrá-

*Svájci gárdista
a Sala Clementinában*

Gömbös Gyula miniszterelnök kíséretével távozik a pápai kihallgatásról (Felici felvétele)

megszűnt volna a »Portone di bronzón« kívül. Természetesen, mióta a lateráni szerződés ezt a kényes helyzetet kiküszöbölte, ezek a nehézségek teljesen megszűntek.

A Szentszéknél akkreditált diplomáciai testület dékánja jelenleg *Carlos Magalhaes de Meredo*, Brazília nagykövete. A dékán funkciói

Dr. Barcza György
vatikáni magyar követ

Dr. Luttor Ferenc
prelátus, szentszéki tanácsos

különben egy diplomáciai karban tisztára esetlegesek. De a körülmények révén néha rendkívül nagy jelentőségűekké válhatnak, mint 1929 márciusában is történt, amikor a dékán az egész diplomáciai kar nevében fejezte ki annak érzéseit azon az ünnepélyes kihallgatáson, amelyen a pápa a lateráni béke megkötése után együtt óhajtott látni a külföldi hatalmak valamennyi szentszéki képviselőjét, amire különben IX. Pius uralkodása óta nem volt példa. A brazíliai követ, aki különben igen neves író is, fényesen felelt meg ennek a világtörténelmi jelentőségű feladatnak.

Ennek a diplomáciai karnak más kiváló tagjai, akikről úgy a sajtóban, mint a társadalom előkelő köreiből a legtöbb szó esik, *Skrzynski* lengyel nagykövet, aki azelőtt a varsói külügyminisztérium államtitkára volt s már itt igen jól ismerte Mgr. Rattit, ami a pápánál kivételes helyzetet biztosít számára. Fogadásai a Piazza Pilottán lévő palotájában egész Róma előkelőségét össze szokták gyűjteni. Tekintélynek örvend a francia követ, *Charles Roux*, aki Róma renaissance negyedében, annak egyik legragyogóbb műemlékében, a Palazzo Farnesében lakik.

A német birodalmat *von Bergen* képviseli. Igazi diplomata-családból származik. Apja madridi nagykövet volt. Ő maga diplomáciai karrierjét Pekingben kezdte a boxerlázadás tragikus napjaiban, amikor a külföldi követek az angol követség épületében a fanatikus bandák ostroma alatt állottak. Székhelye Róma egyik klasszikus villájában, a kertjeiről híres Villa Bonaparteban van, ahol főleg Róma művészi és zenei kiválóságai szoktak egymásnak találkát adni. Rendkívül rokonszenves egyé-

XI. Pius pápa fogadja a diplomáciai kart

(Felici felvétele)

niség Henry Chilton angol vatikáni követ. A *Foreign Office* választása különben igen szerencsésen azért esett rá, mert már voltak bizonyos nexusai a Vatikánhoz azon a réven, hogy Thomas O'Brien római nagykövet lányát vette nőül.

A diplomáciai testület legfiatalabb tagja a magyar követ, dr. Barcza György, igen tapintatos diplomata, aki úgy a vatikáni, mint a római körökben megkülönböztetett rokonszenvnek örvend. Mellette működik, mint szentszéki tanácsos, dr. Luttor Ferenc pápai prelátus, egyike a legtevékenyebb, legügyesebb és egész Rómában ismert és népszerű diplomata-papoknak. Természetesen míg az Osztrák-magyar monarchia fennállott, ez szintén nagykövetet küldött a Szentszékhez. Az osztrák-magyar nagykövet akkor a gyönyörű Palazzo Veneziában, Róma egyik legimpozánsabb renaissance palotájában székelt, amely akkor a monarchia tulajdona volt. A palazzónak ma is történelmi szerepe van. Ez a fascio római székháza és Mussolini itt tartja bizalmas kihallgatásait s a Marcia su Roma évfordulóján innen szokott Róma népéhez beszédet intézni.

A diplomaták akkreditálása a következőképpen történik. A pápa kihallgatáson fogadja az új követet, aki ünnepélyesen átnyújtja megbízó-

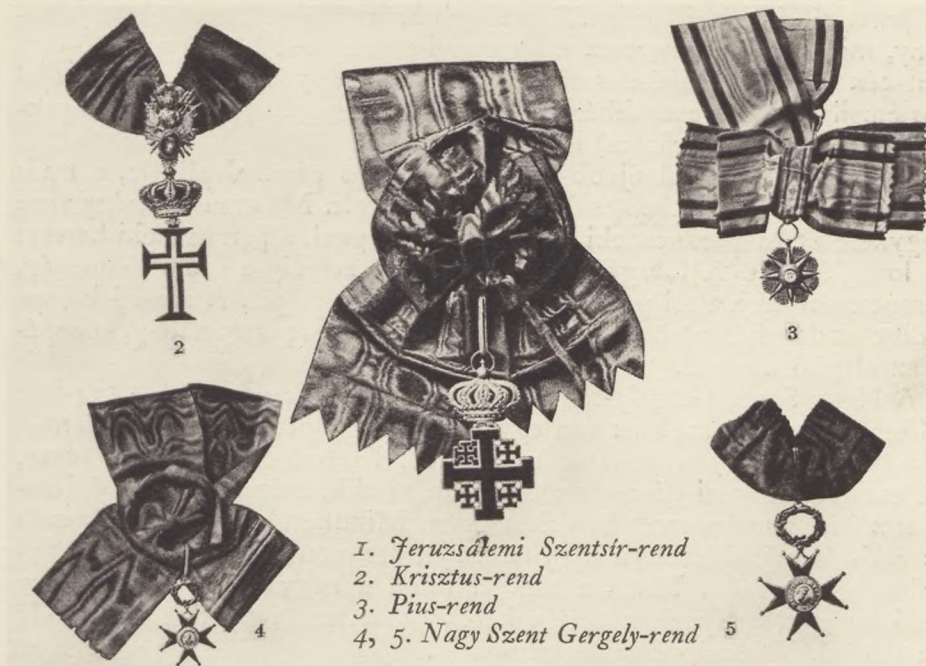
levelét. A pápai kihallgatás után a követ a bibornok-államtitkárnál tesz látogatást. Majd a Szent Péter bazilikába megy és itt letérdel az apostol fedelmek sírjánál, és ugyancsak a Szent Péter bazilikában a saját nemzete kápolnájában vagy oltáránál imádkozik. A következő nap a Szent Kollégium dékánjánál tiszteleg. Tizenöt nap múlva pedig fogadást rendez a diplomáciai kar számára.

A Szentszék és a külföldi hatalmak üzenetváltásai történeti fejlődésen mentek keresztül. A XVI. században bergamoi futárok — akkor igen jelentős postaszolgálatot teljesítő társaság — bonyolították le ezt az érintkezést. A pápák külön kiváltságos helyzetet biztosítottak ezeknek a bergamoi futároknak, akik Velencéből, Svájcban és Németországból közvetítették a diplomáciai levelezést Rómába, viszont Rómából a pápai kormányzat diplomáciai levelezését továbbították. Csak XI. Pius pápa szüntette meg a bergamoi futárok kiváltságát, amelyet trónralépésekor minden új pápa külön megerősített. A spanyol követségnek a XVII. századtól kezdve nemcsak külön postaszolgálata volt Spanyolországba és Nápolyba, hanem nyilvános postahivatala is Spanyolország címerével. Ma a vatikáni futárszolgálat teljesen ugyanaz, mint bármely más diplomáciai kurír.

A Vatikánban minden funkcionáriusnak, alkalmazottnak és intézménynek latin neve van. A pénztárost arcariusnak hívják, az ellenőr neve »revisor computationum«, a futár neve kurír, de a diplomáciai futárposta megtartotta a nemzetközi szokásban élő francia nevet és a Vatikánban éppen úgy »valise«-nek hívják, mint Tokióban, vagy Buenos Ayresben.

Melozzo da Forlì: IV. Sixtus és rokonai (Vatikáni képtár)

PÁPAI RENDJELEK.

Nagy diplomáciai fogadások alkalmával alkalmunk van megbámulni a szebbnél szebb rendjeleket és kitüntetések, mert rendszeren a legkülönbözőbb udvaroknál megforduló, kormányokkal érintkező diplomaták vannak a legfényesebben és leggazdagabban dekorálva.

A Vatikán is adományoz rendjeleket és kitüntetések. Az idők folyamán a Szentszék a lovagrendek egész sorát alapította. Ezeknek nagyrésze azonban már megszűnt, vagy jelenleg nem adományozzák őket. Ma a következő öt rendet adományozza a Szentszék: a Jeruzsálemi Szent Sír lovagrendet, a Krisztus-rendet, a Pius-rendet, a Nagy Szent Gergely-rendet és a Szent Szilveszter-rendet.

A Jeruzsálemi Szent Sír-rend eredete még a keresztes háborúk idejére nyúlik vissza. IV. Sándor pápa óta tulajdonképpen mindig maga a pápa a rend nagymestere, de ezidőszent a jeruzsálemi latin szertartású patriarka a pápa helyettese minden a rendet érintő ügyben. A rendnek négy osztálya van: nagykereszt, parancsnoki kereszt a csillaggal, parancsnoki kereszt és egyszerű kereszt. A rend jelvénye az úgynevezett ötös jeruzsálemi kereszt, amely fekete szalagon függ.

A Krisztus-rendet Dénes portugál király alapította 1318-ban s a következő évben XXII. János pápa erősítette meg. Később a rend ketté-

vált, portugál és pápai rendre. A portugál Krisztus-rend nem olyan jelentékeny, mint a pápai, mert ez valamennyi pápai rend között az első és a Szentszék csak igen kivételes alkalmakkor adományozza. Maga a rendjel vörös email latin kereszt fehér belső kereszttel, amelyet szalagon a nyakban viselnek. Csillag (placca) is tartozik hozzá.

A Pius-rend sokkal újabb keletű. IX. Pius pápa alapította, a mult század derekán. Kezdetben csak két fokozata volt. Ma ennek is négy van: a nagykereszt, a parancsnoki kereszt a csillaggal, a parancsnoki kereszt és a lovagkereszt. A lovagrenddel egyszerű, személyre szóló nemesség, a parancsnoki kereszttel pedig örökölhető nemesség jár. A rend jelvénye sötétkék szalag két vörös csíkkal s azon hétágú sugaras csillag, közepében az alapító nevével.

A Nagy Szent Gergely-rend, amelyet XVI. Gergely pápa 1834-ben alapított, két részre szakad: van egy katonai, egy pedig polgári érdemek jutalmazására. Nagyon mutatós rendjel ez. Különösen a katonai része, mert ezt tulajdonosai díszes aranytrofeán viselik, míg a polgári érdemrendet zöldre zománcozott babérkoszorún. Mindkettőnek négy fokozata van: első- és másodosztályú nagykeresztje, parancsnoki keresztje és egyszerű lovagkeresztje. Maga a rendjel mind a négy szárán két csúcsra hasadó kereszt, melynek közepén kerek plaketten Nagy Szent Gergely képe látható. Vörössárga szalagon viselik.

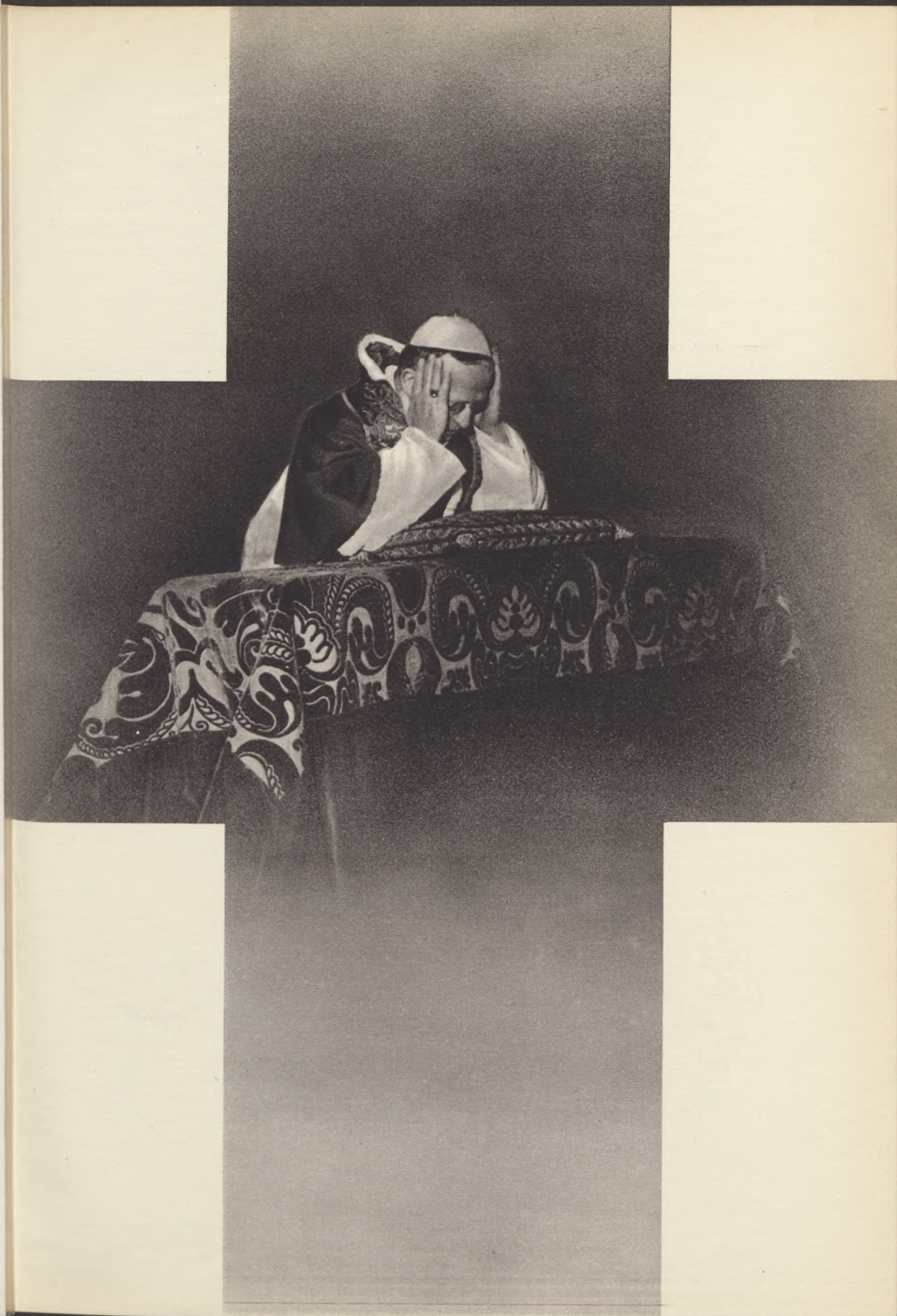
A Szent Szilveszter-rend XVI. Gergely pápa alatt összeolvadt az Aransarkantyús-renddel. Két fokozata van, parancsnoki kereszt és lovagkereszt. Mind a két kereszthez jár az aranylánc. De a rendjelet, fehér email keresztet nem ezen, hanem fekete és vörössávos szalagon viselik. Összesen csak 150 parancsnoki és 300 lovagkereszt adományozható.

Ezek a lovagrendeken kívül voltak még különböző érdemrendek, szolgálati kereszték és emlékérmek, amelyeket ma már nem adományoznak, hiszen nagyrészüket meghatározott alkalomra készült. Ma is adományozzák a *Bene merenti* szolgálati érmet. Az éremre minden pápa a saját képét vereti. Két formában készül, van kis és nagy arany- és ezüstérem s fehér-sárga szalagon viselik. Általánosan ismert érdemrend a *Pro Ecclesia et Pontifice*, amelyet három fokozatban, mint nikkel-, ezüst- és aranyérmet adományoznak a pápák.

XI. Pius pápa az apostol fejedelmek sírjándl imádkozik

XI. Pius pápa az apostol tevékenységéről és működéséről

XI. Piusban az egészen nagy pápák egyike ül ma Szent Péter székében. Az egyház a XIX. század hajnala óta nehéz időket él át. A hitetlenség, az anyagiasság, a haszonleső önzés megingatta a lelkek szilárdságát. Az osztályharc kíméletlensége nem akarja megérteni a szociális kérdések megoldásának egyetlen kulcsát: a keresztény szeretetet, amelynek az Egyház a letéteményese. A világi hatalmak is a legnagyobb meg rázkódtatásokon mennek keresztül. Az emberiség válságok sorozatát éli át.

De talán éppen ezek a válságok edzették meg Szent Péter utódának akaratát. Tudja, hogy ma még inkább az Egyház sziklájának kell lennie, mint bármikor volt. Ez teszi acélossá megalkuvást nem ismerő egyéniségét. Mennél inkább kikezdte a lelkeket a kétség és a közöny, annál inkább megkívánja, hogy a gyakorlati, példaadó vallásosság hassa át a katolikusok életét. Ezért hívta életre az egész világ hitéletének átízzására nagyszerű elgondolását: az *Actio Catholicát*. Ezért állította helyre az Egyházban a régi idők szigorú fegyelmét. És ezzel érte el azt, hogy ma az Egyház ismét a világi túlekedésen felülálló, de azért mindenfelé elérő, az élet minden mozzanatában irányító, egyetemes tiszteletet parancsoló, magasan szárnyaló lelki hatalom.

Sokszor szövátették a pápának ezt a kemény intranzigenciáját. Ez a minden árnyalat nélkül való, merev intranzigencia azonban egyáltalában nem jellemvonása XI. Piusnak. A Szentatya intranzigens azokban a kérdésekben, amelyekben nem is lehet más, amelyekben a legcsekélyebb megalkuvás tulajdonképpen árulás volna. De nincs nála melegebben, gyöngédebben érző, nincs nála megértőbb emelkedettségű ember. Már arcvonásairól leolvasható az a csodálatos lelki finomság, amely egyéniségét olyan vonzóvá, olyan határtalanul bizalomkeltővé teszi s amely mégis a legmélyebb hódolatot parancsolja személyével szemben.

Ez azonban nem jelent nála kettősséget. Az acélos hajthatatlanság és az emberélet gyarlóságának megértő alázata ugyanannak a gyermeki és egyben rendíthetetlen hitnek gyökeréből táplálkoznak.

X. Pius pápa előtt egyszer azt a megjegyzést tette valaki, hogy a politikusok és a diplomaták kétarcúak.

— Nem kétarcúak, — felelte a pápa — hanem több héjuk van, mint a hágymának — *come le cipolle*.

XI. Pius pápa nem szokott így szellemeskedni. Ritkán nevet, mosoly is alig-alig jelenik meg az ajkán. Nem tréfál, nem használ különösen színes szavakat, zamatos kifejezéseket. De meleg szeretet, simogató gyöngédség tud csillanni szavaiban.

Részlet a vatikáni könyvtárból

KÖNYV A PÁPA KEZÉBEN.

Mikor a Szentatya aranymiséjének jubileumi ünnepségeit tartották, jelen voltam a nagy magyar zarándoklat ünnepélyes fogadtatásán. Ekkor adták át Őszentségének a magyar kultuszminiszter ajándékát, azt a fehér pergamentbe kötött ezer kötetet, amely különböző nyelveken a magyar szellemiségről adott képet. Kihallgatás után XI. Pius pápa leszállt trónjáról, hogy a könyveket megtekintse. Nehány kötetet akart közelebbről is szemügyre venni és dr. Lutter Ferenc prelátus engem, aki a kötet elrendezésében résztvettem, odahívott a hatalmas asztalhoz, amelyre az aranszegélyes fehér pergamentkötetek elhelyezve voltak, hogy válasszam ki a megfelelő köteteket. Azokat, amelyekről föltételezhettem, hogy a Szent Atyát tartalmuknál, kiállításuknál vagy más vonatkozásuknál fogva leginkább érdekelhetik, így jutottam abba a szerencsés helyzetbe, hogy a sorokból néhányat kiemelve, átnyújthattam a Szentatyának. Felejthetetlen néhány pillanata marad életemnek, amint közvetlen közletről szemlélhettem, mint alakul át a magasztos, lenyűgöző méltóságú szuverén, aki az imént a trónon ült és beszélt, egyszerre jóságos, szelídszemű tudóssá, a könyvek dédelgető kezű pártfogójává. A legmélyebben és leg-

egyszerűbben emberi volt, amilyen szeretettel egy-egy kötetet kezébe vett és elmerülve, szinte az egész hódoló ünnepségről megfeledkezve, lapozgathatott benne. Bár érthető volt az Ambrosiana egykori könyvtárosának ez az előszeretete a könyvek iránt, mégis azt gondoltam, mennyi és milyen határtalan részvét lakozhat minden élő emberi, önmagával testvérnek érzett teremtmény iránt annak a szívében, aki egy könyvet ilyen gyöngéd jósággal tud kezébe venni.

Kápolna a katakombákban

A pápa házi kápolnája

NAPPAL ÉS ÉJJEL KÖZÖTT.

Egy napon Delforge, a katolikus ujságírók nemzetközi irodájának elnöke, akit a pápa különös megbecsülésben részesít, azokról a nehézségekről beszélt, amelybe olykor a katolikus ujságírás kerül, mikor hirtelen kell döntenie, milyen utat is válasszon. A Szentatya, lassan, megfontoltan ejtve ki szavait, így válaszolt neki:

— A katolikus tanok igazságát, a dogmák igazságát könnyű fel fogni, mert ezek pontosan és szabatosan meg vannak határozva, de a köznapi igazságokat, az élő igazságot, a részletigazságokat már sokkal nehezebb elérni. Mi emberek gyakran kerülünk homályos zónákba, amelyben azt a vonalat, amely az igazságot a tévedéstől elválasztja, nem sikerül mindig pusztá szemmel kivenni. Szellemetek jószándékának, keresztény szívetek ösztönének és végül a kegyelemnek kell emlékeztetniük arra benneteket, hogy húsz perccel előbb még nappal volt s figyelmeztetni, hogy egy negyedórával később már sötét éjszaka lesz.

Ezek a szavak legjobban jellemzik, milyen mély és melegen dobogó emberséges érzések rejtőznek XI. Pius pápa szigorú külseje alatt. Eredeti és akaratát keményen érvényesíteni tudó egyéniség Szent Péter mos-tani utóda; az a szó legemelkedettebb értelmében. De akik lelkéhez egé-

A pápai flotta Messina előtt

(Vasari festménye a Sala Regiában)

szen közel jutnak, szinte felmelegszenek ennek a nagy léleknek sugárzó szeretetétől. Nemkatolikusok is gyakran és mélyen érzik ezt.

XI. Pius pápa ünnepélyes bevonulása a Szent Péter-bazilikába a sedia gestatorián

SZEMTŐL-SZEMBEN ÉS A TÖMEGEK FÖLÖTT.

XI. Pius nem magas termetű, inkább kicsi, de keménykötésű. Egész alakja mégis tiszteletet parancsoló. Arca rendkívül kifejező. Fiatal korában nagy turista volt Monsignore Ratti és arcszíne még mindig megőrzött valamit a nagy magaslatok napsütésének egészséges, rózsás pirosságából. Homloka nemesen domborodik a fehér sapka alatt. Tekintete az aranykeretes szemüveg mögött határozott, egyenes, csak néha, mintha határtalan messzeségekbe révedne. Szája elég széles, de az ajkai finomak. Mosolyogni sohasem szokott, de ebben a komolyságban méltóság van és nagy érzések jósága szunnyad mögötte. Hangja eleinte fátyolozott, de aztán egyszerre, főleg ha súlyt akar adni szavainak, átható csengést kap.

Legjobban megmutatkozik a pápa töretlen testi ereje és lelki frissége, ha valaki lentről nézi, mikor ünnepi pompában viszik a tömegek fölé a sedia gestatoriát emelő palefrenierók.

Come ... pesa il gran manto a chi dal fango lo guarda ... — mondotta Dante. Milyen súlyos a nagy palást annak, aki a sárból szemléli. S a pápa a súlyos paláستtal, a nehéz tiarával, mintha az egész Egyház gondját is vállán hordaná ezekben a pillanatokban. De XI. Piust soha nem

*Teresa Galli,
XI. Pius pápa
édesanyja*

fárasztják el az ün-
nepi szertartások.
Könnyebben viseli
a súlyos tiarát, mint
számos főpapja a
tiara mellett szinte
súlytalannak látszó
mithrát, miközben
az ezüstharsonák
hangja mellett, a
lelkes tömeg öröm-
rivalgása közben
áldását osztva, vé-
gigvonul.

*Francesco Ratti,
a pápa édesapja*

*Achille Ratti,
XI. Pius pápa*

*mint húszéves
szeminarista*

XI. Pius pápa aláírása

	<i>Figlioli, il conte di...</i>	<i>Don. Villoresi</i>	<i>Ang. la C...</i>	<i>Delotto</i>	<i>Madrina</i>
Pio XII	<i>Achille Ratti P...</i>	<i>Ambrogio Damiano Achille</i>	<i>Lyell...</i>	<i>fr. S. Galli</i>	<i>fr. Francesco...</i>
	<i>84 Nello il giorno Antonio Maggi...</i>			<i>abbi in capo...</i>	
	<i>St. Maggi 1857. a...</i>	<i>Prof. L...</i>	<i>P. M.</i>		
	<i>in tutto mattina...</i>				
	<i>giorno spuntò...</i>				
	<i>85 Nello il due...</i>	<i>Giuseppe...</i>	<i>Lyell...</i>	<i>Maria...</i>	<i>Mari...</i>
	<i>ragionevole...</i>	<i>Maria</i>		<i>di...</i>	<i>di...</i>

A pápa keresztlevele

A LOMBARD VÁROSKÁTÓL A VATIKÁN TRÓNJAIG.

XI. Pius pápa, családi nevén Achille Damiano Ratti, Desióban, a lombard síkság egyik városkájában született 1857-ben. Apjának, Francesco Rattinak, szövőműhelye van s annak vezetésével van elfoglalva, anyja, Teresa Galli, a háztartást vezeti. A kis Achille fenn lakik a régi nagy ház másodikemeleti szobácskájában, amelyből kis rácsos erkély nyílik szép, messzetároló kilátással. A szobácska különben igen szerény; mennyezete gerendás, padlója vörös téglá. Közel van a házhoz a templom. A kis Achille bátyja plébános, akinél öccse szívesen időzik. Hivatást érez a papi pályára s hamarosan megvált a családi tűzhelytől és szemináriumba megy. Kitűnő tanuló nemcsak a középiskolában, hanem az egyetemen is. A milánói érsek már kis szeminarista korában megkülönböztető szeretetével tünteti ki. Filozófia-tanára mondta el, hogy előadásaira mindig különös gonddal kellett készülnie, mert csak így elégíthette ki az ifjú Ratti kiapadhatatlan kíváncsiságát. Megszerzi az egyházjogi, majd a teológiai doktorátust és a Szent Tamás Akadémián a filozófiai doktorátust is. Doktori dolgozata a legmagasabb pontszámot éri el és hogy sikerét teljessé tegye, mestere, P. Liberatore, bemutatja XIII. Leó pápának. Pályáját mint tanár kezdi az Ambrosianán, az Ambrosianából a Vatikánba kerül. A Vatikánból Varsóba küldik mint Lengyelország apostoli nunciusát. A varsói nunciaturát Milánó érseki székevel cseréli fel, mint milánói érseket és bíborost választják meg Szent Péter utódává.

A pápa egyike a legnagyobb, legalaposabb képzettségű keresztény humanistáknak. Mint a világhírű Ambrosiana könyvtárosa, szoros összeköttetésben állott a nagy francia és német könyvtárosokkal. Maga is kitűnően beszél franciául és németül. Mikor Párizsban járt, hogy mint ablegátus kísérje Mgr. Radini Tedeschit, aki a bíbornoki kalapot Rodezbe vitte Bourret kardinálisnak, Poincaré elnöknek is bemutatták.

Rodezből elzarándokolt Lourdes-ba is, ahová sok évvel később mint milánói érsek és bíboros tért vissza. Mint nagy egyházjogász, élete egyik feladatául tűzte ki a kánonjog kodifikációját. Ebben a hatalmas munkában egyik legfőbb segítője és föltétlen bizalmát élvező munkatársa volt P. Serédi Jusztinián, a tudós magyar benedekrendű szerzetes, ma Magyarország hercegprímása.

Papi és tudós hivatása mellett volt a fiatal don Achille Rattinak egy kedves passziója is, a turistaság. Hivatásos alpinistává képezte ki magát s tevékeny tagja lett az olasz Alpin Clubnak. Elsőnek másztta meg a Monte Rosa nyugati falát. 1889-ben a Dufour havas csúcsára hágott föl és 4683 méter magasban szúrta le hegymászó botját. Több-
 ízben is volt a Mont Blanc csúcsán.

Ma is a legszebb emlékekkel gondol ezekre a kirándulásokra. Környezete mondja, az egyszerűségnek milyen megkapó, tömör költőiségevel számol be arról a benyomásáról, amelyet a hajnali nap sugaraiban fellángoló Monte Rosa tett rá. Senki sem tudja nála meggyőzőbben elmondani, milyen csodálatos mélységű az imádság ezeknek a magasságoknak ünnepélyes csöndjében a végtelen csillagok remegése alatt.

Volt úgy, hogy komoly veszedelemben is forgott. Ő maga beszélt el, hogy egyik kirándulása alkalmával mennydörgésszerű robajlással indult meg fölötte egy lavina. De a hívő lélek Istenben bízó nyugalomával nézett szembe a veszedelemmel.

Kedves történet szól róla, hogy don Ratti egyízben távoli kirándulásból megtérve, vastagtalpú, szöges hegy-
 mászócipőben kopog-
 tatott be a velencei patriarcha kapuján. Sarto bíboros feltűrt ingujjal fogadta a konyhában. Don Ratti a falhoz támasz-

totta hegymászó-
 botját, aztán le-
 ültek kettesben a
 konyhaasztalhoz
 és a két jövőendő
 pápa jóízűen hoz-
 zálátott a polen-
 tához.

Valóban XI.
 Pius pápa már
 ifjú korában meg-
 tanult a csúcsokon
 járni. Megszokta
 a természeti ma-
 gasságokat, hogy
 most biztosan ül-
 jön a lelkek legma-
 gasabb trónusán.

A pápa szülőháza

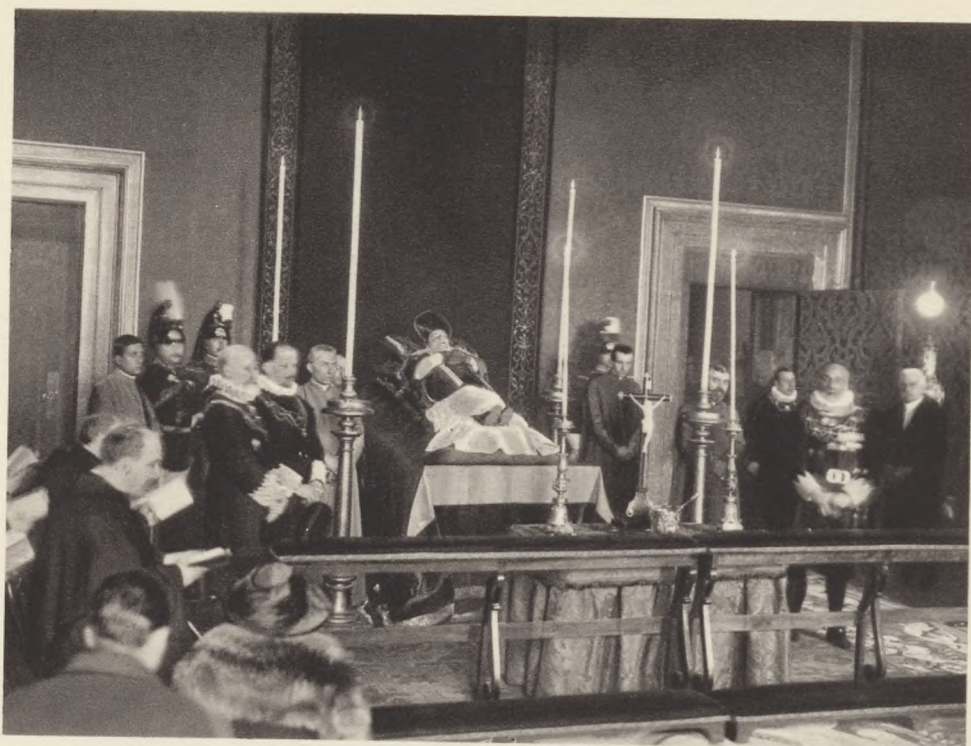
*Névtelen metszet az 1769-i conclavéről,
amely XIV. Kelemen pápává választotta*

A CONCLAVE ÉS XI. PIUS VÁLASZTÁSA.

XI. Pius pápát is azokkal az évszázados, ünnepélyes szertartásokkal választották meg Krisztus vikáriusává, amelyekkel Szent Péter székét most már csaknem egy ezredéve betöltik.

A pápaválasztás első nagy reformja Hildebrandtól, a nagy clunyi szerzetestől, a későbbi VII. Gergely pápától származik. Ő az akkor elharapódzott simonia megakadályozására készítette ezeket a rendszabályokat s lassanként elfogadtatta II. Miklós pápával is, aki *In nomine Domini* kezdetű bullájában hirdette ki az új rendet. De még az új rend alapján is sokszor igen viharosak voltak a választások. VI. Kelemen pápa halála után 1268-ban Viterboban gyűlt össze 17 bíboros pápát választani. De sokáig nem tudtak megegyezni és az egész keresztény világ szenvedett a hosszas huzavona miatt. Ekkor a 17 bíbornok, hogy a döntést siettesse, befalaztatta magát a püspöki palotába. Ez volt tulajdonképpen az első *conclave*, amely még mindig igen hosszas tanácskozás és évekig tartó viszálykodás után választotta meg X. Gergely pápát, aki azután törvényt emelt, hogy a pápaválasztás ezután *conclave*-ban történjen.

Különböző pápák, köztük utoljára még XIII. Leó is sokat módosítottak, igazítottak ezen a választási eljáráson, úgyhogy tekintélyes

XV. Benedek pápa a ravatalon

(Felici felvétele)

kötetek kellenének a pápaválasztás fejlődéstörténetének alapos megírásához. Itt csak röviden vázoljuk a mai eljárást.

Ha a pápa meghal, nyomban fehér leplet terítenek az arcára. A penitenciáriusok a halotti zsolozsmákat éneklik, miközben a camerlengo bíboros, aki az apostoli szék üresedése idején a ház feje a Vatikánban, violaszín reverendában mantelettával, a familia pontificale kíséretében, a halottasághoz lép. Rövid ima után, amely alatt a halott pápa arcát kitakarják, aranykalapáccsal megkopogtatja a pápa homlokát és háromszor keresztnevéen szólítja. Majd kíséretéhez fordul és így szól: »A pápa valóban halott!« Azután megtörténik a bebalzsamozás, a holttest felöltöztetése, majd ünnepélyesen átviszik a halott pápát a Szent Péter bazilikába, ahol felravatalozzák. A temetés az úgynevezett *novemidale* keretében történik. Kilenc halotti misét mondanak el, kilenc egymást követő napon s az utolsó alatt helyezik örök nyugalomra a halottat, ha csak valami ok miatt nem kell sürgősebben eljárni. Ez történt például legutóbb XV. Benedek pápa temetésén. Az ő holttestét nem balzsamozták be s így nem lehetett megakadályozni a test gyors dekompozícióját. Ezért a temetés a harmadik napon, még a novemidale befejezése előtt megtörtént.

A pápai trón üresedése idején az Egyház kormányzatát háromtagú, külön erre a célra választott bíbornoktestület végzi, amelynek választását háromnaponként megújítják. Közben az általános előkészítő gyűlést megteszi az intézkedéseket a conclave összehívására. A conclavéra minden kihirdetett és kreált bíbornokot meghívják, még ha nem is kapta meg a kalapot, sőt még azt is, akit esetleg excommunicatióval vagy interdictummal sújtottak. Ez is mutatja, mennyire tiszteletben tartja az Egyház a szerzett jogokat.

Rendesen tizenöt napot állapítanak meg az összehívás és a megnyitás között. Ha valamelyik bíboros már belépett a conclavéba, azt, súlyos betegség esetét kivéve, el nem hagyhatja többé, vagy ha elhagyta, nem térhet oda vissza. 1623-ban tizenkét bíbornok súlyosan megbetegedett a conclavében, de csak három kért kibocsátást. A conclavéba való belépés *Veni Sancte*val kezdődik. Azután felolvassák az alkotmányt, mire a választók esküt tesznek és elfoglalják cellájukat.

A camerlengo és a három bíborosból álló bizottság apróra megvizsgálja a helyet és meggyőződik arról, nincs-e valami lehetősége, hogy bárki is bejuthasson arra a zárt területre, ahol a conclavét tartják.

Mikor a zárt kihirdették, senkinek sem szabad többé kívülről beszólni, csak hangosan és azoknak a prelátusoknak a jelenlétében, akik az őrséggel meg vannak bízva s akik a levélváltást is felolvassák. A zár akkor kezdődik, amikor a híres *Extra omnes* kiáltás elhangzott. Ettől a perctől kezdve a választók és a conclavében tisztet teljesítők, továbbá a szubaltern személyzet, számszerint körülbelül 250 ember, a legszorosabb zár alatt állanak. Ha valaki a zárt területet csak egy lépésnyire is elhagyta, legyen az a legjelentéktelenebb szolgahanc, oda többé vissza nem térhet.

A választás háromféle módon történhet. Közfelkiáltással, mintegy sugallatszerűen, megegyezéssel és szavazással (scrutiniummal). A szavazás a legszokottabb mód s három részre tagolódik: az előszavazásra, a szavazásra és az utószavazásra. Az előszavazás magában foglalja a szavazójegyek elkészítését, a szavazatszedőknek és azoknak az ápolóknak a kijelölését, akik a beteg bíborosoktól a szavazatot átveszik. A szavazójegyen rajta van a szavazó neve és ez a formula:

Eligo in Summum Pontificem ...

D. Meum D. Card.

A szavazójegyet úgy kell összehajtani és lepecsételni, hogy látható legyen rajta a neve annak a bíbornoknak, akire az illető szavazatát adta.

Az lesz a pápa, aki a szavazatoknak legalább kétharmadát megkapja, a magáét nem számítva. Napjában kétszer szavaznak: reggel mise után és délután, meghatározott időben 3 vagy 4 órakor a Sixtusi kápolnában. Minden bíbornoknak, akit csak betegsége vissza nem tart,

*Az újonnan kreált bíbornokok
Szent Petronella oltára előtt térdelnek*

cellájában excommunicatio terhe alatt részt kell vennie a szavazásban.

A szavazás szigorú szabályok szerint történik. A szavazó bíbornok az oltár elé járul, letérdel és imádkozik, majd leteszi szavazójegyét egy tányérkára és onnan becsúsztatja egy arany kehelybe. Mikor a szavazás megtörtént, az egyik szavazatszedő bíboros összerázza a kehelyben a szavazójegyeket, azután megszámlálja a szavazatokat. Közben az ápolóbíbornokok összeszedik a betegek szavazatát. Ha a szavazatok száma nem egyezik, a szavazójegyeket elégetik és a szavazást megismétlik. Ha a szám egyezik, megkezdődik a szavazócédulák kibontása. Az egyik szavazatszedő fog egy cédulát, jól megnézi és átadja a második szavazatszedőnek, aki hasonlóképp egy har-

madikhoz juttatja, ez azután hangosan felolvassa a nevet. Végül az összes szavazójegyeket összegöngyölik és beteszik egy másik kehelybe és igazolás után elégetik.

Hogy valakit pápává válasszanak, a szavazatok kétharmad részét kell megkapnia. Magára azonban nem szavazhat. Erről úgy győződnek meg, hogy megkérdezik, milyen jelet vagy milyen jelszót tett szavazólapjára. A megválasztottnak azután hangosan ki kell jelentenie, hogy elfogadja a megválasztást. Azután nyilatkozik, hogy milyen nevet választ. Mikor ez megtörtént, az első diakonus bíbornok kilép a Szent Péter bazilika erkélyére és a következő szavakat intézi a kint várakozó tömeghez:

»Nagy örömet hirdetek nektek. Pápánk van, N. N. bíbornok úr őeminenciája, aki ezt a nevet vette föl.« A tömeg, amely az elégetett szavazójegyek felszálló füstje révén már értesült, hogy a pápaválasztás megtörtént, rendesen a lelkesedés kitörő örömujjongásával fogadja a választást.

HOSSZÚ CONCLAVÉK.

A conclavék középpontja már ősidőktől fogva a Sixtusi-kápolna, de még a XIX. században is számos conclavét tartottak a pápák quirinali palotájában, amely most királyi palota.

A conclavék időtartama igen különböző lehet. Van úgy, hogy a választó bíbornokok nyomban elhatározásra jutnak vagy már egy-két scrutinium is meghezza a döntést. Néha azonban hónapokig is eltartott egy-egy conclave.

Az 1691-i például hat hónapig tartott, milyen küzdelem lehetett, ha, mint ma szokásos, akkor is két szavazást tartottak naponta. Sokszor okozott bonyodalmat a vétójog is, amellyel Spanyolország, Ausztria és Franciaország nem egyszer élt. Sok bajt szerzett az úgynevezett *papabilik* makacs ellenállása is. Papabiliknek azokat a bíbornokokat hívták, akik komoly jelöltek voltak a pápai székre, míg *papeggianti*-nak azokat nevezték, akik csak képzelték magukat komoly jelölteknek. Külső események csak ritkán zavarták meg a pápaválasztó conclavékat. 1831-ben bomba robbant a palota főkapuja alatt. Ez azonban csöppet sem siettette a választást.

Csak az 1870-ben bekövetkezett vatikáni fogság teremtett új helyzetet úgy, hogy IX. Pius pápa új szabályzatot dolgozott ki a conclave számára, amelyet azonban titokban tartott. Mivel a helyzet közte és az olasz kormány közt igen feszült volt, nem alaptalanul félhetett attól, hogy az olasz kormány esetleg nem tiszteli majd a conclave szabadságát. Azért gyakran gondolt arra és több ízben szóba is hozta, hogy halála esetén tartsák a pápaválasztást Olaszországon kívül, sőt utasítást adott arra az esetre is, ha a conclavénak erőszakos beavatkozást kellene elszenvednie.

Minderre nem került azonban sor, mert az olasz kormány igen okosan tiszteletben tartotta a conclave szabadságát.

IX. Pius pápa 1846-ban

Jacopo Avanzi: Santi Ferenz temetése (Vatikáni képtár. Anderson felv.)

Jacopo Avanzi: Szent Ferenc temetése (Vatikáni képtár. Anderson felv.)

A tömeg a Szent Péter-téren a conclave döntését várja

(Felici felvétele)

RATTI BIBORNOK MEGVÁLASZTÁSA.

Az a conclave, amely XI. Piust pápává választotta, hamar meghozta bölcs döntését. A conclave 1922-ben Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepének estjén ült össze. A résztvevő bíbornokok száma ötvenhárom volt. És már február 6-án, tehát negyednapra megtörtént a választás. Pontosan február 6-án délelőtt 11 óra 45 perckor Ratti bíbornokot választották meg pápává.

Az örömhírt Bisleti szerpapbíbornok hirdette ki a Szent Péter bazilika erkélyéről az egybegyűlt népnek, amely sűrű tömegekben várakozott a Szent Péter-téren. Nem volt csak tizennégy szavazás, újabb időben ez a minimum. Az egyik áhítatos választó meg is jegyezte, hogy ugyanannyi volt a szavazások száma, amelyeknek eredményeképpen XI. Piust pápává választották, mint a keresztút stációinak száma.

Mikor a választás megtörtént a Sixtinában, minden bíbornok baldachinját leeresztették, kivéve a megválasztottét. Ezután került a sor arra, hogy az újonnan megválasztott pápa nevet válasszon. Rendes szokás szerint a pápák vagy annak a szentnek a nevét választják, akit külö-

Domenico Ghirlandajo: Krisztus meghívja Szent Péter és Pál apostolokat. Falfestmény a sixtusi kápolnában (Alinari felvétele)

nösen tisztelnek, vagy azét a pápáét, aki őket bíborosokká kreálta, esetleg az életben különös szeretettel támogatta. XIII. Leó például nagy hálát érzett XII. Leó pápa iránt s igen áhítatos tisztelője volt Nagy Szent Leónak.

Mikor megkérdezték, milyen nevet akar viselni, az újonnan megválasztott Ratti bíbornok így felelt:

IX. Pius alatt léptem az Egyház szolgálatába, X. Pius pápa rendelt Rómába, XI. Pius lesz a nevem.

Mikor a választás eredményét kihirdették, megszólaltak a Szent Péter bazilika harangjai és a beláthatatlan sokaság véget nem érő ovációkkal harsogta túl a harangok zengő nyelvét, hogy az Egyház történetének egyik legnagyobb pápáját köszöntse, akinek egyik első ténykedése volt, hogy lerázta a Garancia-törvény súlyos nyűgét s a lateráni egyezmény megkötésével helyreállította a szabad Egyházi Államot és ezzel új korszakot nyitott az Egyház történetében.

A Szent Péter-bazilika kivilágítása

(Felici felvétele)

AZ ARANYMISÉS PÁPA CSODÁLATOS MUNKÁSSÁGA.

A pápa már rendkívül magas korban van. 1929-ben ülte pappá szentelésének ötvenéves jubileumát s ennek az évnek decemberében mondta el aranymiséjét. Káprázatos ünnepek színtere volt ekkor a Vatikán, amelyekben résztvett egész Róma.

A jubileum ünnepeit Róma kivilágítása vezette be. Sehol sem tudnak olyan hatásosan és művészi leleménnyel kivilágítást rendezni, mint Olaszországban s ez az illumináció is elragadó látványosság volt. De az egész felülmúlta szépségben a Szent Péter bazilika homlokzatának és kupolájának kivilágítása. Míg a kivilágításhoz fehér és színes elektromos lámpákat, tehát mozdulatlan holt fényt használnak, addig a San Pietro homlokzatát lobogó borszeszcsóvák, a kupolát pedig az imbolygó lángú mécsvilágok százai és százai világítják meg. Ez a sok nyugtalan, élő fény olyan, mintha a mennybolt remegő csillaghadai szálltak volna le a michelangelói kupolára, amely mint óriási élő lángkorona szikrázik az égboltozat mélyfekete bársony kárpitja fölött. Feledhetetlen

élmény ez a Pincio halmáról nézve. A legkisebb szellő fuvalmára egyszerre rezdül valamennyi mécszláng. Szinte megéled az egész kupola, repülni látszik az éjszakában, mintha lángszívű lelkecskék lelkendező százai emelnék a végtelenség felé. Ugyancsak feledhetetlen szép látvány volt a Bazilika belsejének káprázatos kivilágítása másnap, amikor az arany-misézés pápa az Erzsébet-korabeli angol vértanukat avatta boldogokká. Volt bíbornokavatás is a Sala dei Beatificatione-ban az ilyenkor szokásos ünnepélyes felvonulással az egész pápai főnemesség s a diplomáciai kar részvételével. S betetőzte a jubileumi ünnepségeket maga az aranymise, amelyet XI. Pius pápa a Bazilikába való ünnepélyes bevonulása után az apostoli fejedelmek sírja fölött mondott el. Zsúfolásig megtelt ez alkalommal a világ legnagyobb temploma. Aki csak be tudott jutni, ott volt. De a Bazilika lépcsőit s a kolonnádok közt elterülő hatalmas teret is sűrűn feketéllő tömeg töltötte be.

Eviva il Papa! — harsant fel ezer és ezer torokból a lelkes felkiáltás, mikor az ezüst harsonák szózata után a Szentatya a sedia gestatorian megjelent. A kiáltást dörgőn visszhangozták a hatalmas falak és boltívek, átvette a künn várakozó sokaság, a térről szerteszágázott az örök város utcáin és végighullámszott egész Rómán.

Látogatást tett a jubiláló pápánál az olasz királyi család. A királyi autók felvonulásának s a látogatást követő díszfelvonulásnak ezer meg ezer nézője volt a Szent Péter téren és a kolonnádok tetején.

Ezenkívül az ünnepségek szakadatlan sora tette a szokottnál is mozgalmasabbá a Vatikán életét. Egyik hódoló küldöttség a másikat érte. Minden ország ajándékkal kedveskedett a jubiláló pápának s az ajándékokat a diplomáciai megbízottak adták át. Ez alkalommal ajánlotta fel Magyarország is az ezer pompás pergament kötetet a könyvkedvelő pápának. XI. Pius a legrugalmasabb erővel vett részt ezeken az ünnepségeken. Elragadó beszédek mondott. Szikráztatta eleven szellemét. Minden szavával, minden mozdulatával, mintha csak magas korát hazudtolta volna meg.

De éppen ilyen kitartó fiatalos rugalmasságú a Szentatya a munkában is. Uralkodása az Egyházra nézve nagyjelentőségű tények és eredmények szakadatlan sora. Igazán kevés pápa van, akinek uralkodásához annyi és olyan kiváló fontosságú esemény fűződnek, mint az övéhez.

Mióta XI. Pius a pápai székben ül, már negyvenhárom bíbornokot kreált, huszonöt új érsekséget alapított s több mint kilencven új püspökséget. Négy egyházi doktort, sokszáz boldogot

*Magyar zarándokok Serédi Jusztinián hercegprímás vezetésével
pápai kihallgatásra várnak*

avatott, három szent évet nyitott meg s ezalatt a zarándoklatok ezreit fogadta.

Óriási lendületet adott a missziók fejlődésének. A missziós kiállítás egyik emlékezetes eseménye marad a katolikus világnak s bizonyára még nagyobb jelentőségű és nagyobb arányú lesz a katolikus sajtókiállítás, amely 1936-ban nyílik meg és amelynek előkészületei már most serényen folynak.

De az egész katolikus világ életére a legélénkebben kiható, eredményeiben ma még szinte beláthatatlan jelentőségű kormányzati cselekedete volt XI. Pius pápának, hogy új alapokon új életre hívta és egészen újjászervezte az ACTIO CATHOLICA-t, amelynek működését mindenfelé a legserényebb ütemben megindította. A hitélet bensőbbé tétele s a szociális tevékenység hatásos felfokozása a célja az akciónak, amely máris szép gyümölcsöket terem és jótékony hatása egyre csak gyarapodni fog.

A hitélet, egyházpolitika és társadalmi rend legfontosabb kérdéseiben olyan bölcseséggel szólott a pápa enciklikáiban, amelyekre valóban ráillik a régi latin szállóige: *Roma locuta, causa finita*. Róma szólott, az ügy

Az utolsó vacsora, wesztfáliai mester műve

végleg el van intézve. Az *Ubi arcano Dei* kezdetű enciklikájában, a háborút követő lelki és gazdasági zűrzavarban a béke erkölcsi feltételeit körvonalazta. A *Divini illius magistri*-ben a helyes nevelés alapelveit fektette le, a *Casti Connubii*-ban a házasság igazi keresztény szellemét állította helyre, az új *Quadragesimo anno*-ban a társadalmi rend és a közgazdaság katolikus alapjait erősítette meg. A Pápa azonban nemcsak fáradhatatlan

munkás, hanem rendkívül széles látókörű, nagy koncepciójú, bölcs ember is. Mint messze jövőbe tekintő vágy él benne a törekvő elgondolás, hogy mindent egyesíthessen, aminek közös és egyetlen szilárd alapja Krisztus. Nagyjelentőségű ebben a tekintetben a Keleti Tanulmányok Pápai Intézete, amelyet ő alapított. És a Pro Russia Commissio, amelynek a felszínen alig mutatkozó tevékenysége egyelőre beláthatatlan jelentőségű.

Különben nemcsak az Egyház részéről van meg az állandó törekvés a disszidensek visszavezérlésére. Él ez a vágy az orosz keleti egyházban is és sohasem volt annyira aktuális, mint napjainkban. Pregnans kifejezésre jut ez Vladimir Szolovjev „Oroszország és az Egyetemes Egyház” című művében. Az Egyházak egyesítésének vágya tehát kétoldalú: Rómában mint az egység elvének védelme jelentkezik, a disszidensek között pedig egyre erősödő sóvárgás visszatérni a régi anyja karjaiba.

Megnyilatkozik bölcsesége munkatársainak rendkívül szerencsés megválasztásában is. Az elhunyt Gasparri bíbornok utóda az új államtitkár, a kitűnő Pacelli bíboros, Monsignore Pizzardo, Mgr. Ollaviani és Mgr. Borgongini-Duca mind különböző szellemek, de a maguk helyét csodálatos rátermettséggel töltik be. Ugyanilyen bölcs tapintattal választja meg nagyköveteit, a nunciosokat, a legkényesebb állomásokra mindig a legodaválóbb férfiút küldve.

Emberfeletti munkát, hihetetlen tevékenységet jelentene mindezt még egy életének virágjában, a férfikor delén álló embernél is, olyan agastyánnál, mint XI. Pius pápa, csak Isten különös kegyelme magyarázhatja meg. A közel 80 éves pápa ma is olyan keményen dolgozik, mint fiatal korában. Egészsége kitűnő. Sportokban, főleg a turistáskodásban megedzett teste nem ismeri a fáradságot. Az Egyháznak mindenesetre üdvére válnék, ha a Gondviselés kegyelme mennél tovább megtartaná XIII. Leónak ezt a nagy utódját Szent Péter székében.

*Angelo Rotta,
budapesti pápai nuncius*

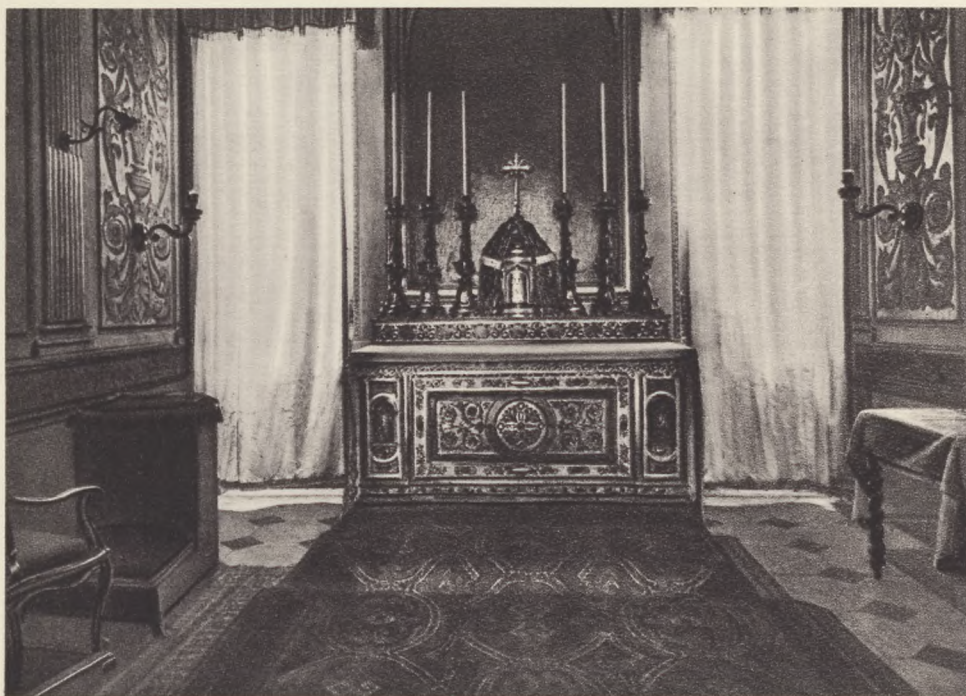

Raffael loggiaja

(Felicis felvetele)

Raffael loggiaja

(Felic felvétele)

XI. Pius pápa házikápolnája

(Felici felvétele)

HOGY TÖLTI A PÁPA EGY NAPJÁT.

Nagyon érdekes lesz legalább futó pillantást vetni arra, hogyan tölti munkás és ájtatos életének egy napját a pápa. Számos nagy író készített már erről gondos és részletekbe menő leírást, legjobb ha itt Georges Goyau-t, a jeles francia akademikust követjük, akinek előadása nemcsak kimerítő, hanem minden tekintetben hitelt érdemlő.

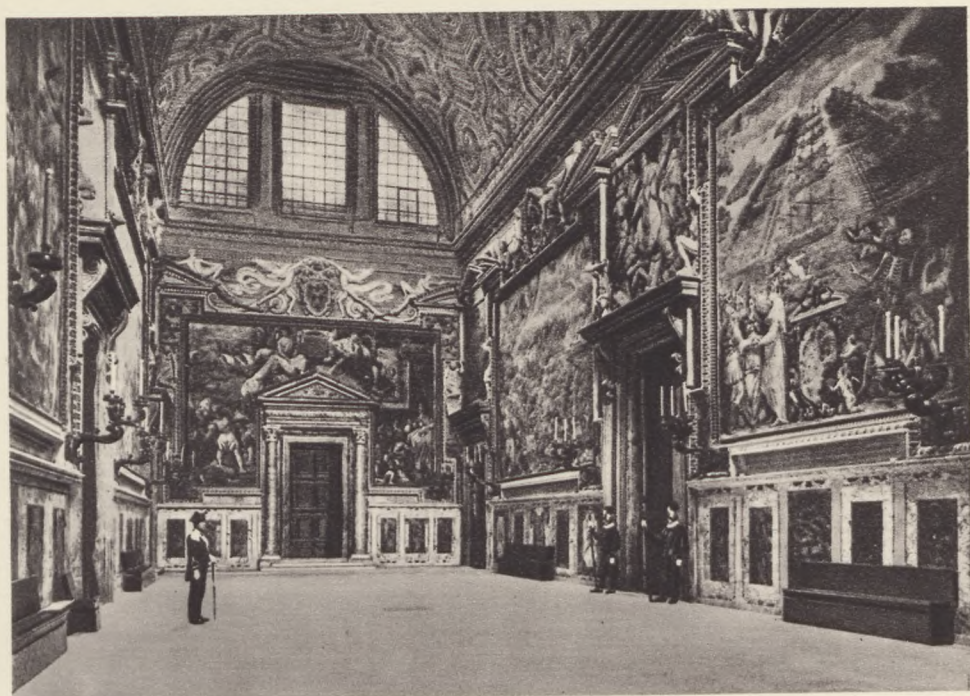
A pápa igen koránkelő ember. Giovanni Malvestiti, a pápa belső lakája pontosan reggel hat órakor lép be XI. Pius lakosztályába. Őszentségét már ébren találja, sőt felöltözve. Fehér reverendája van rajta, vállán fehér gallér, karján szintén fehér karvédő, amely az évszak szerint posztóból, gyapjúból vagy selyemből készült. Fején ott a kis fehér sapka, nyakán fehér selyemgallér, amelyre rövidebb fehér vászongallérka borul. Reverendájának harmadik gombjára van akasztva a hosszú aranyláncon függő mellkereszt. Jobbkezén aranygyűrűbe foglalt drágakő szikrázik. Dereán aranyrojtos, pompás, habos selyemből készült cingulus szorítja le a reverendát és bőrből, posztóból vagy selyemből készült, arany-paszománttal szegett és megkötött vörös papucs a egyetlen élénk színt folt a teljesen fehér öltözéken.

*Szobrokkal díszített hosszú sétány a Villa Barberiniben
(Felici felvétele)*

Rendszerint hét órakor megy be a pápa a lakosztályából nyíló házi kápolnájába, ahol minden reggel misét mond. Ez azért nincs mindennap így. Olykor megtörténik, hogy a Szentatya órákhosszat elmerül munkában s ilyenkor a misét akkor mondja el, mielőtt pihenőjét megkezdene.

Nagyon keveset eszik. Rendesen egy zsemlye s utána egy csésze tejeskávé a reggelije, még akkor is, ha munkával túlszűfolt napra van kilátása. Mielőtt reggeli után munkához lát, néhány percnyi sétát tesz vagy a vatikáni kertekben, vagy Raffael loggiáiban. Azután bevonul a második emeleten levő óriási könyvtárba. Ide csak gyorsíró titkárai követik, akik rendelkezéseit várják. A pápa itt bontja fel postáját, sajátkezűleg, maga olvas el minden levelet, amelyet hozzá intéznek s azután tollbamondja a válaszokat.

A Sala Regia

(Felici felvétele)

NAPI KIHALLGATÁSOK.

A posta átnézése után a kihallgatásokra kerül a sor. Az első, aki a meghatározott időpontban a kihallgatások sorát megkezdi, a bíboros államtitkár. Az államtitkárhoz futnak be az összes jelentések, a rengeteg kérvény és folyamodvány, amelyet a világ minden részéből XI. Pius pápához intéznek. Ő osztályozza, rostálja meg, válogatja ki és tárgyalja le ezeket a kérélmeket.

Közben lenn, a Damasus-udvaron a díszes svájci gárdistáktól őrzött kapu előtt már gyülekeznek a Santo Padre-hoz készülő látogatók. Az elsőbbség a bíbornokokat illeti, akiket a pápa rangjuk és jelentőségük szerint fogad. Először a Kongregációk és Szemináriumok fejeit, a nagy penitenciáriusokat és így tovább. Csak a bíbornok után fogadja a pápa a követeket, majd a püspököket, akiknek ötévenként kell látogatást tenniök Rómában. Azután egymást követik az audienciák és sokszor a zárándokok ezrei, még nem jubileumi években is, és ez így tart egészen a későre kitolt ebéd órájáig. A pápa anélkül, hogy Rómát elhagyná, néhány óra alatt körutazást tesz így az egész világon.

Ő maga szokta mondani:

— Ezek a kihallgatások valóságos ablakok, amelyek a nagyvilágra nyílnak.

Szentéavatások nagy ünnepségei alkalmával megtörténik, hogy a pápa már reggel nyolc órakor bevonul díszkíséretével a Szent Péter bazilikába s azt csak délután két órakor hagyja el. De arcán úgyszólván nyoma sem látszik a szinte végtelenbe nyúló szertartások fáradságának.

Vannak napok, amikor a pápa idejét a konzisztóriumok foglalják le, amelyeken a bíbornokok és püspökök kinevezése történik. Nem kis megerőltetés a különböző díszruhákat viselni sem. A nehéz, uszályos, krémselyem palliumot minden lépésnél emelni kell. A Szent Péter bazilika ünnepi bevonulásán az úgynevezett milánói tiarát szokta viselni a Szentatya. Ez gyémántokkal, rubintokkal és smaragdokkal kirakott hármas korona, egy kilónál is nagyobb súlyú. Egészen kivételes terhet rónak a pápára a Szentév szertartásai, amikor a zarándokok amúgyis nagy száma megsokszorozódik. Mióta XI. Pius pápa uralkodik, már három jubileumi évet nyitott meg.

De még a legsímább lefolyású napokon sem ér véget két óra előtt a pápa elfoglaltsága. Mikor XI. Pius pappászentelésének ötvenéves jubileumát ünnepelte, gyakran még a délutáni órákban is fogadnia kellett a tisztelgő küldöttségeket. A késő esti órákban fogadta Budapest Székesfőváros és a magyar küldöttség hódolatát is.

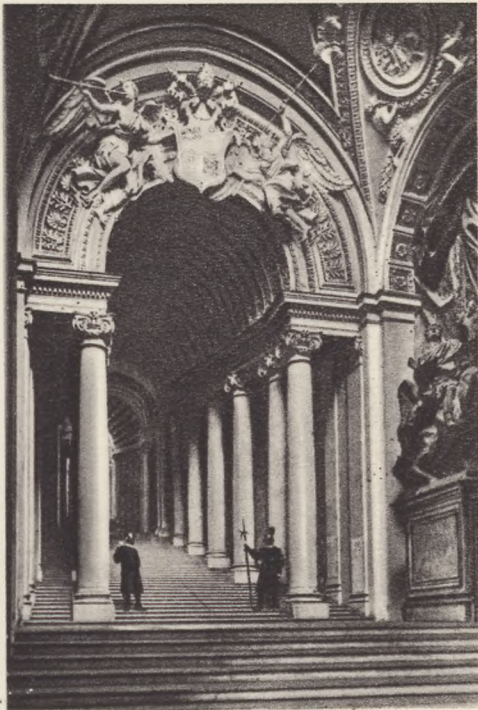
A legritkábban történik meg, hogy a pápa délután három óra előtt asztalhoz ülhetne. Rendesen egyedül szokott ebédelni. Ritkán hívja csak meg titkárait, rendesen azért, hogy közben utasításokat adjon nekik vagy megkérje őket, hogy az újságot felolvassák neki.

Mióta Milánót elhagyta, ahol kedves szakácsnőjének, Lindának főztjét ette, rajnai terciárius fráterek főznek a pápának s ezek rendszerint az ottani vidéken szokásos ételeket készítik. Az ételsor a leg-egyszerűbb. Az előétel risotto vagy valamilyen fajta polenta, azután egy húsetel következik vegyes főzelékkel s néhány korty borral, majd gyümölcs és feketekávé. Nagyritkán szivarra is rágyujt ebéd végén a pápa.

Ebéd után séta következik a kertben. Ezt a szenvedélyes alpinista, aki Monsignore Ratti volt, el nem engedi, akár esik, akár fúj, csak akkor tesz kivételt, ha délután is audienciát kell tartania. XIII. Leó pápa, ilyenkor befogatott és egy kis sétakocsizást tett a vatikáni kertekben. XI. Pius pápa gyalogsétát tesz és addig jár, míg egészen el nem fárad. Mivel a pápa ezt a sétát el nem engedi, még zuhogó esőben vagy a leg-tűzőbb melegben sem, hiába minden orvosi rábeszélés, hosszú fedett sétányt készítettek, amely valamennyire védi a pápát az időjárás kellemtlenségeitől. A sétákat rendszeren csendes elmélkedéssel tölti XI. Pius s szokás szerint azzal fejezi be, hogy térdrehull a lourdesi barlang bejáratánál és buzgó imába merül. Séta közben gyakran megáll lisieuxi kis Teréz szobra előtt is, akit 1925-ben ő maga avatott szentté. Van rá eset, hogy az új vatikánvárosi pályaudvarra sétál ki a Szentatya, vagy a csillag-

Részlet a Sala Ducaléból

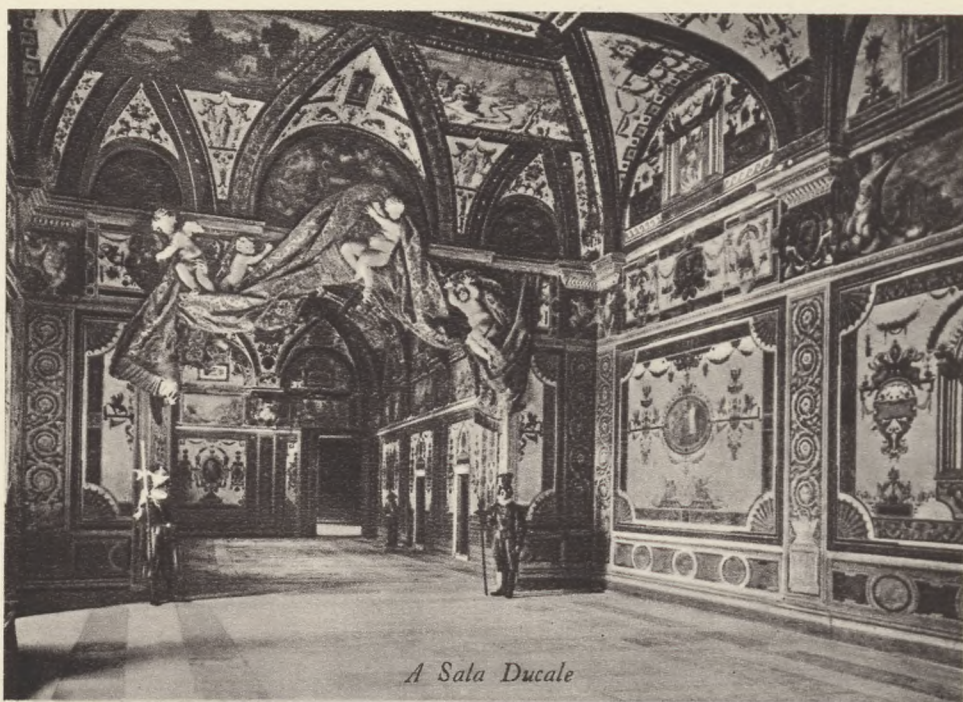
A Scala Regia

vizsgálóba látogat el, ahol szívesen elnézi a műszereket, vagy elbeszélget az alkalmazottakkal.

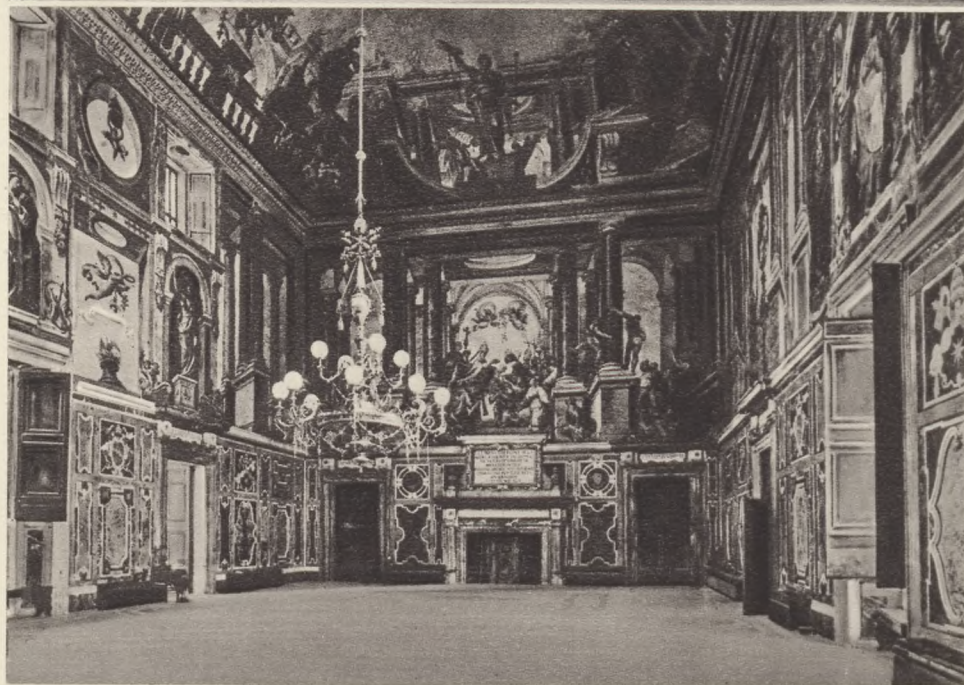
Az esti órákban még valami könnyű estebédet vesz magához a pápa. Ez az estebéd levesből, tojásból és tejes ételekből áll. Azután meghallgatja, mit ír az Osservatore Romano s mi van a római lapokban. Az újságok általában nagyon érdeklik s az újságírás ügye különösen szívéhez nőtt. Gyakran egészen váratlanul magához kéreti gróf Dalla Torré, az Osservatore kiváló főszerkesztőjét és hosszasan elbeszélget vele.

Tíz óra után környezete eltávozik és a pápa egyedül marad a könyvtárban. Ilyenkor néha órákig ül hatalmas mahagóni íróasztala előtt, amelynek egyetlen ékessége egy nagy feszület. Kedves könyveiben lapozgat, mert az irodalomhoz könyvtáros kora óta hű maradt. Vagy jegyzeteit nézi át s legközelebbi enciklikáját vagy allokúcióját tervezgeti.

A pápa sokáig fennmarad. XIII. Leó pápának az volt a szokása, hogy éjjel után bevitette még magát az üres Bazilikába s itt a mélységes csöndben elmerülve, imádkozott az apostol fejedelmek sírjánál. Róma koránfekvő város. Tíz órakor már teljesen néptelenek az utcák s éjjelkor már mindenki mélyen alszik. De a Borgóba tévedt késői vándor még ilyenkor is gyakran láthat világot magasan fenn a Vatikánban. Ez

A Sala Ducale

A Sala Clementina

*Giovanni del Biondo: Szentek királynője. Vatikáni képtár
(Anderson felvétele)*

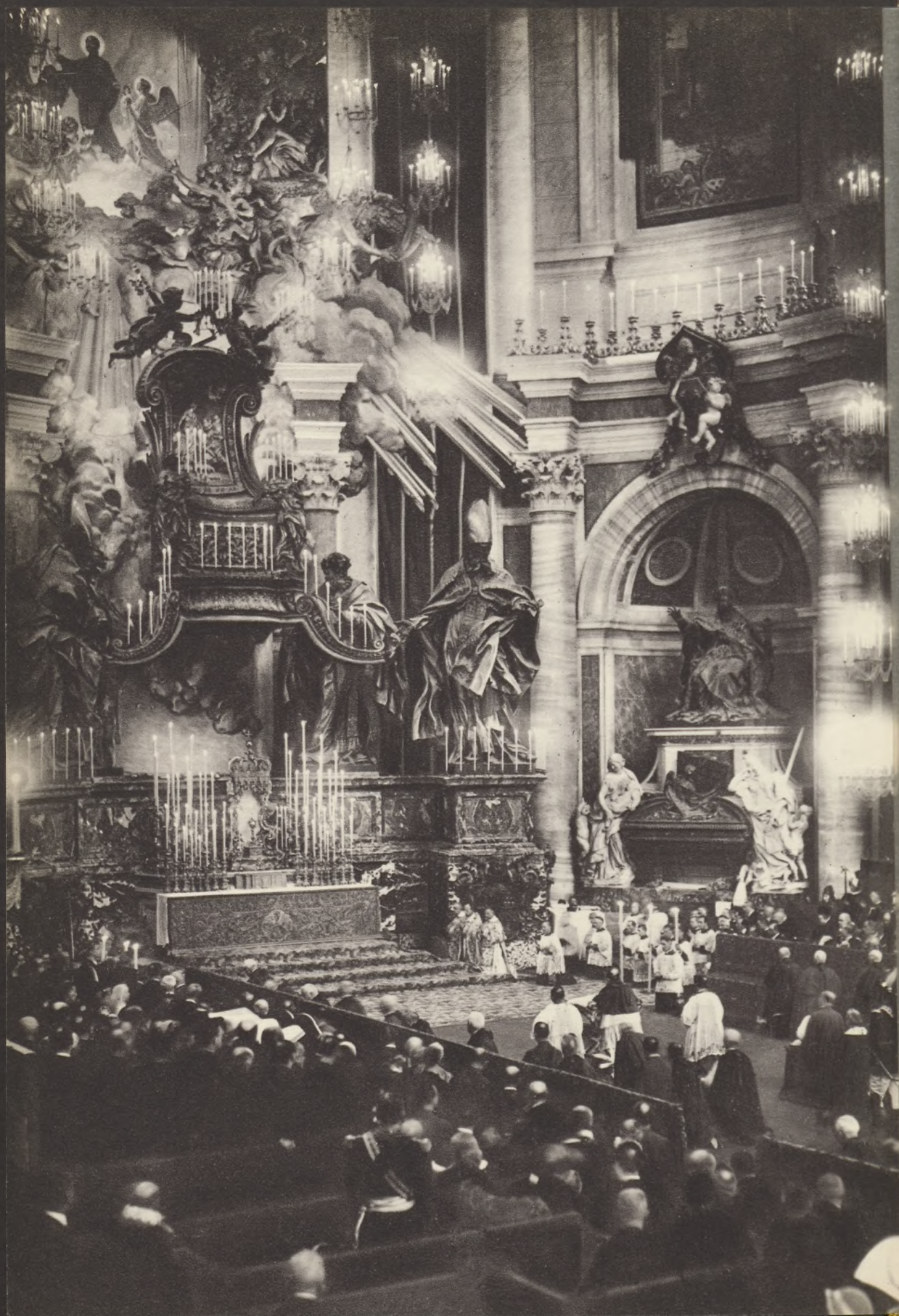
Kállay Miklós: A Pápa és a Vatikán.

az utolsó világos ablak

Rómában, amely mögött a pápa még szorgalmasan dolgozik, mikor már álomba merült az egész Örök Város s amikor XIII. Leó pápa nem egyszer még éjfél tájban is az üres Bazilikába vitette le magát, hogy itt a homályban ájtatos imába merüljön az első pápa sírja fölött.

XI. Piust az éjfél nem egyszer íróasztalánál találja s az ő lámpafénye ragyog ki az éjszakába.

Az Örök Város felett a hit és szellem, az irgalom és jószág világosságának örök csillaga virraszt.

Főszékes szerkezet az arany- és díszpompában azaz, fényesen kiválóított.
gombolygó tömjéntől illatos Szent Péter bazilikában

*Főnséges szertartás az arany- és biborpompában uszó, fényesen kivilágított,
gomolygó főmjéntől illatos Szent Péter bazilikában*

XI. Pius pápa s Serédi Jusztinián bíboros hercegprimás (a képen háttal áll a nyitott misekönyv előtt) egy oltárnál mondanak szentmisét (Felici felvétele)

A PÁPAI MISE ÉS AZ ÜNNEPÉLYES BEVONULÁS.

Amilyen egyszerű, szinte szerzetesi szigorú a pápa magánélete, olyan fényes és lenyűgöző pompájú külsőségek és káprázatos szertartások közt jelenik meg nyilvánosan Krisztus helytartója, az Egyház és a pápai állam feje. De az egész világon páratlan az a monumentális díszlet is, amely ezeknek a szertartásoknak háttérét és keretet ad. A pápai szertartások pompája és a Szent Péter bazilika szorosan összetartoznak. Kölcsönösen kiegészítik és teljes hatásúvá teszik egymást.

A Szent Péter bazilika óriási méretei egész impozáns renaissance pompája csak a nagy pápai ünnepek alatt bontakoznak ki. Ez az óriási beépített, boltívekkel és kupolával födött piazza 60.000 ember befogadására alkalmas. A márványoknak, az architektonikus és plasztikus szépségeknek ebben a monumentális fölhalmozottságában a szertartásoknak valami immenzis ünnepélyességük és egészen lenyűgöző hatásuk van. A tömeg nagy ünnepek alkalmával már hajnali három óra óta ott várakozik a kolonnádok alatt s a derengő Szent Péter-téren, hogy mikor reggel hat órakor a kapuk megnyílnak, benyomulhasson a

XI. Pius pápa püspökké szenteli Serédi Jusztiniánt

(Felici felvétele)

Bazilikába. A meghívottak számára fenntartott külön helyeken kívül az óriási térség szinte pillanatok alatt megtelik. Különösen a Szent Év idején láthatjuk teljes pompájukban ezeket a szertartásokat. Itt egy szentévi mise leírását kíséreljük meg.

A Bazilika belseje vörös damasszal van feldíszítve. Roppant boltíveit, hajóit, magas pilléreit, oltárait, a lobogó mécseknek ezrei és ezrei szórják be csillagokkal. Mindenfelé díszbe öltözött pápai csapatok állnak őrséget. Azt az utat, amelyen a pápa és kísérete a Confessio oltáráig felvonul, a *guardia palatina* tartja szabadon. A sarkokon díszsisakos, vértess alabárdos svájci testőrök strázsálnak, a rend fenntartásáról a napoleoni gárdistákra emlékeztető, óriási medvebőrcsákós vatikáni csendőrök gondoskodnak. A kupolát tartó hatalmas pillérek alatt, ahol a meghívott vendégek tribúnjei vannak felállítva, a galléros és kardos nemesi kamarások sűrűlődnék. A *Glória* alatt van felállítva a hermelinnel bélelt bíorbaldachinos pápai trónszék. S az apszisz jobb- és baloldalán hosszú szövettel bevont padok szolgálnak a bíbornokok és püspökök ülőhelyéül. Ezek fölött a diplomaták páholyában ott láthatók a világ nemzeteinek képviselői és a másikban (amelyből ritkán hiányzik a királyi családnak valamelyik tagja) a pápai nemesség tagjai, a skarlátruhas máltai lovagok s a fehérkőpenyes Szent Sír-lovagok foglalnak helyet.

A templomot mint tompa tengermorajlás tölti be a vége láthatatlan tömeg zúgása. Azután egyszerre zaj támad, mozgolódás kezdődik a tömegben, amely végighullámszik az egész sokaságon, hirtelen szájról-szájra jár az egész Bazilikában, hogy a pápa lenn van a *Capella del Sacramento*-ban.

Itt a pápa adoratiót végez az Oltári Szentség előtt. Már fel is ült a sedia gestatoriára s közben a díszmenet is belépett a főhajóba.

A pápai díszmenet a következőképpen alakul: Elöl haladnak a kolduló és monasztikus szerzetesrendek, azután a reguláris kanonokok, azután a római világi papság elől hatalmas feszülettel, majd a római vikariátus törvényszéke s végül a ritusok szent kongregációja. Ezt követi a tulajdonképpeni *capella pontificale*. Elöl halad a svájci gárda két őrmestere, utánuk a pápai trónszékvivők egy csoportja s a pápai komornyikok aldekánja. Majd a Vatikán gyóntatója következik az apostoli hitszónokkal, mind a kettő szerzetesrendű püspök. Azután sorra jönnek a »bussolantik«, a pápai rendes káplánok, a pápai titkos papok, a tiszteletbeli és titkos káplánok, a konzisztoriális ügyvédek, az egyházi tiszteletbeli és titkos kamarások, a Segnatura tanácsstagjai, a pápai kamara tagjai, a Santa Rota uditoréi, az apostoli paloták mesterével, két titkos káplán, akik a pápa dísztiaráját és ruháját viszik, a Segnatura tanácsosainak dekánjai a füstölővel, a Santa Rota egyik uditoréja alszerpapi ruhában, a pápai kereszttel s a Segnatura papjaiból és tanácsosaiból választott két akolitus-sal, akik égő gyertyákat visznek, majd a két ajtónálló mester, kezében virga rubeával, majd a ministráló szerpapok és alszerpapok. Ezután következnek a Bazilika két lelkésze után az apostoli gyóntatók miseruhában, mindegyiknek kezében a hagyományos hosszú görbe bot babérral díszítve, majd a rendfőnök apátok mitrában, a »nullius« apátok, a püspökök és érsekek, a pápai trónálló püspökök, érsekek és primások, a jelenlevő patriarchák, majd a bíboros testület tagjai, mindegyik a maga hivatalának díszruhájában, káplánjával, uszályhordozójával és nemesi kamarásával, a svájci testőrök és pápai kurírok sorfala között. Tobzódik a színek pompája: viola, fehér, bíbor és arany. A mitrák közt olykor egy-egy keleti szertartású főpap kis tia-

VII. Kelemen pápa és V. Károly császár bevonulása Bolognába
(Hogenberg metszete)

XI. Pius pápa ünnepélyesen bevonul a székü gestatoridán
(Félici felv.)

XI. Pius pápa ünnepélyesen bevonul a sedia gestatorián (Felici felv.)

rája tűnik fel zománcos, színes szentképeivel.

Csak most kerül a sor a szigorú értelemben vett pápai menetre. Ezt *Colonna* herceg, örökös pápai trónálló nyitja meg. Őt követi Mgr. *Boncompagni*, az Anyaszentegyház alkamarása, két tényleges apostoli főjegyző, a Santa Rota két uditoreja, akik a *faldát*, a pápai térdtakarót viszik. Majd a misén asszisztáló bíbornokok következnek. Utánuk jön

XI. Pius pápa a *sedia gestatoria*n térdelve viszi körül az Oltári Szentséget (Felici felvétele)

a főszertartásmester az alszertartásmesterrel, azután a palatinus gárda s a svájci gárda parancsnoka, a nemesi gárda hadnagya és a pápai főpostamester, Camillo Francesco Massimo herceg.

Most tűnik fel a pápát vivő *sedia gestatoria*, amely fölé a Segnatura referendáriusai emelnek díszes baldachint. Oldalt két titkos kamarás halad s viszik a magas rúdra erősített tollegeyzőket, az egyiptomi stílusú flabellumokat.

A *sedia gestatoria* mellett kétoldalt haladnak: *Cachetti* örgróf pápai szállásmester, *Aldobrandini* herceg, a nemesi gárda főparancsnoka, *Serlupi* örgróf főistállómester, a nemesi gárda főtisztjei s a buzogányvivő *mazzierék*. Négyfelől páncélos, acélsisakos svájci testőrök veszik körül a pápai trónszéket kivont pallossal.

A *sedia gestatoria*n trónol a pápa. Előzőleg a *Sala dei paramentiben* felvette a miseinget, a stólat, a fehér, gazdag aranyhímzésű palástot s a hármass pápai koronát, a tiarát. A *sedia gestatoria*t a Rota uditoreja követi, mint a pápa infulistája, majd öt szolgálattelvő pápai kamarás következik, a pápai főkomornyik, az apostoli kamara általános ügyhallgatója s a valóságos apostoli jegyzők élén *Caccia Dominioni* gróf főszertartásmester halad. Befejezik a menetet a számfeletti apostoli jegyzők, majd a kolduló rendek főnökei.

A menet a *Sala dei Paramentiből* kiindulva, a *Sala Regián* és a *Sala Ducalén* halad keresztül és a királyi lépcsőn megy le a Bazilika előcsarnokába. Mikor a pápa itt megjelenik, a kar rázendít a *Tu es Petrus* kezdetű himnuszra. Közben a pápa a Szentháromság-kápolnánál, ahol az Oltári Szentség imádásra ki van téve, leszáll adorációt végezni és csak ezután indul meg a menet a főhajó felé.

Amint a tömeg a főhajó bejáratánál a pápát megpillantja, leírhatatlan lelkesedéssel köszönti. Ujjongó kiáltásai szinte túlharsogják a lassan

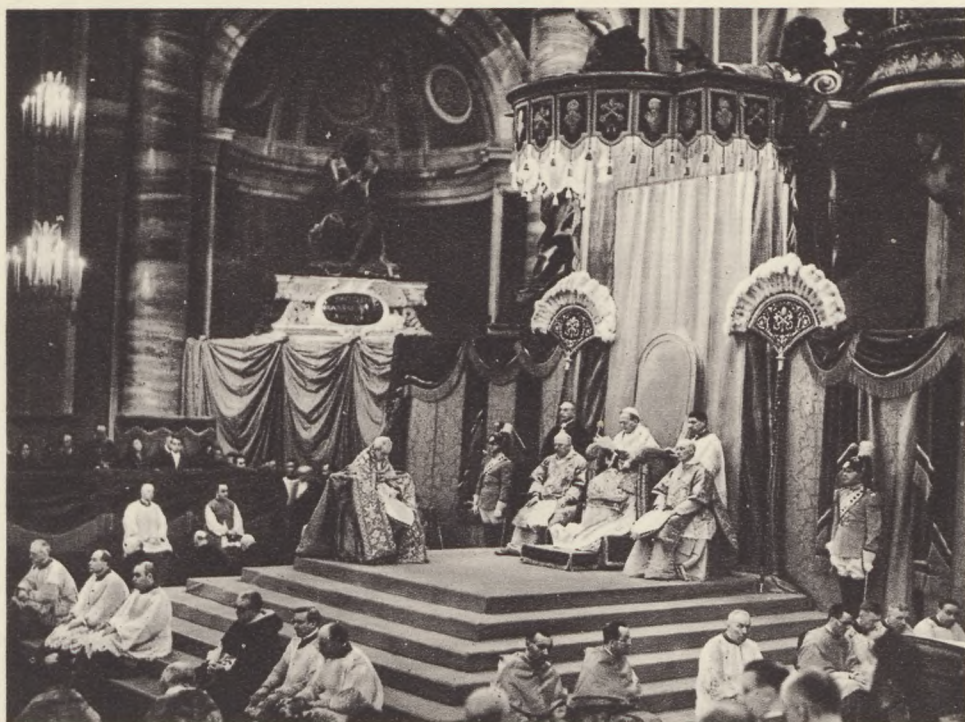
haladó menetet állandón kísérő ezüstharsonák zengését. A pápa szeretetteljesen tekint le a lábánál hullámzó és ujjongó tömegre, fölemeli kezét és áldást oszt. A tömeg lelkes ovációja csak akkor hallgat el, mikor a sedia gestatoriát a confessiónál leteszik és a mise előkészületei megkezdődnek, mire az egész roppant Bazilika ájtatos csendben vár.

A Szentatya itt először az oltár mellett felállított kisebb trónusra ülve fogadja a papság hódolatát, majd maga kezd bele a breviárium megfelelő napi szakaszának imájába. A kézmosásnál *Colonna* herceg pápai trónálló segédkezik neki. Ezután magára ölti a miseruhát, megáldja a tömjént és asszisztenciájával az oltár elé vonul, ahol a szokásos ünnepi szertartások közt megkezdődik a pápai mise.

Mise alatt lenyűgöző hatása van, amikor Ürfelmutatás előtt a kupola magasságából aláremeg a zengő ezüstharsonákon Silveri hatalmas largója s ezután a kereszténység legfőbb papja a pápai misén szokása szerint az oltár három oldalán mutatja fel a Szent Ostyát és a kelyhet. Halálos csend ömlik el a roppant Bazilikán, mindenki térdenállva hódol a Szent Színeknek. Szinte valami mérhetetlen néma imába forr itt össze az egész világ szíve és a világegyetem hódolatába belecsendül a múlt és jövő, itt érezzük a maga teljes misztikus mélységében a küzdő, a szenvedő és győzedelmes Anyaszentegyház nagy egységét.

Megrázó erejű jelenet a pápa áldozása is. A Szentatya trónszékénél térdenállva várja a Szent Színeket. Azután feláll, magához veszi az ostya egy részét, kétágú aranycső segítségével iszik a szent vérből, majd ő áldoztatja meg a szerpap-bíbornokokat és az alszerpapot, akik azután a kelyhet visszaviszik az oltárhoz.

Mise után a pápa ismét a tömeg üdvivalgása közt hagyja el a Bazilikát és kivonul a Szent Péter-templom külső loggiájára, hogy ősi szokás szerint innen adja ünnepélyes áldását, »urbi et orbi«. Mikor a pápai lakájok feltárják a külső erkély üvegajtóit és az erkély mellvédjén leeresztik a pápai címerrel díszített hatalmas szőnyeget, felhangzik a hármaskürt-szó s a sedia gestatoriát elhelyezik az erkélyen levő emelvényen, ahol a pápa alakja a tér minden részéről látható ; akkor nemcsak az egész Szent Péter-teret, hanem előtte a Piazza Rusticuccit s a Borgót is sűrűn ellepő tömeg s a kolonnádok tetőtéraszain elhelyezkedett előkelőségek ismét üdvivalgásban törnek ki s a Szent Péter-téren felvonuló pápai csapatok s a téren kívül álló királyi csapatok fegyverrel tisztelgnek. Percekig zúg az ováció, azután csönd támad s ebben a mély csöndben tisztán hallani a pápa csengő hangját, amint az áldás ígéit lassú, tagolt méltósággal ejti. Ezek a külső áldások csak rendkívüli és ünnepi alkalmakkor különösen a Szent Év húsvéti nagymiséje után szokásosak.

Szent Péter 253-ik utóda kihirdeti a Szent Év megnyitó dekrétumát (Felici felvétele)

AZ EGYHÁZ SZIVE ÉS A SZENT ÉV.

Róma és a Vatikán soha sincs híjával a zarándokoknak. Nincs év és nincs az évnek szaka, amelyben a földkerekség legtávolabb tájairól ne érkeznének ájtatos zarándokok az apostolfejedelmek sírjához. De valóságos népvándorlás önti el a kereszténység fővárosát az úgynevezett jubileumi években. Az Egyház szívedobbanása forróbb és lüktetőbb az ujjongásnak s a kegyelmek áradóbb bőségének ezekben az éveiben. A kereszténységnek alkalma nyílik, hogy mintegy tisztító fürdőben mossa fehérre magát azokban az engesztelő és megszentelő kegyelmi kincsekben, amelyeknek forrását az Egyház ezekben a napokban bőségesebben nyitja meg a rábízott hatalom erejénél fogva. A bűnnek és büntetésének legteljesebb elengedése, ez a célja minden jubileumi évnek.

A jubileumi év, vagy ahogyan ma az Anno Santo olasz elnevezés átvételével általában nevezik, Szent Év sokszázados multra tekint vissza. A XIII. század vége felé, amikor a római zarándokok száma erősen megnövekedett, az a hír terjedt el a különböző országokban, hogy az

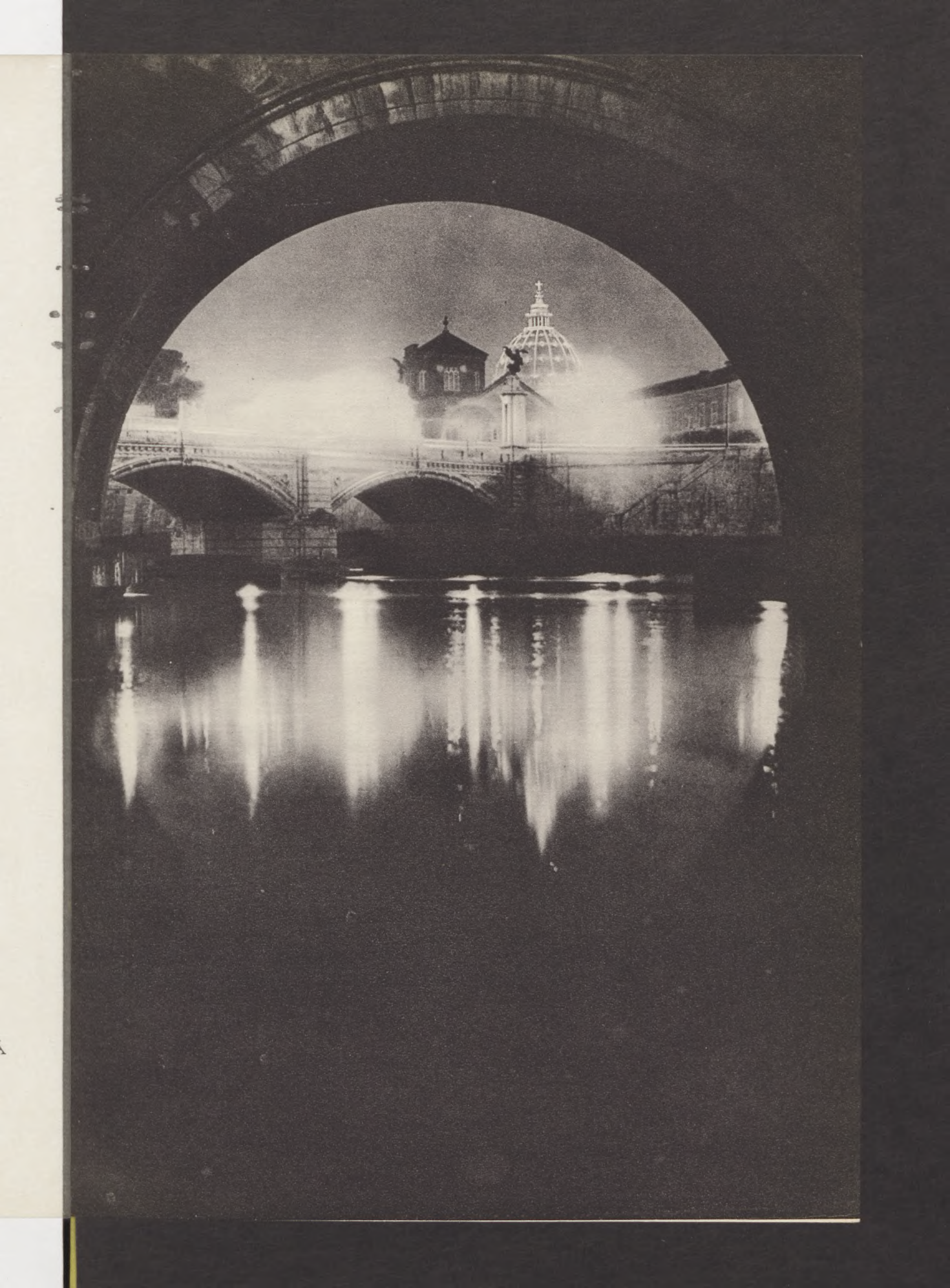
Úrnapí körmenet 1933-ban a Szent Péter-téren

1300-ik esztendőben Róma különös kegyelmeknek lesz színhelye, úgy hogy VIII. Bonifác pápa mintegy az egész kereszténység egyetemes vágyának tett eleget, amikor 1300 január 22-én kiadott bullájában teljes bűcsút engedélyezett azoknak, akik Szent Péter és Pál bazilikáiban az előírt ájtatosságokat elvégzik.

Ez volt az első jubileumi év s úgy tervezték, hogy a jubileumi éveket százévenként, tehát minden századforduló alkalmával megismétlik. De már VI. Kelemen pápa megszakította ezt a hosszú határidőt és 1350-ben kihirdette a Szent Évet s feltételül még a Szent János bazilika meglátogatását is kikötötte. VI. Orbán pápa már csak 33 évben állapította meg a Szent Évek időközét, amit aztán II. Pál pápa 25 évre szállított le. Sőt XIII-ik Gergelynek az volt a szándéka, hogy még jobban, 15 esztendőre csökkentse ezt a határidőt. Az a megfontolás vezette őt, hogy az emberi élet aránylag rövid és huszonötéves periódusok mellett nem részesülhet mindenki a Szent Év bőséges kegyelmeiben. Mégis megmaradt a 25 éves időköz s az Egyház eddig 23 rendes Szent Évet tartott. A rendes Szent Éveken kívül vannak rendkívüli Szent Évek is, amelyekre az Egyháznak valamely nagyjelentőségű eseménye ad alkalmat. Ilyen rendkívüli Szent Évet hirdetett XI.

*A kivilágított Szent Péter-bazilika fényei a Tiberisben tükröződnek
(L'Illustrazione Vaticana felvétele)*

A kivilágitott Szent Péter-párizlika fényei a Tiberisben tükröződnek
(L'illustrazione Vaticana felvétele)

Pius pápa 1929-ben aranymiséje alkalmából. Egészen különös jelentősége volt az 1933-i, XI. Pius pápa »Quod nuper« kezdetű bullájával meghirdetett rendkívüli jubileumi évnek, amely egybeesett Krisztus kereszthalálának, tehát a Megváltás nagy művének ezerkilencszázéves fordulójával.

Minden Szent Év egy teljes esztendeig tart s ez alatt az év alatt a hívek teljes búcsút nyerhetnek, ha gyónást és áldozást végeznek s előbb vagy utóbb, esetleg közben a négy patriárkális bazilikában a kijelölt oltároknál az előírt imákat elmondják.

A Szent Év egészen különös ünnepekkel van egybekötve. A Rómát és a Vatikánt elöntő zarándokok serege, az egyházi szertartások utánózzhatatlan fönségű fénye csakugyan az egész kereszténység diadalmas tüntetésévé avatják a Szent Éveket.

A pápa díszes kalapácsa, mely-

lyel a Szentkaput megnyitja

A Szent Év tulajdonképpen a dődik. A bulla kihirdetését hamegnyitása. A vatikáni Szent ősi szokás szerint, maga a pápa rom bazilika Szentkapujának bíborosok végzik. Megelőzőleg Szent Év alkalmával befalazott ténik, hogy a középén levő ba befalazott szekrénykét, amely-sára vonatkozó okmányok és az elhelyezve. A megnyitás maga megy végbe. Ezeknek közép-

kihirdető pápai bullával kezmarosan követi a Szentkapuk Péter bazilika Szentkapuját, nyitja meg, míg a másik hámegnyitását az arra kijelölt megvizsgálják a legutóbbi Szentkapukat. Ez úgy törkereszt alatt kiveszik a kapuben a Szentkapu lezáráelőző Szent Év emlékei vannak ünnepélyes szertartások közt pontjában a megnyitás szim-

Az 1933-i

Szent Év emlékérmé

XI. Pius pápa emléklakettje, mintázta Mistruzzi tanár

bolikus és valóságos ténye áll. A pápa díszes kalapáccsal háromszor ráüt a falazás közepén levő kőre, amely vörös kereszttel van megjelölve. A harmadik ütés után a főszertartásmester csengővel ad jelt a kapu túlsó felén álló munkásoknak a Szentkapu kibontására.

Ezt a kibontást ma elmés technikai szerkezettel szinte pillanatok alatt oldják meg. Ebben a pillanatban megkondul a Szent Péter bazilika legnagyobb harangja, majd a többi is és hangjukat egymásután átveszik az Örökváros összes harangjai. Az egész hatalmas város zeng-bong az érczenétől s közben a Bazilikában várakozó tömeg is egetverő evivázásban tör ki.

Ezalatt megtörténik a Szentkapu küszöbének lemosása. És ekkor a pápa jobb kezében az apostoli kereszttel, a balban égő gyertyával letérdel a küszöbön s aztán elsőnek lép be a megnyitott kapun. A zarándokok is ájtatos hívők ezrei vannak jelen ezen a szent szertartáson. De ma az egész keresztényvilág milliói roppant távolságokban is tanui lehetnek a rádió közvetítésének segítségével. Ugyancsak rádió útján gyújtotta ki XI. Pius pápa a Megváltó keresztthalálának 1900-ik évfordulója alkalmával a Monte Senarion felállított óriási villanykeresztet, amelyet 15.000 gyertyafényű, kétezer darab elektromos égő világított meg.

Egyik legimpozánsabb és legáhitatosabb szertartása a Szent Évnek a pápa ünnepi szentmiséje a Szent Péter bazilikában húsvét vasárnapján. 1933-ban a Szent Év alkalmával újítták fel először teljes pompájában a régi úrnapi körmenetet a Szent Péter-téren. Az esti órákban, a csodálatosan kivilágított téren vonult végig ez a felejthetetlen szépségű processzió. Százezrek vettek rajta részt. A pápa kezében a monstranciával művészi térdeplőn foglalt helyet s úgy hordozták körül a hullámozó néptenger feje fölött. Azután az ezüst harsonák hangja mellett vonult a Bazilika előtt felállított díszes oltárhoz és itt háromszor áldást adott az Oltáriszentséggel a térdenálló tömegre.

A Szent Év végét a Szentkapuk bezárása jelzi. A Szentkapu megnyitásának és bezárásának szertartása VI. Sándor pápa óta van összefüggésben a Szent Évvel. Eredetileg csak a vatikáni Szent Péter bazilikának volt Szentkapuja. Valóságos Szentkapuja ma is csak a négy patriárkális bazilikának van s ezenkívül még egy római bazilika részesült két ízben is abban a kitüntetésben, hogy külön Szentkapuja lehetett. Ez a *Santa Maria in Trastevere* bazilika. Az 1625-ik évben a Tiberis áradása miatt VIII. Orbán pápa a távoleső *San Paolo fuori le mura* helyett ezt a bazilikát jelölte ki jubiláris templomul. Ugyanez ismétlődött meg XII. Leo uralkodása alatt, amikor a Szent Pál bazilikát tűzvész pusztította el.

A Szent Péter bazilika Szentkapuja, amely az előcsarnok jobb oldalán az utolsó, mai alakját szintén VIII. Orbán pápának köszöni. VIII. Orbán megváltoztatta az V. Pál pápa alatt befejezett előcsarnok formáját. Hat kapu helyett csak ötöt hagyott s 1610-ben az új Szentkapuba befalaztatta a régi Szentkapu tégláit. Azóta változatlanul ugyanezt a formát mutatja a Szent Péter bazilika Szentkapuja. De VIII. Orbán óta mindig új téglák kerülnek a kapuba, mert a réginek

tégláit, amelyeken a pápa címere s a jubileumi év feliratai ékeskednek, szétosztják a megjelent előkelőségek között.

A boldoggá és szentté avatások is a jubileumi évek idején szoktak megtörténni. Ennek az ősi szokásnak az a magyarázata, hogy ezekkel a boldoggá és szentté avatásokkal is ki akarják fejezni ennek az időszaknak fontosságát. Ezenkívül alkalmat kívánnak adni a világ minden részéből összesereglett hívőknek, hogy részt vehessenek ezen a fenséges szertartáson. A boldoggáavatás igen körülményes és bonyolult eljárás alapján történik. Az eljáráshoz csodákat kell kimutatni. Szentté csak azt avathatják, akit már előzőleg boldoggá avattak. Az 1933-as jubiláris Szent Év folyamán avatta Szentté XI. Pius pápa boldog Sonbirou Benadettet, a lourdesi pásztorlánykát és boldog Fournet Andrást, a Szent Keresztről nevezett női kongregáció alapítóját.

A Szent Év alkalmából emlékérmét, emlékpénzt és jubileumi bélyegeket is szoktak kibocsátani. Az emlékérmék és különpénz veretése régi szokás. A szentévi bélyegek csak újabb időben járulnak ezekhez. Sőt a legutóbbi rendes Szent Év alkalmával 1925-ben az olasz állam is rendkívüli bélyegsorozatot bocsátott ki.

Az olasz állam ezidőszerint általában nagy megértést tanúsít a Szent Évek iránt. Teljes mértékben felfogja, mit jelent egész Olaszország vonzó varázsának propagálása érdekében és általános nemzetgazdasági szempontból a Rómát felkereső százezernyi zarándoksereg. Éppen azért a legnagyobb kedvezményekkel könnyíti meg a Szent Év zarándokai számára az utazást az egész félszigeten. Szigorúan őrökdi a szállodák és vendéglők mérsékelt árainak megtartása fölött. S a zarándokok rendszeren élnek is az alkalommal. Róma után többnyire felkeresik a nevezetesebb kegyhelyeket, Paduát, Sienát, de különösen Assisibe, a Poverello sírjához tömeges az ájtatos zarándoklás.

Részlet a vatikáni könyvtárból

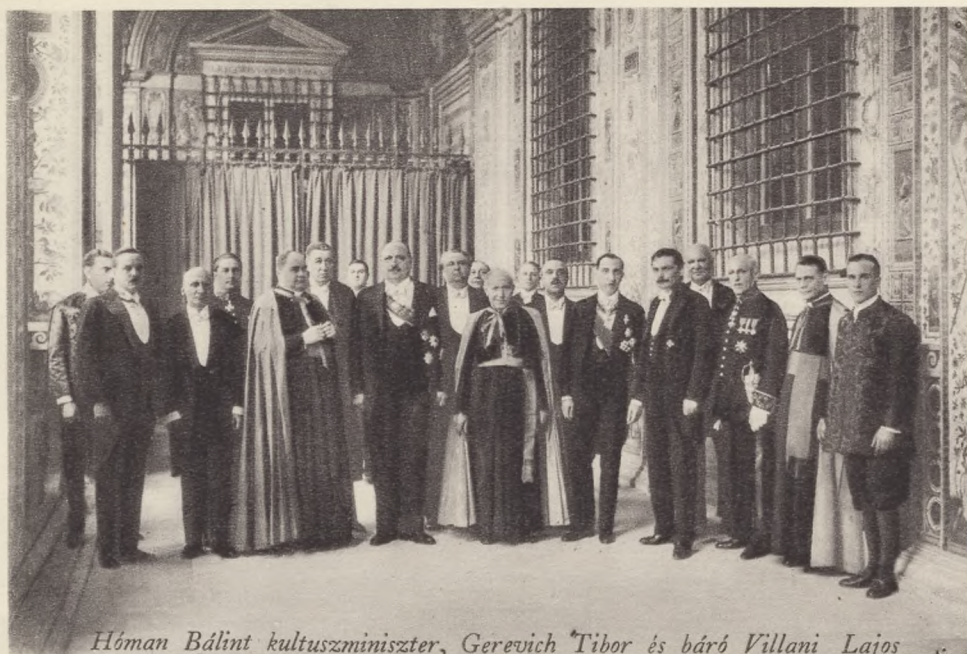
Hogy a legutóbbi Szent Évnek, a Megváltás 1900 éves fordulójának emléket külön is megörökítse, XI. Pius pápa igen szép művészi emlékjelvényt is készíttetett. Zománcos latin kereszt ez, amelynek szárait a jubileumi év körirata fogja össze. Fölötte a pápaság címere ékeskedik; a tiara a keresztbe tett kulcsokkal s az egész vörösszegélyes fekete szalagon függ. Ezt az emlékjelvényt azok kapták, akik különös buzgalmat fejtettek ki a Szent Év sikere érdekében.

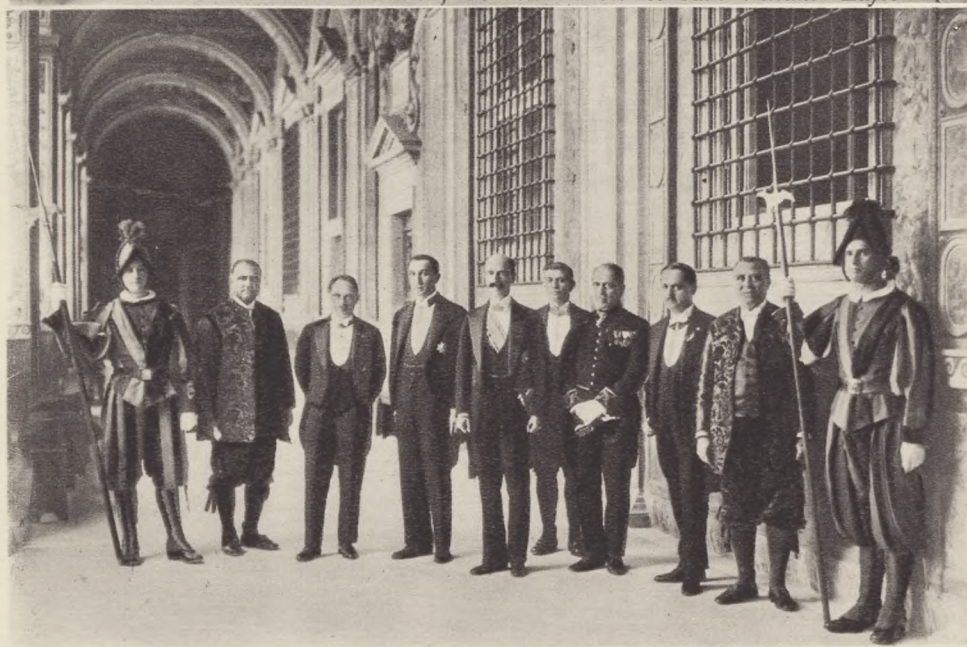
Kánya Kálmán magyar külügyminiszter pápai kihallgatáson

ZARÁNDOKLATOK ÉS FOGADÁSOK.

Rómába minden hívőt a honvágynak egy bizonyos neme visz. A zarándoklatok nemcsak szórakoztató, nagyszerű látványosságokban gazdag utazások, sőt elsősorban nem azok, hanem lelki gyakorlatok, a világ-egyetem katolicizmusának megindító, kegyeletes hódolata az apostol fejedelmek sírjánál és Krisztus földi helytartója előtt. Ezenkívül Róma valóságos kövekbe írt véres könyve a kereszténység történetének. Mindenfelé vértanuk sírján jár itt a hívő, akit lépten-nyomon magábaszállásra figyelmeztetnek a kereszténység megpróbáltatásainak és győzelmeinek legnagyobb emlékei. De Róma számára is nagyjelentőségűek ezek a zarándoklatok. Sokszor egészen hatalmas manifesztációk, amelyek a pápák római szuverenitásának fényét, káprázatos népünnepségeinek emlékét idézik föl. Még IX. Pius idejében is hangos volt Róma ezektől az ünnepségektől. A pápa egy-egy *motuproprio*ja szinte tomboló lelkesedésre ragadtatta Róma népét. Egy trasteverei borkereskedőről beszélnek a római annalesek. Ez a római polgár elragadó erejű népszónok volt s gyakran rendezett fényes és zajos felvonulásokat. A lelkesítő szavaira

Hóman Bálint kultuszminiszter, Gerevich Tibor és báró Villani Lajos

Gróf Bethlen István volt miniszterelnök Raffael loggiájában a pápai kihallgatás előtt

Giovanni del Rondo : Kildabon. xcentale a mellestini legittimati
(Kildabon mellestini)

Giovanni del Biondo: Különböző szentek a vadászati képzeletből
(A vadászati képzelet)

Részlet a Sala degli Arazziból (a gobelinek terméből)

összesereglett tömeg lobogó fáklyákkal és zászlókkal vonult fel a Quirinal ablakai alá és addig nem nyugodott, míg a pápa meg nem jelent az erkélyen és áldását nem adta a népre. Azután énekelve járták be az egész várost. Ha a pápa kikocsizott, mindenfelé kivilágítottak s útját és kocsiját virágokkal szórták tele.

A zarándoklások természetesen egészen mások. Itt szigorú fegyelem van, a szertartások előírását pontosan betartják. A lelkesedés nem nyilatkozhat meg a régi csapongó zabolátlansággal. De a lelkesedés és a hódoló szeretet változatlan bensőséggel lobog ma is a szívekben.

A zarándoklatok különösen XIII. Leó pápa uralkodása alatt kezdtek nagyobb méreteket ölteni s azóta folyton gyarapodnak. Különösen sok a zarándok a jubileumi években. A legutóbbi Szent Évek a világ minden részéről megszámlálhatatlan tömegeket vonzottak Rómába. Az is megtörténik, hogy hitetlenek és másvallásúak is csatlakoznak a zarándoklatokhoz és napirenden van, hogy a zarándoklat szent gyakorlatainak hatása alatt megigazulva, mint buzgó hívők térnek vissza. Vagy ha ez nem is történik meg mindig, az tény, hogy alig van valaki, akin mély megilletődés ne venne erőt ezeknek a zarándoklatoknak hatása alatt. Nem alaptalan az a mondás, hogy a pápaságnak a legjobb nyilvánosságot éppen a hitetlen vagy másvallású utazók csinálják.

Parzhausi Konrád kapucinus szenttéavatási szertartása

(Felici felvétele)

A zarándokcsoportok rendszeresen a Szent Péter-téren vagy a Colosseumban gyülekeznek s lelkészeik innen vezetik őket a Vatikánba. A pápa a Vatikán óriási méretű termeiben fogadja őket. Népes zarándoklatokat alkalmas idő esetén olykor a Damazus-udvarban is. A zarándokok hosszú sorban térdelve fogadják a Szentatyát, aki végigmegy soraik előtt és mindegyiküknek csókra nyújtja halászgyűrűjét. Nem egy zarándokot megszólításával tüntet ki. Kitűnő az ismerete és emlékezőtehetsége. Aki már egyszer járt nála, azt az ezernyi és ezernyi zarándok közt is megismeri s rendszerint meg is szólítja és néhány szeretetreméltó szót intéz hozzá. Mikor a pápa aranymiséje alkalmával a Szentatya nagy magyar zarándoklatot fogadott, Serédi Jusztinián hercegprímás és Luttor prelátus szentszéki tanácsos is végigkísérték a térdeplő zarándokok soraik közt.

Mikor a kihallgatásnak vége van, a pápa visszamegy trónszékére s itt ülve allokuciót intéz a zarándokokhoz, akik azt állva hallgatják. Caccia Dominioni gróf főkamrás és a szolgálattevő prelátusok állnak ilyenkor mellette. A pápa allokuciói mindig igen tartalmasak, egy-egy mély gondolat körül mozognak és formailag is igen tökéletesek, ami nem csekélység, ha meggondoljuk, hogy vannak napok, amikor rövid időközökben két-három ilyen allokuciót is kell mondani s közben három-négy nyelven is beszélgetni a legkülönbözőbb nemzetiségű zarándokokkal.

Tizián: III. Pál pápa nipotájával

(Vatikáni képtár)

A Szentatya kitűnően beszél németül és franciául. Állítólag ő maga mondta, hogy mikor mint nuncius Lengyelországba ment, nem tudott lengyelül. »De tudtunk valamit oroszul, — mondotta XI. Pius pápa — a titkárunk pedig csehül, így aztán a mi kis oroszunkkal és a titkárunk cseh tudásával elboldogultunk lengyelül is.« Lengyelországi tartózkodásunk

dása alatt aztán megtanulta a pápa az ország nyelvét s egy előkelő lengyel személyiség kijelentései szerint egészen jól beszél lengyelül.

Rómát évente zarándokok tízezrei keresik fel. A Vatikánnak csodálatos vonzóereje van világszerte. A Szent Péter bazilika nem tárja fel egyszerre minden varázsát. A látogató mindig új meg új szépséget fedez

fel benne. Aki egyszer itt járt, az szüntelenül visszavágyik. Siet is mindenki a *Fontana di Trevi*-hez, Róma egyik legimpozánsabb szökőkútjához, hogy visszafelé a fején keresztül egy soldót dobjon a vizébe. Mert a babona azt tartja, hogy aki soldóját így a vízbe dobja, az bizonyosan viszontlátja Rómát.

A Vatikán új illusztrált ötnyelvű magazinja, a bámulatos bőkezűséggel kiállított *Illustrazione Vaticana* különben állandó beszámolót közöl a zarándoklatokról, bőséges és érdekes felvételekkel s így lassanként állandó kapcsolatot létesít az áhított Róma s az egész földkerekségén szétszórt rajongói közt és bizonyára fokozni fogja a közvetlen összeköttetés ütemét a világ katolikusai és a Szent Péter bazilika között.

Javították Michelangelo mesterművét, a Szent Péter-bazilika kupoláját

Az Angyalok hídja az Angyalvárral

A PÁPA ÉS A VILÁGEGYHÁZ KORMÁNYZATA.

A pápa nemcsak Vatikánváros uralkodója, hanem látható feje és kormányzója egy hatalmas kiterjedésű világegyháznak, egy mérhetetlen lelki közösségnek, amelynek földrajzi és politikai határai sehol sincsenek, amely egyformán benne van az összes nemzetekben és az összes nemzetek fölött északon éppen úgy, mint délen, keletről nyugatig a földkerekség minden táján.

A legutóbbi Szent Év alkalmával, mely egyúttal a megváltás 1900-as évfordulójának jubiláris ünnepe is volt, hivatalos statisztika készült a katolicizmusnak és a kereszténységnek az egész világon való elterjedéséről.

Ennek a statisztikának önmagukban is igen érdekesek a számadatai. E mellett még megállapítják az Egyház pontos helyzetét a világban, aláhúzzák a pápaság szerepét és körvonalazzák az Egyház központi igazgatását. Ez az igazgatás már a számadatok alapján is az egész földkerekségére kiterjed:

Íme a statisztika főadatai:

Európában ma 201,855.900 katolikus él, tehát az egész lakosság-nak 43%-a, 234,529.557 nem katolikus keresztény (görögkeleti, protestáns és anglikán stb.), 31,340.916 nem keresztény.

Észak-Amerikában 52,513.320 a katolikusok száma (33%) 85,540.818 a nem katolikus keresztény és 21,000.130 a nem keresztény.

Dél-Amerika a legkatolikusabb kontinens. Itt a katolikusok 73,050.585 lelket számlálnak (97%), a nem katolikus keresztények 541.984 lelket és a nem keresztények 1,552.602-t.

Afrikában viszont csak 5,387.678 katolikus él, 9,103.725 nem katolikus keresztény és 21,000.130 nem keresztény.

Ázsia 17,038.874 katolikust számlál, 9,540.545 nem katolikus keresztényt. Itt a legtöbb a nem keresztény, 970,354.614, összesen 97%.

Ausztráliában mindössze 1,987.308 a katolikusok száma, nem katolikus keresztény van 5,998.200, de még kevesebb a nem keresztény, mindössze 1,035.665.

Százalékos arányszám szerint a világon élő emberek 19%-a katolikus, vagyis a katolikusok legtöbben élnek a világon. Közvetlen utánuk a konfuce vallásúak következnek 16.4%-kal, majd a mohamedánok, akiknek arányszáma 13%, a protestánsok nem érik el a 10%-ot, a görögkeletiek száma 7% körül mozog, a zsidók alatta maradnak az 1%-nak.

A pápa tehát a világon élő egész emberiség 19%-ának lelki kormányzója s lelki hatalma kiterjed az egész földkerekségre, amelyen a katolikusok szétszórva élnek. A Vatikánban tehát a szó szoros értelmében világegyház trónja áll.

A nagy bronz Pigna a Belvedere udvarán (Cortile della Pigna) (Felici felvétele)

*Vatikánváros kapuja a Szent Péter-tér egyik mellékutcájából
(Felici felvétele)*

A RÓMAI KÚRIA.

A pápa hatalma kettős: egyrészt lelki hatalom, amelyet az egész világ katolikusai fölött gyakorol és világi hatalom, amely mint a Vatikánváros uralkodóját illeti meg.

Ehhez képest a római kormányzat a legkülönbözőbb igazgatási ágakra oszlik. Mindaz, ami a pápa politikai hatalmával, uralkodási jogai-
val s ehhez képest külügyi képviseltetésével áll összefüggésben, végső
fokon a pápai államtitkársághoz tartozik. Viszont az Egyház általános
kormányzata a szent kongregációk és bizottságok között oszlik meg.
Ezeket hívják együttesen Római Kúriának. De a Római Kúria intéz-
kedéseinek tekintélyt általában a pápa ad és ő maga a legszigorúbb ellen-
őrzést gyakorolja az egész egyházi adminisztráció fölött.

Pacelli bíboros-államtitkár íróasztalánál

AZ ÁLLAMTITKÁR-BIBORNOK.

A pápának az adminisztrációban egy papállamminiszter, az államtitkár-bíbornok a segítője, aki tulajdonképpen a régi *cardinale nipote*-t helyettesíti, vagyis azt a bíbornokot, aki mint unokaöccs rokoni kötelékénél fogva a pápa egész bizalmát élvezte.

A *nipote* szó különben rossz értelemben vált szállóigévé és fogalomná. Nepotizmus alatt a tehetségtelen rokonoknak a főhivatalokba s a kellemes pozíciókba való elhelyezését értik. Régente ez volt a mai protekció.

Rómában sohasem szépítették a dolgokat. Tagadhatatlan, hogy a nipoték részéről hibák is történtek. Voltak azonban igen kiváló *cardinale nipoték* is, akikről az úgynevezett »objektív« történelmi szemlélet szeret megfélekezni. A bíbornok-államtitkárok az egész XIX. század folyamán igen nagy szerepet játszottak, hogy csak Merry del Val-t, Rampollát és Gasparrit, a lateráni egyezmény megkötőjét említsük. Közismert tény, milyen kivételes helyzetet foglal el úgy szellemi kiválósága, mint magas erkölcsisége révén a jelenlegi államtitkár, Pacelli bíboros. Pacelli

Svájci gárdisták az Arazzik termében

(Illustrazione Vaticana)

bíboros rendkívül elegáns megjelenésű, lebilincselő egyéniségű, bámulatos tudású és igen éles elméjű főpap. 1876-ban született s mielőtt ezt a magas bizalmi állást megkapta volna, Berlinben volt pápai nuncius, fáradhatatlan munkáját már eddig egész sor concordatum és modus-vivendi megkötése koronázta. Csak legutóbb sikerült évek hosszú sorának tárgyalásai után megkötni a concordatumot Csehszlovákiával és Jugoszláviával.

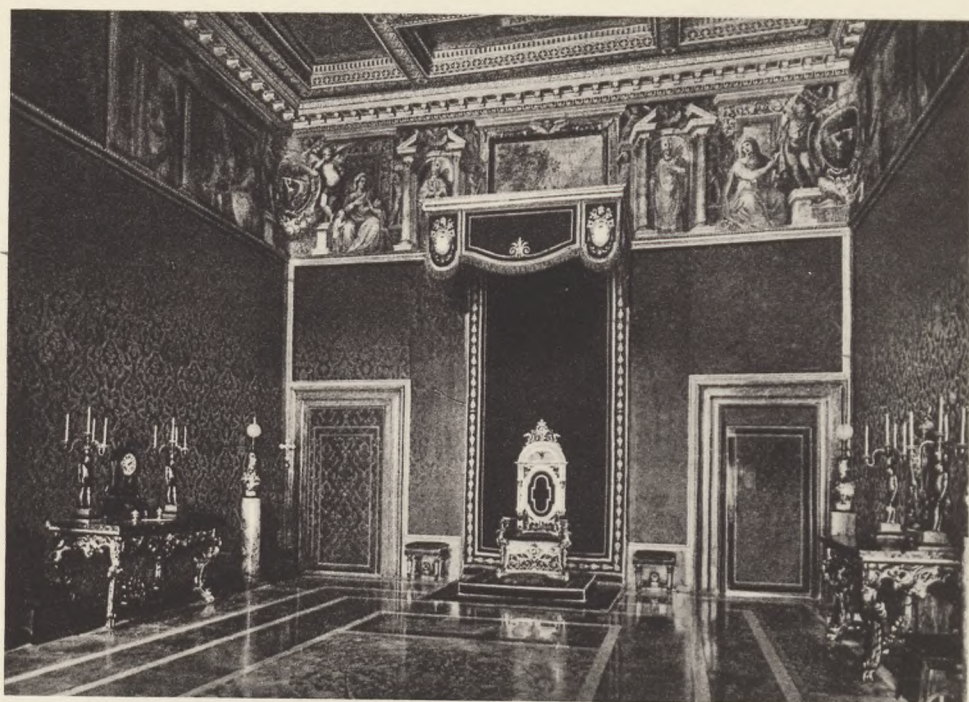
Sanzio Raffaele: Kristus zínáhlodáca. Vatikáni keptár.

Sancto Raffaello: Krisztus színeváltózása. Vatikáni képtár

Michelangelo: Az Örökkévaló feje a Nap és Hold teremtésében. A Capella Sistina freskója

A bíboros-államtitkárhoz beosztva egész nagy hivatal működik, mégpedig a legbámulatosabban megszervezett pontossággal. Maga az intézmény különben évszázadokon át fejlődött és érte el mai tökéletességét. Alapítása IV. Piusig, tehát a XVI. századba nyúlik vissza. Magának az államtitkárnak úgyszintén a külügyek osztályfőnökének külön titkára van. Ezt a tisztelet jelenleg Mgr. Pizzardo tölti be kitűnően s melléje még egy segédtitkár, jelenleg Mgr. Tardini van beosztva. Pizzardo

A Sala del Trono

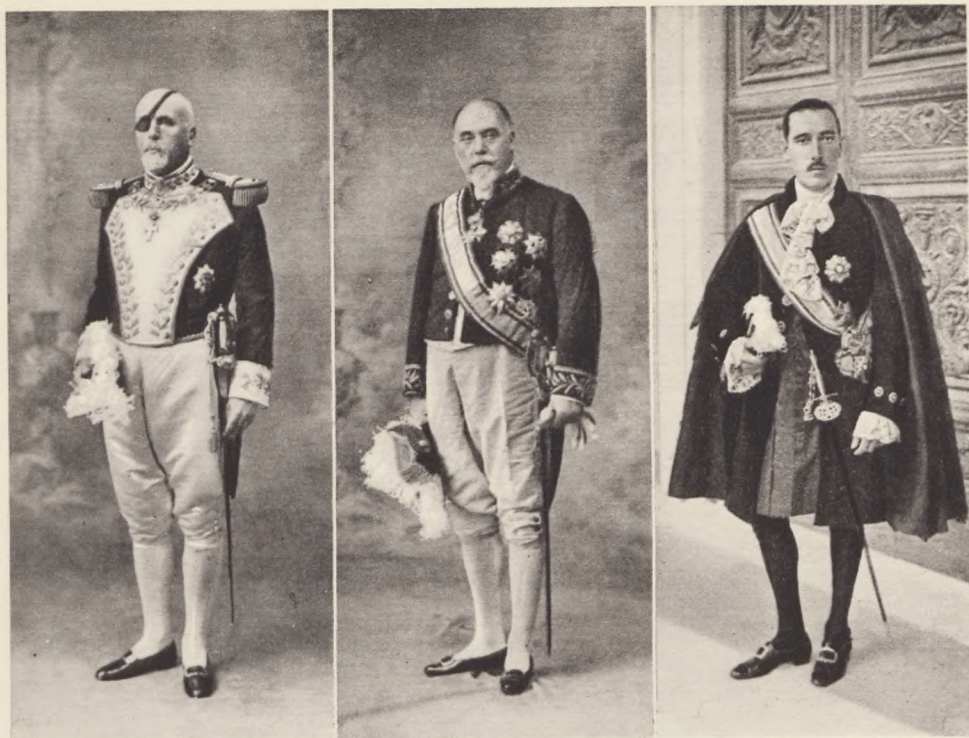
(Felici felvétele)

niceai érsek, szintén rendkívül élénk szellem. Abszolút ismerője az európai nemzetközi politikának és a diplomácia kulisszáinak. Az ő műve különben az Actio Catholica hatalmas újjászervezése. A belügyek osztályfőnöke Monsignore Ottaviani. Külön titkára van az apostoli brévéknek: Mgr. Spada.

Külön működik az Apostoli Kancellária, amelynek híres palotája a közismert Cancelleria, egyike a renaissance Róma legszebb palazzóinak. A Cancelleria eredete igen régi, még I. Sergius pápáig nyúlik vissza a VII. századba. Innen küldik ki az összes pápai bullákat, brévét, leveleket, amelyek az egész világon el vannak terjedve. Itt öntik formába az apostoli intézkedéseket s innen juttatják el az érdekeltekhez. A pápai bullákat kézzel írják pergamentre, a brévét pedig nehéz velínpapírra. A Vatikán kalligráfusai a legkitűnőbbek az egész világon, még a régi középkori kézíróknak és miniátoroknak utódai.

Az apostoli Dataria igen bonyolult hivatal, amelyben a bizalmas természetű ügyeket intézik és továbbítják. Idetartozik például a különleges diszpenzációk, a javadalmi ügyek s más személyes természetű kérések elintézése.

Az apostoli kamara a Szentszék világi javait és jogait igazgatja. Elnöke a camerlengo bíboros.

*Ruspoli herceg, a Szent
Hospicium nagymestere*

*Massimo herceg, a pápai
posta főigazgatója*

*Colonna herceg,
pápai trónálló*

A PÁPAI MINISZTERIUMOK.

A szent kongregációk ezek, amelyek, élükön egy bíbornok-prefektussal, a pápa megbízása alapján a különböző igazgatási ágakat intézik. A szent kongregációk tagjai tulajdonképpen a bíborosok, akik mellé segítségül különböző funkcionáriusok, asszeszorok, biztosok, tanácsosok és más magasabb és alacsonyabb rangú tisztviselők vannak beosztva.

XI. Pius pápa itt is reformot hajtott végre, »Sapienti Consilio« kezdetű bullájával átszervezte az V. Sixtus óta fennálló kongregációkat. Egyeseket megszüntetett, másokat összesűrített és újakat alkotott, az idő követelményeinek megfelelően. Jelenleg a következő főbb kongregációk működnek.

A Szent Officium kongregációja, amelyet még III. Pál pápa alapított a hit és erkölcs tanainak épségbentartására és védelmére. Ez a kongregáció kezeli az Indexet 1917 óta, amikor azt egy pápai motu proprio hatáskörébe utalta.

A consistorialis kongregáció, amelyet V. Sixtus alkotott, a püspökök

Modern házak a Vatikán régi bástyaövében

(Document felvétele)

XI. Ince pápa (1676—1689) a szíami király három mandarinjának hódolatát fogadja
(Böcklin metszete)

választásával, az egyházmegyék ellenőrzésével és új egyházmegyék alkotásával foglalkozik.

A szentségek kiszolgáltatásának kongregációja A hét szentséggel kapcsolatos minden törvényes rendelkezés tőle származik. Közvetlen alá van rendelve egy külön bizottság, amely a házassági felmentéseket tárgyalja. Ennek a bizottságnak külön biztosai vannak, a házassági kötelék felbontásának és fenntartásának képviselőit. Ezt a kongregációt X. Pius alapította.

A zsinati szent kongregáció, amelyet 1564-ben »*Alias Nos*« kezdetű bullájával IV. Pius pápa hívott életre azért, hogy a zsinatok határozatait ellenőrizze. Hozzá tartozik mindaz, ami a papság és a hívek erkölcsi fegyelmével áll összefüggésben.

A szerzetesek szent kongregációja a szerzetesek és apácák minden ügyében a legfelsőbb jurisdictiót gyakorolja. Ezt a kongregációt X. Pius alkotta meg.

A hitterjesztés szent kongregációját XV. Gergely alapította 1622-ben, hozzá tartozik a latin szertartású missziós országok minden ügye.

A ritusok kongregációja még V. Sixtus alapítása. És öröklik a ritu-

sok szigorú betartása fölött. Foglalkozik a kanonizációkkal és boldoggá avatásokkal és hozzátartozik a szent ereklyék ügye.

A szertartások kongregációja 1588 óta szabályozza a pápai szertartásokat és felügyel a rangsorokra. A követek fogadását is ez a kongregáció intézi. Legutóbb a máltai lovagrend és a Szent Sír lovagrend közt felmerült ellentétet is ez oldotta meg.

A papnevelők és egyetemek kongregációja a tanulmányi kérdésekkel foglalkozik.

A Szent Péter-bazilika gondozásával megbízott kongregáció VII. Kelemen pápa óta gondoskodik a Bazilika állandó karbantartásáról. Ennek a kongregációnak rendkívül értékes, még jórésztben fel nem kutattott levéltára van. Igen érdekes múzeumában, amelynek igazgatója Nogara őrnagy, a Szent Péter-bazilikával kapcsolatos emlékeket őrzik.

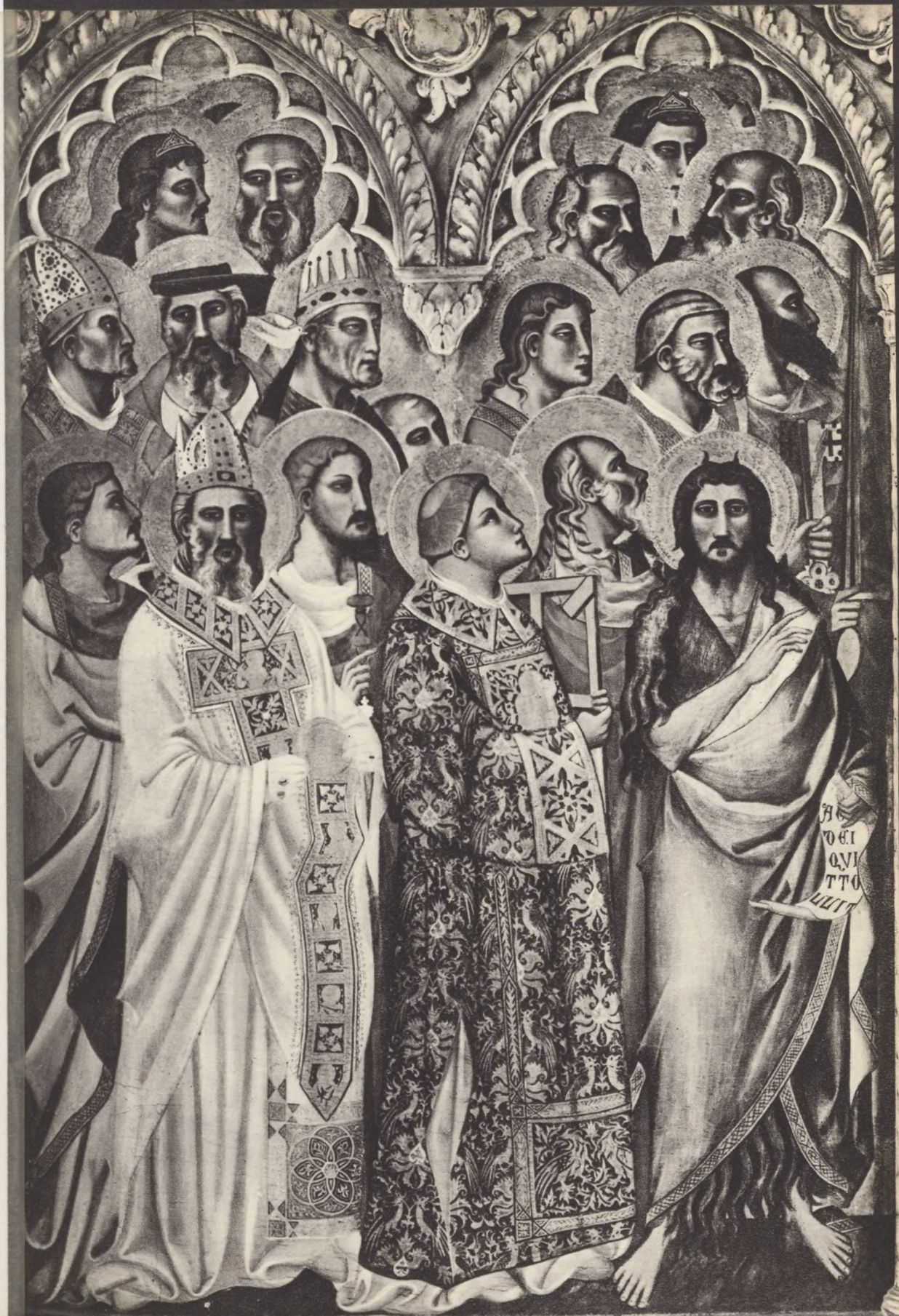
A kongregációkon kívül még tizenöt független bizottság foglalkozik különböző egyházigazgatási kérdésekkel. Egészen különálló a Vatikánváros egyházi igazgatása. Ennek élén egy fővikárius püspök áll, a Szent Anna plébánia lelkésze s a Szent Péter-bazilika főpapja, aki jelenleg Pacelli bíbornok.

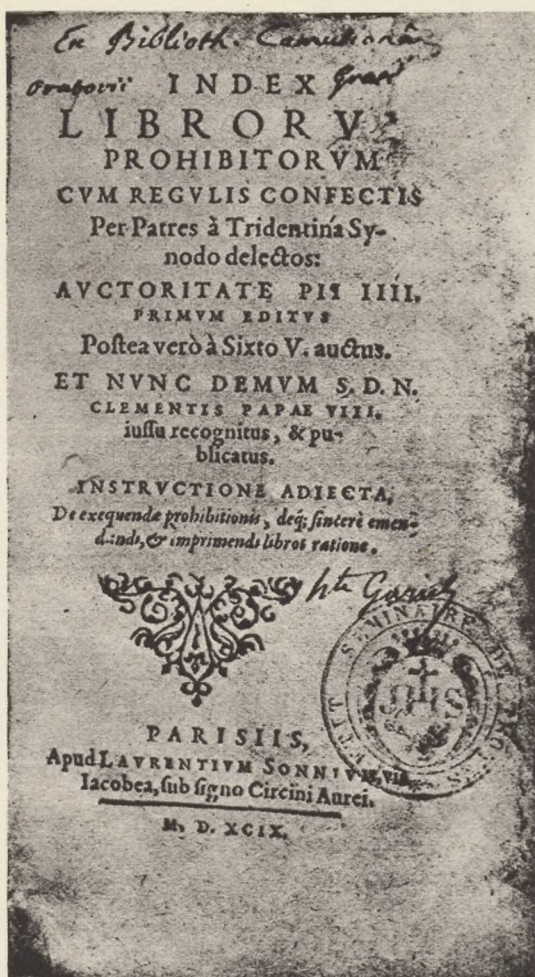

Vanutelli bíbornok

Giovanni del Biondo: Szentek serege. Vatikáni képtár (Anderson felv.)

Giovanni del Biondo: Szentesi szegő. Vatikáni képtár (Andersson felv.)

*A tiltott könyvek egyik első jegyzéke, nyomták
 Párizsban 1599-ben*

AZ INDEX

Az Indexről nagyon sok szó esik világi körökben is. Lépten-nyomon híre kel, hogy Rómában ezt vagy azt a könyvet helyezték Indexre. Legutóbb például igen nagy meglepetést keltett, hogy Gabrielle D'Annunziónek Libro segretója úgyszólván nyomban a megjelenése után Indexre került. Az Indexet jelenleg a Szent Officium kongregációjának hatáskörébe utalta a pápa. De valamikor az Indexnek külön kongregációja volt, amely 1917-ben szűnt meg.

Az Index igen régi intézménye az Egyháznak. Még 494-ben állította először össze I. Szent Gelasius pápa a tiltott könyvek jegyzékét. Később a trienti zsinat vetette meg az Index törvényes szabályzatainak alapját. IV. Pius az egész katolikus világra kötelezővé tette az Indexet, V. Pius

kreálta az Index kongregációját. Legutóbb XIII. Leó pápa módosította szabályait.

A szabadgondolat és a szabad sajtó jegyében sokat támadták az Index intézményét, amely mellett az Egyház évszázadok hosszú során át kitartott. Az Egyház arra az álláspontra helyezkedik, hogy ha szabad is a gondolat, vannak olyan eszmék és tanok, amelyek felforgatók és károsak a rendre, ezeknek terjesztését tehát az emberiség érdekében meg kell akadályozni. Nemcsak az Egyház, a mindenkor kormányok is megtették ezt, azzal a különbséggel, hogy a kormányok mindig sokkal szigorúbbak, mint az Egyház és hozzá még elfogultak és egyoldalúak is. A katolikus Index a legelőrelátóbb és legmegfontoltabb az egész világon.

Ha egy könyvet Indexre tesznek, az nem jelent annyit, hogy ez eretnek tanokat tartalmaz. Az Indexre tételt gyakran az aktuális körülmények indokolják, amelyek idővel megszűnhetnek, hogy egy könyvet, amely éveken át szerepelt levettek onnan. Az egyházmegyéknek külső nem egyeznek meg mindig az általános a saját Indexébe felvehet olyan könyvet is, cium kongregációja nem vett fel a tiltott könyvek közé, ha úgy találja, hogy a helyi viszonyok közt annak terjesztése káros. Az Index-bizottság tagjai valamikor a dominikánusok közül kerültek ki, ma különböző rendekhez tartoznak. Mielőtt egy könyv Indexre kerülne, szigorú és alapos vizsgálatok egész során megy keresztül. Először konzultorok vizsgálják meg a könyveket s adnak róluk véleményt, csak azután kerül a kérdés a kongregáció bíbornok tagjai elé, akik teljes ülésben hozzák meg döntésüket s ezt a döntést a Szent Atya elé terjesztik. Az Egyházat az Indexre tételnél kizárólag a katolikus tan tiszta megőrzése s az erkölcs védelme vezérli.

A végzést rendszeren egy szóval mondják ki: *Damnatur* vagy *dimittatur*, esetleg *ad despicendum* és *donec corrigatur*. E szerint tehát az is lehet a határozat, hogy amit a kongregáció hibásnak tart, kijavíttassék. A végzést, amelyet három egymásután következő ülésen hoznak meg, a kongregáció bíboros elnöke írja alá és a Szent Officium pecsétjével látja el. Az Indexre tétel körül lefolytatott tárgyalásokon a szerző személyesen nem vehet részt, művében elfoglalt álláspontját, sőt hivatalosan nem is hozhat tudomásra, hogy műve ellen eljárás folyik. Ez természetes is. Az Egyház nem szállhat perbe a hitetlenekkel, akiknek műveit károsaknak tartja és így megidézésük céltalan volna. A katolikus írók pedig amúgy is ellenkezés nélkül alávetik magukat az Index határozatainak, akármi-lyen gúnyos megjegyzésekkel szokták is kísé-
síteni ezt a magatartásukat.

s így megtörtént már az Indexen, később lön Indexük van, amell Index-szel. A püspök amelyet a Szent Offi-

Svájci gárdista teljes díszben

*P. Huser András bethlehemi misszionárius ötezer kilométert tett meg szekerével Kínában
(Foto Fides)*

A PÁPA ÉS A MISSZIÓK.

A kongregációk közül egyik legfontosabb a Congregatio de Propaganda Fide, amelyhez az összes latinszertartású missziók tartoznak. A missziók a világegyháznak legmesszebbre nyúló szálai, amelyek átölelik úgyszólván az egész világot és a föld legtávolabb eső, legrejtettebb, sokszor egészen elvadult zugába is elviszik Krisztus igéit és önfeláldozó, hisz sokszor vértanu bátorságú úttörői a kereszténység szelíd erkölcseinek.

A missziós akció az Egyház legősibb tevékenysége. Az első misszionáriusok maguk az apostolok voltak. Ők vitték el a kereszténység tanait a kis és homályos Palesztinából az akkori civilizált világ középpontjába, Rómába, ők terjesztették az igaz hit tanait a görög városokban és Kis-Ázsia hellén műveltségű vidékein. A kereszténység gyors elterjedését az első és különösen a második században csak a szüntelen missziózás lankadatlan buzgalmának köszönheti.

A hitterjesztésnek vértanukban és vakmerő vállalkozásokban gaz-

P. Charles Buya, az első bennszülött kongói pap (Foto Fides)

században eljutottak Észak-Amerikába s innen szivárogtak le elferdülve az asztékok hatalmas birodalmába, ahol a fehér Megváltónak misztikus kultusza élt a nép között. XIII. Gergely és V. Sixtus pápa már törvényesen kezdi szabályozni a missziókat, amelyek századok óta lankadatlan buzgalommal folynak és ma nem kevésbé elszánt és csodálatos kalandokban gazdag vállalkozások, mint az apostoloskodás ősi idejében voltak. A missziók történetének feldolgozásában úttörő munkát végzett Georges Goyau francia akadémikus, aki alapvető könyvében összefoglalta a missziók általános történetét (*Histoire générale des Missions*).

A hitterjesztő Kongregáció feje jelenleg Ő eminenciája Fumasoni Biondi bíbornok, aki megelőzőleg Indiában, az Egyesült Államokban és

dag története van, amely számos részletében felderítésre vár még. A középkorban a keresztes hadjáratokkal párhuzamosan lankadatlan missziós működés is folyt, de ennek eseményei a Szent Sírért folytatott hadakozások hangos története mellett elhomályosultak.

Hány misszionárius halt hitéért hősi halált Ázsia és Afrika mohamedán vidékein. A nagy utazók nyomában a hithirdetők már a középkorban merészkedtek Indiába, Mongoliába és Kínába is. Ma már valószínű, hogy vakmerő misszionáriusok révén a keresztény vallás tanai még a XI.

*Misszionáriusok élelmet osztanak a kínai éhínség idején
(Foto Fides)*

Japánban volt apostoli delegátus, azután mint titkár lépett be a Kongregációba. Ma hatásköre olyan területre terjed ki, amelyen a nap soha nem nyugszik le.

Európában is vannak missziók, mégpedig protestáns országokban. Ezek azonban lassanként teljesen eltűnőben vannak, hogy rendes egyházi szervezeteknek adjanak helyet. A Balkánon azonban, különösen ott, ahol mohamedán vallásúak élnek, állandóan működnek misszionáriusok. Azonkívül Oroszországban is, akármi-lyen nehézségekkel és veszedelmekkel jár is ez ma.

Az exotikus országokat, a muzulmán keletet, Indiát, Kínát, Japánt, a Filippi-szigeteket, India és Polynézia szigetvilágát, egész Afrikát, Amerikát, a legvadabb északi vidékek-

től le egészen a latin Amerika roppant térségéig, egyre tömegesebben járják a katolikus misszionáriusok.

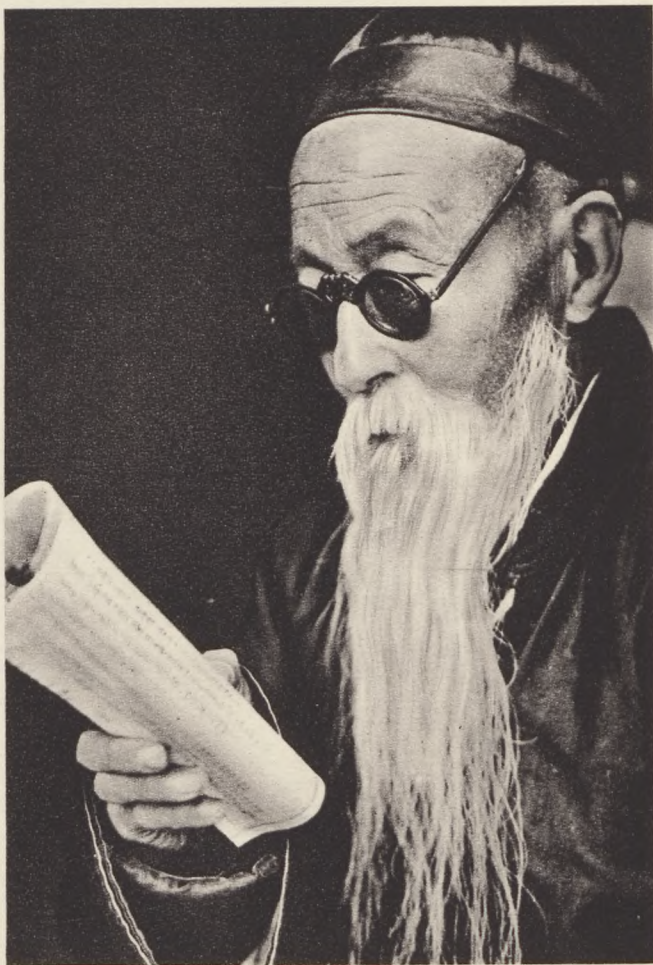
A most uralkodó XI. Pius pápa teljesen át van hatva a missziós ügy rendkívüli jelentőségétől. Már mint bíboros, a legnagyobb gonddal gyűjtette a Vatikánban a missziós ügyek gazdag okmánytárát. Mint pápa, »Rerum Ecclesiae« kezdetű bullájában olyan nagyfontosságú intézkedéseket tett a missziókkal kapcsolatban, hogy méltán hívják a Missziók Pápájának.

Az ő kezdeményezésére és állandó személyes közreműködésével nyílt meg ezelőtt két évvel a Vatikáni Kertekben a páratlan érdekessé-
gű

Missziós kiállítás, amely ugyancsak erős lendületet adott a missziós ügynek. A kiállítás anyagát azután átvitték a Lateránba, ahol etnológiai múzeumot alakítottak belőle.

Ugyancsak XI. Pius pápa alapította a Fides sajtóügynökséget, amely missziós hírekkel látja el a világsajtót. A két legkiválóbb és leginkább odaváló férfiút állította mind a két intézmény élére. A lateráni etnológiai múzeum igazgatója Mgr. Ercole, aki annakidején már a Missziós kiállítás lelke volt, tudós és kiváló adminisztrátor egy személyben. A lateráni múzeumot, amely a maga nemében az egész világon egyedülálló tudományos dokumentum, egyben élő és az érdeklődés középpontjában álló művé is tette.

A Fides ügynökséget P. Considine szervezte meg, egészen amerikai mintára. Considine Pater, aki a legerősebb szellemek egyike, igazi acélos akaratú szervező erő, két évvel ezelőtt világkörüli utat tett és meglátogatott minden országot, ahol katolikus misszió működik. Repülőgéptől és expresszvonattól ökrösszekérig és zebrafogatig mindenféle alkalmatosságon utazott. Így azután visszatérése alkalmával kimerítő és hiteles jelentést tehetett a pontifex maximusnak. Azután a nagy katolikus világlapokban számolt be szenzációs riportokban utazásáról. Ezek a hírlapi beszámolók olyan hatást értek el, hogy a katolikus újságírók nemzetközi irodájának római gyűlésén a »riporterek fedelmének« neveztek Considine páttert.

*Kínai iskolamester, aki mint katolikus hitoktató is működik
(Foto Fides)*

Misszionáriusok a Tanganyika vad vidékén

(Foto Fides)

A missziós működésről évenként beszámolókat adnak ki, amelyek etnográfiai szempontból is a legérdekesebb olvasmányok közé tartoznak, mert nemcsak a misszióknak szorosabb értelemben vett vallási működéséről s az apostolkodás térhódításairól számolnak be, hanem a missziók tudományos kutatásairól és munkálkodásáról is. Párizsban évenként megjelenik a *Monde Missionaire*, amely mintegy madártávlatban kiterjed a missziós működés egész óriási területére. Az 1934-es kötet például apostoli vikariátusok szerint pontos statisztikáját adja a katolikus híveknek, a disszidenseknek, a pogányoknak, a papságnak, a missziós intézményeknek, a missziós területeken levő szemináriumoknak, iskoláknak és épületeknek s az év folyamán történt kereszteleseknek.

A missziós művek rendszeren igen érdekes folyóiratokat adnak ki. Nálunk igen ismert és népszerű a Szaleziánus művek értesítője, amelynek minden egyes számában igen figyelemreméltó közleményeket találunk távoli exotikus országokról és azok népeiről.

Fiatal tanganyikai misszionárius, akit 1914-ben kereszteltek meg

(Foto Fides)

A MISSZIÓS MŰVEK.

A missziók fáradságos és nem egyszer veszedelmes hivatásának különösen egyes szerzetesrendek élnek: elsősorban a jezsuiták, akiknek kínai missziója világhírű, azután a lazaristák, a szaleziánusok és a ferencrendiek. Ezek a szerzetesrendek természetesen erre a célra külön képzett papokat küldenek ki a távoli exotikus tartományokba. A pápa azonban nagy súlyt helyez arra, hogy bennszülött papságot is képezzenek ki, azért mindig különös figyelmet szentelt a Propaganda Fide Kollegiumának, ahol a missziós országok növendékpapjait nevelik és főleg az Etiopiai Szemináriumnak, amelynek épülete a Vatikánban áll.

Magam is jelen voltam a Propaganda Kollegiumának egy ünnepségén a Sixtini-kápolnában. Soha sehol nem éreztem úgy át a katolikus világ-egyháznak az egyetemességét a maga eleven meggyőző valóságában,

Szent Bernáthegyi benedekrendű szerzetes a Himalájában táborozik (Foto Fides)

mint itt. A fiatal papságban a világ legkülönbözőbb fajtáinak és nemzeteinek fiai jöttek itt össze, lélekben eggyéhangolva ugyanannak az emelkedett hitvallásnak isteni békéjében. És mint egykor a pünkösdi lángnyelvek hatása alatt a Jeruzsálemben összesereglett tömeg minden nyelven hallotta szólni az apostolokat, itt is több mint harminc nyelven mondtak a hitterjesztés fiatal katonái köszöntést a Szentatyának.

XI. Pius minden lehető eszközzel előmozdítja, hogy pogány országokban apátságokat, kolostorokat alapítsanak, hogy a bennszülöttek maguk előtt lássák a spirituális és intellektuális élet egységét. 1926-ban hat kínai püspököt szentelt fel és a rákövetkező évben az első japán püspököt. Van már ethiop szertartású püspök is, és 1933-ban kapott felszentelést az első annamita püspök. Egyébként Ázsia területén ezidőszereint 2265 nagy szeminárium működik, Afrikában 425, Amerikában 125, Ausztráliában 24. Ezeknek az exotikus vidékeken létesült papnevelő intézeteknek színvonala éppen olyan magas, mint az európaiaké.

De az egész világ evangelizációjának nagy műve mellett, szinte naponta érdeklődik a Szentatya a misszionáriusoknak tudományos, főleg etnológiai működése iránt is. Személyesen ismeri azoknak a szerzeteseknek és egyházi férfiaknak legnagyobb részét, akik uralkodása

Karmelita misszionáriusok lovascsapata a columbiai erdőségekben

(Foto Fides)

alatt a primitív népek műveltségéről és társadalmi rendjéről tanulmányokat adtak ki, amelyeknek megjelenését különben maga is támogatja. Nagyban elősegítette olyan intézmények létesítését is, amelyek a missziós országokban az orvostudomány terjesztését célozzák. Ma már a misszionárius szervezetek közül számosan okleveles orvosdoktorok.

VI. Sándor Szent Évi emlékérmé

VIII. Bonifác és a Szentkapu (1306)

VIII. Orbán becsukja a Szentkaput

1. Szent Szilveszter pápa (314—335) Raffael stanzáiból (Anderson felvétele)

A pápa gondja annyira terjed, hogy még a világiak nevelését is támogatja ott, ahol katolikus missziók működnek.

Nem csoda azután, ha XI. Pius pápa rendkívül népszerű a misszionárius szerzetesek és a missziós országok keresztény lakossága

I. Szent Orbán pápa (222—230) Raffael stanzáiból

(Anderson felvétele)

körében. Az Albano-tó partjainak lakói valamikor az első fogás angolnát mindig elküldték a Castegandolfóban üdülő pápának. Ha a miszsiós országok szerzetesei is tizedet küldhetnének XI. Piusnak, a Vatikán kamrái igen hosszú időre el volnának látva élelmiszerrel.

Jelenet II. Pius pápa életéből, Raffael kartonja, amelyet Pinturicchio kinyitelt
(Lazio mészere)

*Jelenet II. Pius pápa életéből, Raffael kartonja, amelyet Pinturicchio kivitelezett
(Lasinio metszete)*

Részlet a vatikáni múzeumból

(Felici felvétele)

A VATIKÁN MŰKINCSEI.

A pápa szellemi érdeklődése csodálatosan sokoldalú. Láttuk, mennyire foglalkoztatják a tudományok és a tudományos technika. Mennyire lépést tart a legmodernebb haladással. De nem kevesebb megértést és szeretetet tanúsít a művészi szép iránt sem. Sőt ezen a téren is egészen meglepő egyéni felfogása van, amely sokban a nagy renaissance pápák szellemi rokonává teszi.

1932 október 27-én nyitotta meg az új Pinakotékát. Ablakok nélkül épült monumentális hatású emlékmű ez. Világítását felülről kapja s a világítás elosztása az összes termekben igen kedvező. Bár a Vatikán képtára nem olyan gazdag műkincsekben, mint Firenze, Párizs vagy a madridi Prado gyűjteményei, hiszen itt a legnagyobb és legbámulatosabb művészi értékek magukban az épületekben vannak, azért mégis igen sok elsőrendű műkincs akad ebben a képtárban is. Különösen Raffael, Tizian, Giotto, Fra Angelico, Leonardo da Vinci, Melozzo da Forli vannak hatásosan képviselve.

Gyönyörű szoborgyűjteménye is van a Vatikánnak: antik márványok, renaissance remek s köztük a régi klasszikus mesterműveknek

*Szent Pál megtérése, Michelangelo freskója a Vatikán Szent Pál-kápolnájában
(Az Illustrazione Vaticana felvétele)*

két halhatatlan remeke, a Laokoon-csoport és a cnydosi Venus. Ezek a Belvedere csarnokában vannak elhelyezve.

A Pinakotéka kiállítási termei alatt van a Vatikán híres restauráló műhelye, ahol a régi remekék javítását és megőrzését Beccari professor bevált módszere szerint végzik. Magát az új Pinakotékát a Vatikán kitűnő, egész Itáliában elismert nevű építésze, Beltrami tervezte, a belső elrendezés Nogara útmutatásai alapján történt.

De nemcsak az antik művészetek érdeklik a pápát, hanem a jelenkor művészete is. És mint a tudományokban és a technikai fejlődés terén, itt sem zárkozik merev konzervativizmusba. Sőt egy szózatában határozottan a korszerű művészi stílusok mellett foglalt állást, amennyi-

*Keresztrefeszítés, Michelangelo freskója a Vatikán Szent Pál-kápolnájában
(Illustr. Vaticana)*

ben azok szertelenségekbe nem tévednek s ebben a szózatában a művészi alkotásnak olyan helyes irányelveit fektette le, amelyet igazán és mélyen megszívlelhet minden alkotó művész. A legutóbb 1934-ben rendezett nagy római egyházművészeti kiállítás anyagát már ezek szerint az alapelvek szerint válogatták ki és ezen a kiállításon a legnagyobb sikere éppen a magyar művészetnek volt, amelynek gazdag anyagát Gerevics Tibor professzor állította össze és rendezte el kiváló érzéssel Árkay Bertalan egyszerű, nemes stílusban tartott installációja keretében.

A pápa nagy műszeretete még a távoli világrészekre is kihat. Az Egyház befolyása legújabbban irányítóan és átalakítóan hat a bennszülött művészetre is. Kínában például Monsignore Constantini, aki már Itáliában is megalapította a nagytekintélyű »Arte Cristiana« című művé-

A kulcsok hatalma (Potestas clavium). Perugino freskója a Capella Sistinában

szeti revűt, a Szent Atya személyes buzdítására az egész keresztény világ előtt ismertette a bennszülött katolikus művészetet, fáradhatatlan buzgal-mával eredményeket is ért el. Sikerült impresszionálnia Lu Csang kínai festőt, aki szuggesztíója alatt rendkívül érdekes, újszerű piktúrába kezdett.

Az új Pinakotéka képtárán és a Belvedere csarnokainak szobor-gyűjteményén kívül sok drága kincs és sok érték s a mellett sok érde-kes ritkaság van felhalmozva a Vatikáni Múzeumban, amelynek alapos megtekintése bizony időbe kerül, azért azok a római vándorok, akik-nek csak néhány napjuk jut az Örök Város hónapokat felemészítő lát-ványosságaira, rendesen ezen a múzeumon szoktak felületesen végig-szaladni. Az igaz, hogy a Vatikáni Múzeumban felhalmozott anyag nem mind egyenlő értékű. Nem minden tárgynak van igazi műbecse. Sok az olyan darab, amely inkább csak mint kuriózum hat, mind-amellett ez a múzeum mégis egyike a legérdekesebbeknek és legvál-tozatosabbaknak, sőt a maga nemében páratlan az egész világon.

Mindenekelőtt elhelyezése a Vatikán káprázatos renaissance-ter-meiben olyan lenyűgöző képet ad, aminőt hiába keresünk bármely más múzeumban. A pápák minden időben és a világ minden részéről kap-

*Gentile da Fabriano: Részlet bari-i Szent Miklós életéből, vatikáni múzeum
(Anderson felvétele)*

tak értékes és műbecsű ajándékokat. Ezek is itt vannak összegyűjtve és megtekintésük már abból a szempontból is igen tanulságos, hogy szemléltető képet adnak különböző korok, országok és népek ízléséről, iparművészetéről, sőt általában gondolkodásmódjáról.

De vannak a Vatikáni Múzeumnak nagy tudományos értékei is. Így különösen szép a régi egyiptomi gyűjtemény. Gazdag sorozat van antik római cserepekből, mozaikokból, sőt a ma tudományos szempontból nagyjelentőségű etruszk-leletek is szerepelnek itt.

Külön látványosság a Vatikán csodálatos szépségű és gazdagságú gobelin-gyűjteménye, amelynek legszebb darabjai a Sala dei Arazziban láthatók. Muzeális értékű termek tele renaissance csodálatos levegőjével, a fényűző Borgia pápa, VI. Sándor lakosztályának helyiségei az Angyalvárban.

IX. Pius lovasfelvonulása a lateráni bazilikába 1846-ban
(Metszet a Biblioteca Nazionalében)

A VATIKÁNI KÖNYVTÁR.

A pápa, mielőtt Isten rendelése a kereszténység legmagasabb polcára emelte, a világ egyik legnagyobb könyvtárának, a milánói Ambrosianának könyvtárosa volt. Ez eleget mond annak megértésére, hogy a könyvtár ezentúl is szívügye maradt s a vatikáni könyvtár a mai Európa legősibb könyvtára. Kezdetei még a kereszténység őskorába nyúlnak vissza. Szent Jeromos dolgozott itt. Szent Hilar és Szent Agapit bővítették. A VII. században a Lateránba került a könyvtár. Avignonba is eljutott. A mai könyvtár közvetlen alapjait V. Miklós pápa vetette meg. A IV. Jenő pápa által hagyományozott néhány száz kézírathoz hozzátartozta a saját magánkönyvtárát és azokat a könyveket, amelyeket az egész keresztény világon, még Keleten is, összevásároltatott. IX. Sixtus gyönyörű freskókkal dekoráltatta a könyvtár termeit, amelyekben akkor 3650 kötet volt. VI. Sándor a Bobbio apátság híres kézírataival bővítette a könyvtárat. V. Sixtus is erősen gyarapította a könyvtár állományát s külön helyiséget építtetett drága kincsei számára. V. Sixtus óta óriásit fejlődött a könyvtár, különösen a XIX. és XX. században, amikor olyan európai hírnévű könyvtárosok vezették, mint Mezzofanti Angelo Mai, Capecepatro, Ratti és Ehrlé, akik valamenynyien bíbornokok lettek.

Nevezetes dátum a könyvtár történetében, mikor XIII. Leó pápa megnyitotta az Archívumot a kutatók számára és megalkotta azt a kézi

Kilátás Michel Angelo kupolájára a vatikáni kertekből
(L'illustrazione Vaticana felvétele)

Relazione Michel Angelo Buonarroti a papa Clemente VII.
(L'illustrazione Vaticana, febbraio)

könyvtárat, amelyben azóta annyi tudós dolgozott, közöttük a mi Magyar Akadémiánk tagjai is.

A Vatikáni Könyvtár és Archívum legnagyobb értékei közé tartoznak a régi pápai bullák eredeti kéziratai. A legnagyobb ritkaságok is ezek, mert abból a kétezer bullából, amelyet a pápák az 1000-ik év előtt adtak ki és küldtek szét a keresztény világnak, mindössze 30 darab maradt meg. Ezek közül a legbecsesebbeknek és legszebbeknek, összesen tizenöt darabnak a legbámulatosabb hűséggel készült fototípiáit XI. Pius pápa Mgr. *Fumasoni-Biondi*, akkori washingtoni apostoli delegátus közvetítésével kiküldötte a Kongresszusi Könyvtárnak Washingtonba. Ezek közt a bullák közt egy sem volt kilencszáz évesnél fiatalabb. Magukat az eredetieket a Vatikán híres speciális laboratóriumában restaurálták, amelynek feladata a régi kéziratok helyreállítás a amely ezt a tudásművészetet a tökély legmagasabb fokára fejlesztette s általában szinte utólérhetetlen a művészi reprodukciók hűségében.

Különben a Vatikáni Könyvtár mellett a könyvtárosság tudományának valóságos Akadémiáját fejlesztette ki XI. Pius pápa. Szerzetes és világi papok számára állandó könyvtártudományi kurzusok vannak itt.

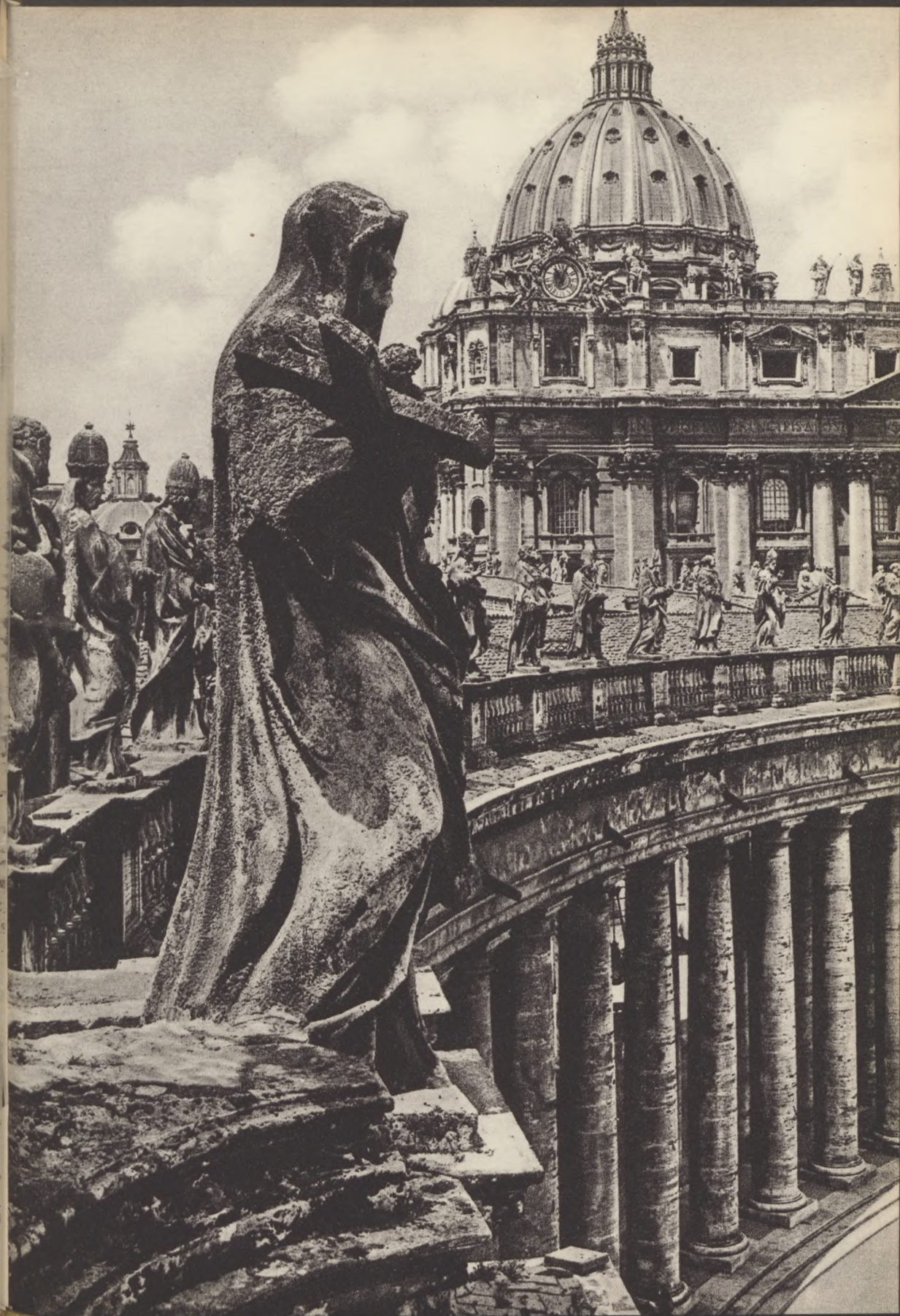
A pápai testőrség katonája, 1613-ból való metszet

A Szent Egyház apostoli könyvtárának fővédnöke ezidő szerint Ehrle bíbornok, igazgatója Monsignore Mercati, aligazgatója Mgr. Tisserant. A levéltár élén, mint helyettesigazgató, Monsignore Guidi áll.

A pápa maga állandóan személyesen érdeklődik a könyvtár ügyei iránt. Az ő műve egy rendkívül nagyjelentőségű arab kéziratgyűjtemény megszerzése. Ebben a gyűjteményben egy teljes palimpsest codex volt s ezen Vergilius-verstőredékek latinul egy görög szöveg fölött. A könyvtár berendezése a legmodernebb, kezelése a legbeváltabb gyakorlati módszerek szerint történik.

A Szent Péter=bazilika kolonnádjának tetőterrasza

A Szent Péter-bazilika kolonnádjának feltérvezése

XIV. Kelemen kíséretével sétalovaglason Castalgandolfóban

CASTELGANDOLFO, A NYÁRI VATIKÁN.

Rómában, ahol az augusztus és szeptember ólmos forróságával és állandó sirokkójával elviselhetetlen súllyal nehezedik a kedélyre, nem fényűzés a nyaralás, hanem elkerülhetetlen szükségesség. A rómaiak a forró kánikulai napokban mind el is menekülnek már évszázadok óta az izzó városból. Az albanói hegyek s a Castelli Romani hús berkei várták őket, csak a pápa volt bezárva 1870 óta Róma fülledt nyári bőrtönébe s híres villáját, Castalgandolfót, csak névről ismerte.

Castalgandolfo hatalmas várkastély, Rómától mintegy harminc kilométernyire délre, amelyben hatalmas kupolájú templom is van. A régi pápai palota éveken át elhagyatva, nem volt már lakható állapotban, úgyhogy az 1933 év folyamán gyorsított munkával helyezték ismét karba. Ez a palota azonban nem alkalmas hosszabb tartózkodásra. Itt a pápa kísérszemélyzete lakik. Magát a palotát aztán nyitott csarnokkal kapcsolták a Villa Cibóhoz, ahol IX. Pius pápa nyaralni szokott. Az olasz kormány pedig megszerezte az óriási kiterjedésű Barberini-villát s azt a pápának ajándékozta. Így azután a pápának

egy körülbelül ötvenöt hektár kiterjedésű, hatalmas és összefüggő területe van itt, amely terraszosan ereszkedik le és Albano utolsó házainál ér véget.

A Barberini-villa, egykor Domitian császár nyári laka, a legcsodálatosabb építmények közül való, de szintén egészen el volt hagyatva. Gyönyörű szobrait vastagon belepte a moha és a penész s parkja valósággal őszbozottá vadult. Rengeteg munkát szenteltek rendbehozásának, de Bonomelli, a pápai villák felügyelője, csodát művelt.

Kiásták és helyreállították Domitian színházát. Napfényre hozták azt a bámulatos kőszobrot, amely az alsó terrasz középső rondóját díszíti. Kitisztították az elvadult bozótot is és helyén gyönyörű parkot telepítettek. A felső terrazon pompás allét létesítettek oroszlánokkal és obeliszekkel díszítve s az allé közepén elragadó kilátót, amely káprázatos panorámát tár a szemlélő elé, az egész újonnan kiképzett Ostia Márét s a Tyrrheni-tenger makulátlan kék tükkrét. Innen jobbfelől cipruslugas vezet le halk lejtéssel az alsó terraszcra. Az egész kép elragadó s az a környezet is ciprusaival, citrom- és narancsfáival, babérligeteivel s közben a régi világ hatásosan plein airbe helyezett tornyaival.

Régi majorsági épület Castelgandolfóban

(Felici felvétele)

A régi Villa Barberini bejárata
(Felici felvétele)

A BÉKE FEJEDELME.

Ezen a helyen a gyönyörű olasz ég és a tenger végtelensége között, élvezi a nyári pihenő rövid békéjét XI. Pius pápa, akit valóban a béke fejedelmének lehet nevezni. A világháború borzalmas rengése után még mindig a kölcsönös féltékenység és gyűlölet óceánjába merült Európában ő az egyetlen képviselője annak az emelkedett békének, amelynek forrása nem a megalkuvások és kiegyezések politikai zsonglőrködése, hanem a szív szeretete és keresztény karitása.

A pápa nem pacifista, ő maga mondta, hogy nem a pacifizmust kell szolgálni, hanem magát a paxot, a békét. Egyébként talán őrizkednünk kell az »izmusoktól«. A filozófia nagyszerű dolog. De a filozofizmus? Mindjárt első enciklikájában bátran síkra szállt a népek igazi megbéküléséért s azóta is szüntelenül felemeli szavát, valahányszor a béke veszedelemben forog.

Nincs is ma nála népszerűbb ember az egész világon. Még nem-katolikusok körében is. Kivételes egyénisége és erkölcsi felsőbbisége előtt mindenki hódolattal borul le. Egész irodalmat inspirál. Festők, szobrászok sietnek nemes vonásait megörökíteni. De egyébként is lelkesítőleg hat az egész katolikus tudományra és irodalomra. A katoli-

Michelangelo da Caravaggio. Keresztlevétel, Vatikáni képfár

Michelangelo da Caravaggio, Keresztlevétel, Vatikáni képtár

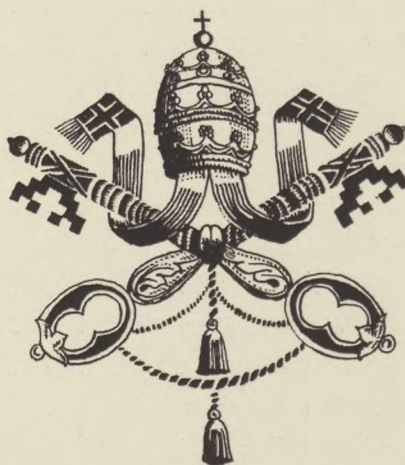
*Részlet Constantin termének freskójából. Raffael stanzája
(Illustr. Vaticana)*

kus tudomány és irodalom már régen nem volt olyan magasrendű s nem örvendett olyan tekintélynek, mint az ő uralkodása alatt s legutóbb új, hatalmas lendület indult meg az egyházművészetekben is. A római világegyház soha nem volt olyan élő valóság, mint az ő, eddig is nagy alkotásokban gazdag s végeláthatatlan eseményekkel csillogó pontifikátusa alatt, amely máris egy darab élő világtörténelem.

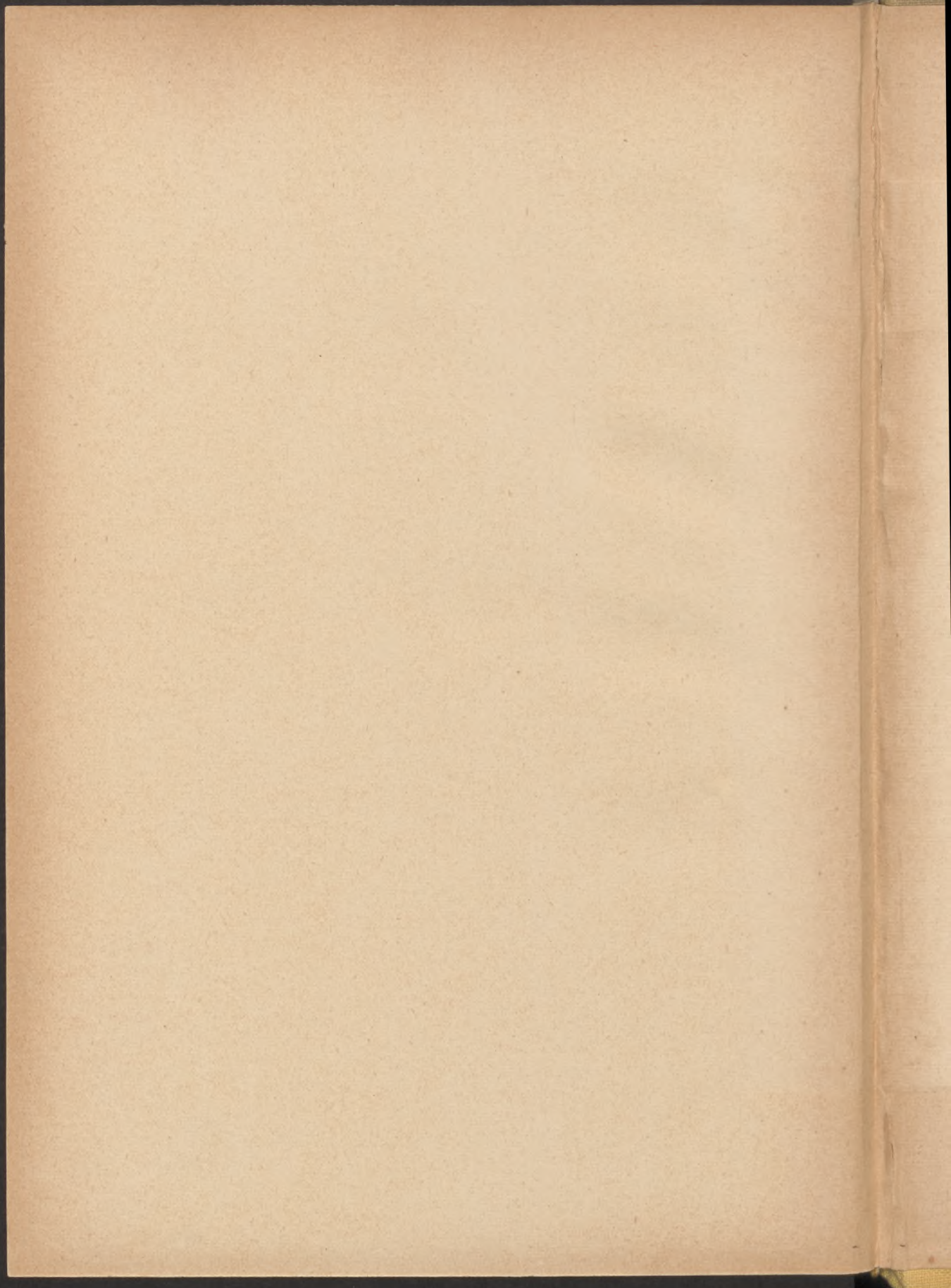
TARTALOMJEGYZÉK

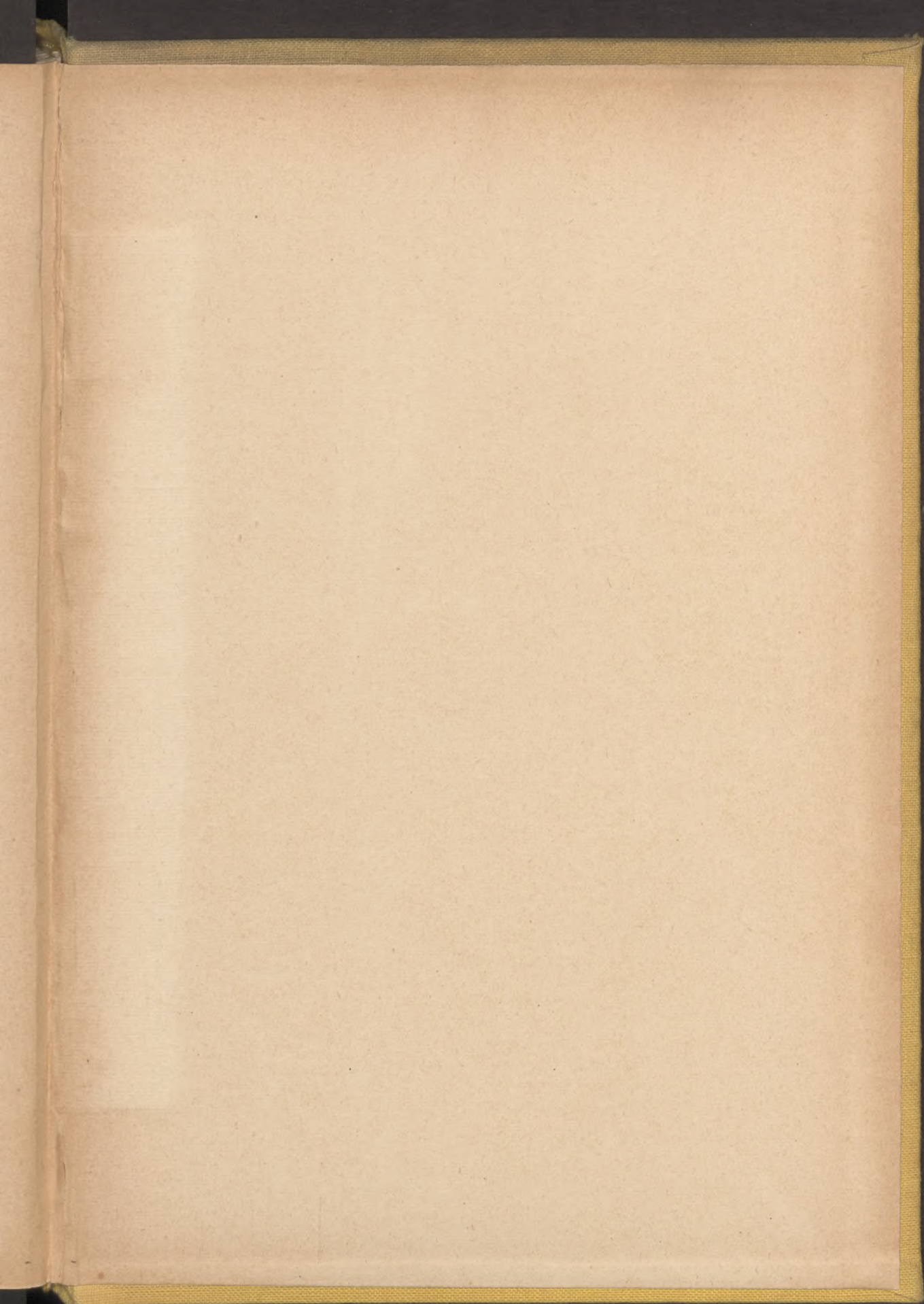
	<i>Oldal</i>
<i>Róma Vatikánváros . . . . .</i>	5
<i>Tizenkilencedik század vihara és verőfénye . . .</i>	11
<i>A Diadaloszlop és a Pápai Szék . . . . .</i>	14
<i>Az Egyházi Állam és Vatikánváros . . . . .</i>	17
<i>A lateráni egyezmény . . . . .</i>	19
<i>A bíbornokok szent kollégiuma . . . . .</i>	23
<i>A bíbornoki kinevezés . . . . .</i>	25
<i>Vatikán hajdan és ma . . . . .</i>	27
<i>A pápai rádió s a technika fejlődése a Vatikánban</i>	30
<i>Középkor és a modern technika . . . . .</i>	31
<i>Kertek és kápolnák . . . . .</i>	33
<i>Pápai udvar és a nagyvilág . . . . .</i>	37
<i>Pápai udvartartás . . . . .</i>	39
<i>A pápai díszkíséret . . . . .</i>	43
<i>Ha a bronzkapu kitérül . . . . .</i>	44
<i>Katonaság fegyverek nélkül . . . . .</i>	47
<i>Ezüst harsonák és énekkar . . . . .</i>	50
<i>A Szentszék és az idegen hatalmak . . . . .</i>	52
<i>Concordatumok . . . . .</i>	53
<i>Az apokrisiariusoktól a nunciusokig . . . . .</i>	55
<i>A Vatikán akkreditált diplomáciai testülete . .</i>	59
<i>Pápai rendjelek . . . . .</i>	65
<i>Aki ma Szent Péter székében ül . . . . .</i>	68
<i>Nappal és éjjel között . . . . .</i>	71
<i>Szentől-szemben és a tömegek fölött . . . . .</i>	73
<i>A Lombard városkától a Vatikán trónjáig . .</i>	75

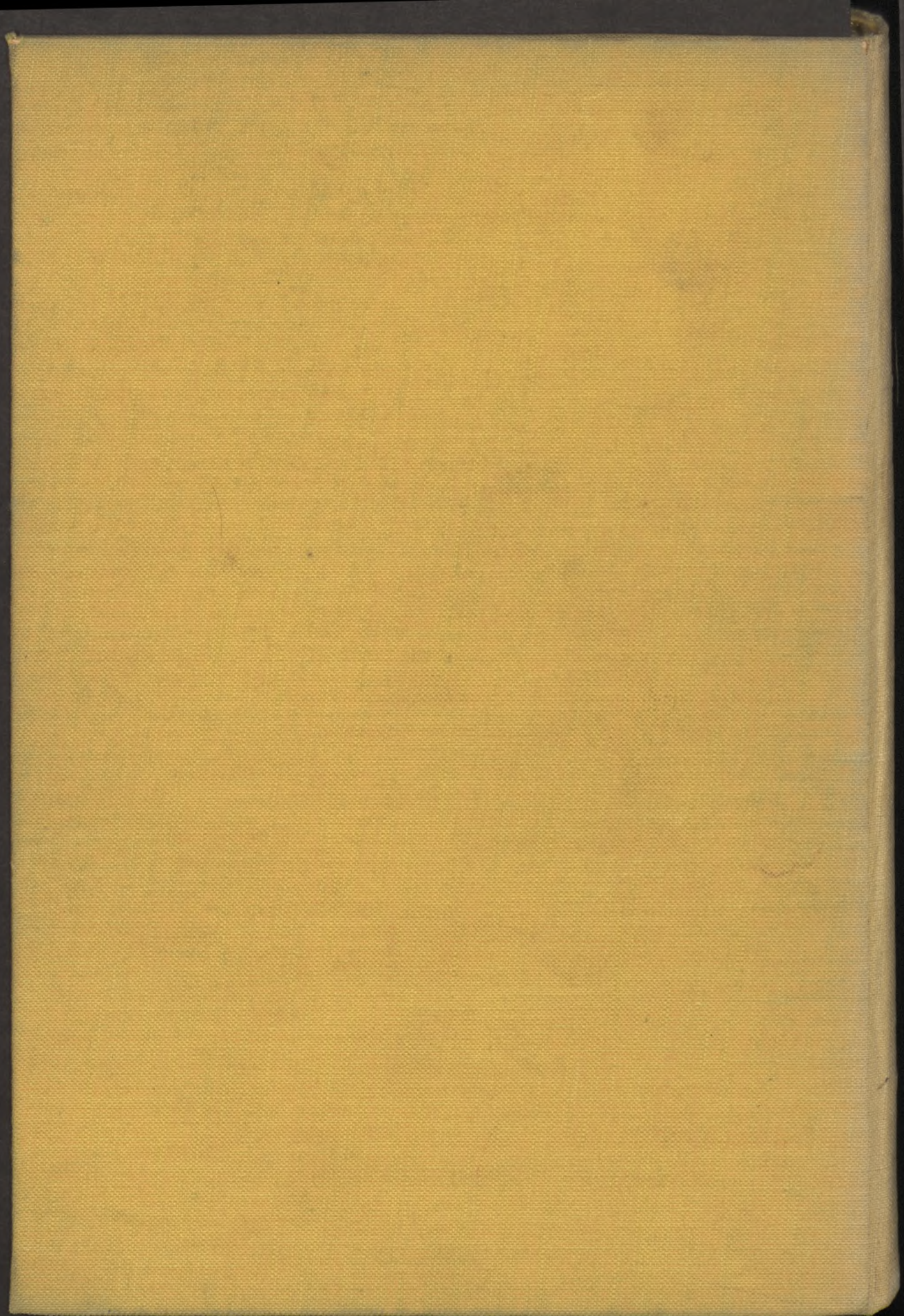
	<i>Oldal</i>
<i>A conclave és XI. Pius választása . . . . .</i>	77
<i>Hosszú conclavek . . . . .</i>	81
<i>Ratti bíbornok megválasztása . . . . .</i>	83
<i>Az aranymisés pápa csodálatos munkássága . . .</i>	85
<i>Hogy tölti a pápa egy napját . . . . .</i>	91
<i>Napi kihallgatások . . . . .</i>	93
<i>A pápai mise és az ünnepélyes bevonulás . . .</i>	99
<i>Az egyház szíve és a Szent Év . . . . .</i>	105
<i>Zarándoklatok és fogadások . . . . .</i>	112
<i>A pápa és a világegyház kormányzata . . . .</i>	119
<i>A római kúria . . . . .</i>	121
<i>Az államtitkár-bíbornok . . . . .</i>	122
<i>A pápai minisztériumok . . . . .</i>	127
<i>Az Index . . . . .</i>	132
<i>A pápa és a missziók . . . . .</i>	134
<i>A missziós művek . . . . .</i>	139
<i>A vatikán műkincsei . . . . .</i>	145
<i>A vatikáni könyvtár . . . . .</i>	150
<i>Castegandolfo, a nyári Vatikán . . . . .</i>	154
<i>A béke fejedelme . . . . .</i>	156

ΣΑΡΑΠΕΥΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝ
ΑΝΤΙΣΤΗΝ